

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Pracoviště orální historie – soudobé dějiny

Bc. Eliška Kopčanová

**Dokud nás laser nerozdělí aneb tatéři a
tatěrky po roce 1989**

Diplomová práce

Vedoucí práce: **Mgr. Jiří Hlaváček**

Praha 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval/a samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 5. 1. 2015

Bc. Eliška Kopčanová

Poděkování

Největší díky patří všem narátorům, kteří se zúčastnili výzkumu, za jejich ochotu, čas, vstřícnost, dobrou náladu a v neposlední řadě poskytnutí užitečných informací, bez kterých by tato práce nikdy nemohla vzniknout.

Za odborné rady a vedení práce bych ráda poděkovala Jiřímu Hlaváčkovi, který se mnou trpělivě konzultoval každý problém a byl mi v mnohém inspirací.

Zvláštní poděkování patří všem vyučujícím studijního oboru Orální historie – soudobé dějiny, kteří dokázali vytvořit vřelou atmosféru po celou dobu mého studia.

Na závěr bych ráda poděkovala své rodině a přátelům, kteří mi byli oporou nejen během psaní této diplomové práce.

Abstrakt

Diplomová práce má za cíl zmapovat komunitu tatérů, kteří začali tetovat po roce 1989 nebo si otevřeli vlastní tetovací studio. Práce by měla vyplnit prázdné místo v historii tetování v České republice a zároveň by se měla pokusit objasnit, proč je dnes z tetování fenomén. Část práce je věnovaná historii tetování a jeho významu v různých historických obdobích na různých místech planety. Vzhledem k tomu, že v době před rokem 1989 bylo tetování vnímáno spíše negativně, jako společenské tabu, v existující literatuře i ostatních pramenech se toto téma neobjevuje buď vůbec, nebo jen sporadicky. Proto primárním zdrojem informací budou rozhovory s tatéry vedené metodou orální historie. Stěžejním tématem však bude vznik tetovacích studií a tetování, jeho význam pro narátory, jakož i vliv na osobní i společenský život zpovídaných.

Klíčová slova

tetování – historie tetování - tatěři – předsudky - orální historie – hygiena - legislativa

My master thesis aims to describe the community of tattooists, who started tattooing after 1989 or whom opened a tattoo studio after the Velvet Revolution. My thesis should help expand the history of tattooing in the Czech Republic and help understand why tattoos are a big phenomena now. One part of the thesis concentrates on the history of tattooing in different historical eras around the world. The next part focuses on how tattooing was forbidden during the communist era and people saw at as taboo. As relevant literature in this topic is missing, the primary sources used are oral historical interviews. The interviews focus on tattooing and the carrier of tattooists, but will mentioned also the private life of the recipients of tattoos. The main topic of the thesis is the emergence of tattoo studios in the Czech republic, its' importance to the people receiving tattoos and the impact on the personal and social life of the interviewees.

key words

tattoo – history of tattoo - tattooists – oral history – hygiene - legislation

Obsah

Prohlášení	1
Poděkování	2
Abstrakt	3
Obsah	4
1. Úvod	5
2. Teoretická část	8
2.1. Metodologie vědeckého výzkumu	8
2.1.1. Výzkumný projekt	8
2.1.2. Rešerše dostupné literatury	11
2.1.3. Teoretické zakotvení	13
2.1.4. Sběr dat	15
2.1.5. Metody vyhodnocení	19
2.1.6. Etika v orálně historickém výzkumu	20
2.2. Tetování	23
2.2.1. Tradiční etnografická centra tetování	26
2.2.2. Historie tetování	30
2.2.2.1. Pravěk a starověk	30
2.2.2.2. Od křesťanství po cirkus	32
2.2.2.3. Tetování ve 20. století	35
2.2.2.4. Body - art ve 21. století	38
2.2.2.5. Tetování v českých zemích	39
3. Praktická část	42
3.1. Založení a provoz tetovacího salonu	43
3.1.1. Hygienické normy	52
3.2. Proměna zákazníků a motivů	56
3.3. Rodiny tatérů	59
3.4. Profese tatéra	61
3.5. Předsudky	66
4. Závěr	68
5. Zdroje	73
5.1. Publikace	73
5.2. Internetové zdroje	75
5.3. Ostatní prameny	77
6. Přílohy	79
6.1. Medailonky	79
Rozhovory:	90
Obrázkové přílohy:	91
álůžka není definována.	

1. Úvod

„Umělci kritici a dějepisci systematicky opomíjejí jeden z nejzajímavějších aspektů svých disciplín: tetování. Je to totiž jediná forma umění, která jako materiálu využívá živé tkáň, a proto se jedná o nejušlechtilejší umění všech dob.“

Edmont Locard

Lev Nikolajevič Tolstoj definuje umění jako činnost, do které autor vkládá své pocity a výsledné dílo má podobné emoce vzbuzovat i v respondentovi.¹ Tetování je pojem, který v každém člověku vyvolává určité emoce. Mohou to být pocity libé nebo naopak nelibé. Pokud přeneseme zmíněnou definici umění na tetování, stejně jako výtvarné či jiné umění, vyvolává v lidech emoční stavy. Nabízí se tedy otázka, zda můžeme považovat tetování za druh umění či nikoliv. Tento problém je však v umělecké i tatéřské komunitě velmi kontroverzní. Po celém světě je mnoho lidí z řad tatérů, umělců i potetovaných jedinců, kteří se tetování snaží posunout blíže k hranici umění. Osobně se přikláním k tomu názoru, že tetování je specifickým druhem umění.

Tetování a zdobené tělo doprovází lidstvo již od dob pravěku, některým přírodním národům slouží do dnešních dob k náboženským a rituálním účelům a mistři tetovači byli / jsou vysoce postavenými lidmi v sociální hierarchii. V euroamerické společnosti rituální funkce tetování téměř vymizela a lidé vyhledávají tetování převážně z estetických důvodů. A také tatéři mají v západní společnosti odlišné postavení než je tomu například na polynéských ostrovech.

V této práci se zabývám obdobím od 90. let v České republice, kdy v naší republice vznikají první komerční tetovací studia. Ale samozřejmě se nemůžu nedotknout historie umění tetování, etnických kolébek tetováže a vývoje tetování v Evropě.

Body - art, piercing a tetování jsou v současném světě často skloňované pojmy. Knihovny, knihkupectví i internet jsou zahlcené informacemi a radami, jak správně zvolit tetovací salon, motiv, jak se o čerstvé tetování starat apod. A samozřejmě lze na internetu dohledat nepřeberné množství obrázků nejrůznějších vzorů. Avšak tato práce nemá sloužit

---

¹ VRKOTOVÁ, Lucie. *Definice umění*. Praha, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Karlova - FF. Vedoucí práce Tomáš Kulka. Dostupné z: [file:///C:/Users/guides1.PCT/Downloads/BPTX_2012_2_11210_0_312823_0_134319%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/guides1.PCT/Downloads/BPTX_2012_2_11210_0_312823_0_134319%20(1).pdf).

jako další příručka s praktickými informacemi pro případného zájemce o tetování. V předkládané diplomové práci jsem se snažila na tetování nazírat nikoli z pohledu zákazníka, volby motivů atd., ale dát slovo lidem, bez kterých by tetování nemohlo vzniknout.

Kdo jsou lidé, kteří tetování vytváří? Jaký způsob života vedou, jaké mají postavení ve společnosti? A jak se zrodila myšlenka otevřít tetovací salon v Československu krátce po pádu socialismu, kdy bylo tetování zakázáno a odsuzováno. Jaká je historie oboru tetování v Československu i ve světě? Právě tyto otázky se staly předmětem výzkumu a snažím se na ně najít v této práci odpověď.

Ve výzkumu jsem zvolila metodu kvalitativního výzkumu, metodu orální historie. Orální historie dává hlas lidem, jež politické dějiny přehlížejí a jejím hlavním úkolem je sbírat příběhy lidí, kteří byli svědky daného historického období či události, a jejichž životní příběhy vhodně doplňují jinak strohé dějiny dat událostí.

Během zpracovávání této diplomové práce jsem měla možnost nahlédnout do soukromí, životů a povolání úspěšných tatérů v České republice. Natočila jsem orálně historické rozhovory s lidmi, kteří se tetováním živí a tomuto povolání se věnují více než 15 let. Zdaleka jsem nemluvila s tolika tatéry, s kolika bych si přála. Specifický historický vývoj všech zemí východního bloku, se odrazil i v tomto oboru. Ačkoliv tetování v naší republice nemá takovou historickou tradici, jako je tomu například v USA, Velké Británii nebo Německu, čeští tatéři se zahraničním kolegům svým nadáním a kreativitou snadno vyrovnají. Jejich práce je uznávána nejen v České republice, ale i celosvětově. Jsou to talentovaní kreslíři, kteří jsou schopni vytvořit motiv podle nejbizarnějších představ klienta. V průběhu realizace svého výzkumu jsem proto měla možnost setkat se se spoustou zajímavých osobností.

Období 90. let a zároveň vzniku tetovacích studií v té době se nevěnují žádné klasické ani jiné druhy pramenů. Tuto mezeru v historii tetování v České republice má tato práce částečně zaplnit. Vzhledem k absenci dostupné a relevantní literatury, jsem využila alternativního způsobu získávání historických dat. Zdrojem poznání se staly orálně historické rozhovory - metoda orální historie mi poskytla možnost přinést jiný pohled na vývoj tetování v České republice, tj. reflexi přímých účastníků zkoumaného procesu – českých tatérů.

Po dobu existence lidstva bylo tetování střídavě odsuzováno i oslavováno. Dějiny tetování, které sahají až do pravěku, a vývoj názorů veřejnosti na tetování mne osobně fascinují již delší dobu. Zvědavost a fascinace tetováním mě přivedla k volbě tohoto tématu mé diplomové práce.

Tetování je předmětem mnoha diskuzí a sporů a podle názoru většinové společnosti je stále považováno za výsadu určitého typu osob, který je spojován s kriminální a delikventní činností. Vedlejším cílem této práce je alespoň částečně zbourat zažitě předsudky k těmto lidem. Snažila jsem se ukázat tatéry jako obyčejné lidi s odlišným životním stylem.

2. Teoretická část

2.1. Metodologie vědeckého výzkumu

2.1.1. Výzkumný projekt

Výzkumný projekt se zaměřuje na počátky tetovacích salónů v České republice, potažmo Československu. Pomocí metody kvalitativního výzkumu² - orální historie byly natočeny rozhovory s majiteli tetovacích studií a tatéry, kteří začali tetovat v 90. letech. Cílem této diplomové práce je na základě orálně historických rozhovorů doplněných o poznatky z relevantní literatury zmapovat vznik tetovacích studií v České republice. Usiluji o předložení reflexe z emické perspektivy³, tedy z pohledu aktérů. Zajímá mě jejich pohled na vznik tetovacích salónů v České republice, rekonstrukci administrativního postupu při zakládání tetovacího salonu v České republice, ale také se snažím poukázat na vývoj, kterým salóny za zkoumané období prošly. Vedlejším záměrem této práce je alespoň částečně „zbourat“ stereotypy o komunitě tatérů a potetovaných lidech coby kriminálních delikventů, které dodnes v naší společnosti přetrvávají.⁴

Usilovala jsem o zpracování tématu tak, aby komplexně dávalo ucelený soubor informací. Metoda orální historie mi poskytla možnost věnovat se tématům, která jsou v klasických písemných pramenech nedohledatelná. Záměrem práce bylo nastínit, jaká byla situace v 90. letech v oblasti body - artu⁵ v České republice a přednést podklady pro budoucí potenciální hlubší zkoumání. Tato práce nemá za úkol tetování obhajovat, ale

---

² „Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradičních zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“ Creswell (1998, str. 12)

Viz HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4. Str. 50

³ Emická perspektiva je jeden z přístupů zkoumání jedince v kvalitativním výzkumu. Význam událostí je nahlížen z pohledu jedince (aktéra, respondenta). Naopak etická perspektiva je na události nahlíženo z pozice výzkumníka či člena jiné skupiny než je skupina zkoumaná.

Viz ŠVAŘÍČEK, Roman. ŠEĎOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 377s. ISBN 978-80-7367313-0.

⁴ Jako jeden z příkladů předsudků k tetovaným uvádím článek: ASHBY, Ivana. Jestli máte tetování, dredy nebo piercing, asi nebudete kariérista. In: Blog.iDNES.cz [online]. 2011 [cit. 2014-12-01]. Dostupné z: <http://ashby.blog.idnes.cz/c/206699/Jestli-mate-tetovani-dredy-nebo-piercing-asi-nebudete-karierista.html>

⁵ Body - art je souhrnné označení pro druh umění, který využívá lidského těla jako plátna. V současné době je tento termín používán i pro různé úpravy těla jako je tetování, piercing, vyřezávání, aplikace podkožních implantátů aj.

mimo jiné předložit materiál, který by měl čtenáře donutit k hlubšímu zamyšlení, zda tetování uznat a (ne)zařadit mezi respektované umělecké směry.

Historický kontext podmínek pro podnikání 90. let, jak jej ve své knize uvádí například Jiří Suk⁶, není pro tuto práci stěžejní. V porevoluční euforii se mnoho lidí pouštělo do soukromého podnikání, avšak riziko otevřít si tetovací salon podstoupil málokdo. Přestože by se nabízelo nastínění konkrétních všeobecných podmínek pro podnikání po sametové revoluci, nepovažovala jsem za nutné to rozvádět, protože založení tetovacího studia nepodléhá (kvůli nutným hygienickým normám) běžným pravidlům pro podnikání a krátce po roce 1989 s tímto druhem služeb vlastně nikdo neměl zkušenosti. Výzkum je zaměřen na období 90. let, politické dějiny jsou proto spíše upozaděny, ale témata rozhovorů zasahují i do současné situace v oboru body - artu. Důvodem vědomého přesahu období je nepochybná neoddělitelnost poměrů před rokem 2000 a po něm. Z hlediska kontinuity vývoje nelze po 1. lednu roku 2000 udělat něco jako dělicí čáru.

Bádání je zaměřeno na specifickou vrstvu společnosti, která ještě donedávna byla vrstvou opomíjenou a ostrakizovanou. Minulý režim dehonestoval tetování na zábavu lidí duševně chorých, zločinců a delikventů. Lidé se obávali přenosných nemocí a vyloučení ze společnosti, pokud by si permanentní kresbu pořídili. Nutno podotknout, že někteří lidé tak i přesto činili a podstupovali tetování dobrovolně. Podobně jako u hudební sféry lze specifickou vrstvu společnosti označit termínem subkultura. Pokud je hudební subkultura definována jako: *„společenství vymezující se z většinové kultury oblibou určitého hudebního stylu. Členové hudební subkultury ale nejsou pouhými fanoušky, společně sdílená hudba pro ně představuje ideovou platformu, na jejímž základě vytvářejí svůj specifický životní styl, hodnotový systém a postoj k okolnímu světu.“*⁷, lze tuto definici převzít a přetransformovat tak, aby platila i pro tatérskou komunitu. Tatérská subkultura by tedy byla societa, která se prostřednictvím zájmu o tetování a body - art dobrovolně vymezuje proti většinové společnosti a sdílením stejných idejí utváří životní styl, normy, názory a postoje členů tatérské subkultury. Lidé, kteří jsou příslušníci subkultury, mají stejné postavení ve společnosti a uznávají stejné rámce kulturního chování, charakterizuje je podobný styl, v tomto případě jde o kolektivní zaujetí pro zdobenění těla, a lidé jsou

---

⁶ SUK, Jiří. Labyrintem revoluce: aktéři, zápletky a křižovatky jedné politické krize (od listopadu 1989 do června 1990). V českém jazyce vyd. 1. Praha: Prostor, 2003, 507 p., [6] leaves of plates. ISBN 80-726-0099-0.

⁷ DENČEVOVÁ, Ivana, František STÁREK a Michal STEHLÍK. Tváře undergroundu. Vyd. 1. Editor Anna Novotná. V Praze: Radioservis, 2012, 238 s. ISBN 978-80-87530-17-7. Str. 19

schopni mezinárodně tento styl sdílet a rozpoznat.⁸ Přestože subkultury jsou všeobecně revoltou proti hlavnímu proudu, v současnosti je zdobení těla natolik populární, že můžeme polemizovat, zda se jedná stále ještě o záležitost rebelství nebo naopak následování většinového proudu.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se v krátkosti zabývám historií tetování a vývojem postojů společnosti k tetování jako kulturnímu fenoménu. Teoretická část má usnadnit čtenáři orientaci v problematice tetování, proto jsem považovala za nezbytné v krátkosti naznačit vývoj zdobení těla v různých historických etapách na různých místech planety. Prioritně jsem se však zaměřila na oblast Evropy. Historický kontext je, podle mého názoru, důležitý k pochopení současné situace. Přestože bylo tetování v různých historických obdobích střídavě tolerováno, oslavováno i odsuzováno, nikdy zcela nevymizelo a naopak v dnešní době zažívá úspěšné znovuoživení.

V praktické části je popsán výzkumný projekt a jeho průběh. Metoda orální historie byla využita proto, že v českém prostředí se nelze opírat o pramennou základnu, tj. danému tématu není v literatuře věnováno příliš pozornosti. Dostupných relevantních a obsahově bohatých knih je v českých knihovnách poskrovnu. Povětšinou se jedná o praktické příručky či obrázkové publikace. Naopak, problematice samotného tetování se věnuje relativně velké množství studentských prací⁹, což dozajista souvisí s jeho zmiňovanou popularitou. Avšak kromě krátkých kapitol či pár reportážních pořadů se žádný klasický písemný pramen situací v 90. letech nezabývá. Pro uskutečnění mého výzkumu bylo tedy provést rozhovory s přímými účastníky nejen logické, ale především nevyhnutelné.

---

⁸ KOLÁŘOVÁ, Marta a ORAVCOVÁ. *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České Republice*. Vydání první. 264 pages. ISBN 978-80-7419-060-5. Str. 16

⁹ Například: BLÁTOVÁ, Marcela. *Chování člověka a jeho odraz ve zdobení lidského těla tetováním*. Praha, 1995. Magisterská práce. Univerzita Karlova v Praze

ZEMEN, Jan. *Tělesné modifikace*. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita, FF. Vedoucí práce Jan Špaček. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/180741/ff_m/.

JERSÁKOVÁ, Klára. *Fenomén současného tetování piercingu z hlediska rituálního chování*. České Budějovice, 2010. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Alena Kajanová, Ph.D. Dostupné z: <http://www.theses.cz/id/wrnrbrno>

OMELKOVÁ, Radka. *Sociálně pedagogické souvislosti problematiky tetování jako životního stylu*. Zlín, 2014. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií. Vedoucí práce Jaroslav Balvín. Dostupné z: <http://www.theses.cz/id/1svxcg>

2.1.2. Rešerše dostupné literatury

Jak bylo již řečeno, potýkala jsem se s problémem nedostatečného zpracování problematiky v dostupné literatuře. Tématu tetování, popř. piercingu, vědecká obec zatím stále ještě nevěnuje tolik pozornosti, kolik by si toto téma zasloužilo, zvláště vezmeme – li v úvahu historicko – antropologickou důležitost. Přesto v posledních letech, spolu s rozmachem tetování ve většinové společnosti, lze zaznamenat i zvýšený zájem některých sociálních věd (především kulturní antropologie) probádat tuto oblast lidského počínání hlouběji.

Existuje minimální množství relevantních pramenů, které by se tímto nebo podobným tématem zaobíralo. K tomu nepopíratelně přispěl i fakt, že tetování bylo v minulém režimu považováno za jakýsi „buržoazní nešvar“¹⁰. Tetováním lidé dokazovali svůj vzdor nejen vůči většinové společnosti, ale mnohdy zároveň i k socialistickému zřízení. Tetovaní lidé byli ostrakizováni, většinovou společností považováni za kriminální živly (pochopitelně, že někdy i oprávněně).

Publikací o tetování existuje sice celá řada, ale jejich základním nedostatkem je fakt, že často informace v nich nejsou relevantní, dokonce se stává, že údaje v nich uváděné jsou mylné. V lepším případě jsou to většinou obrazové publikace s minimem textu jako např. Umění tetování.¹¹ Případně se zaměřují na praktické informace a situaci v oblasti zdobení těla za posledních několik let - například publikace Tetování.¹² Obsahově kvalitních publikací je jen velmi málo.

V našich knihovnách lze nalézt relevantní literaturu, která se zabývá dějinami body - artu od pravěku do dnes, např. knihy Martina Rychlíka. Podobnou tematikou se zabývala i Barbora Otrubová ve svých článcích v časopise Tetování. Zcela ovšem, chybí prameny, které by zmapovaly historický vývoj tetování v naší zemi.

---

¹⁰ RYCHLÍK, Martin. Dějiny tetování: Setkání postmoderny s archaismem v kultuře tzv. Modern Primitives. Praha, 2011. Dizertační práce. Karlova Univerzita v Praze, Ústav etnologie. Vedoucí práce Oldřich Kašpar. str. 170

¹¹ FERGUSON, Henry a Lynn PROCTER. Umění tetování. Vyd. 1. Překlad Jana Trnková, Věra Matoušová. Praha: Rebo, 1998, 128 s. Dějiny odívání. ISBN 80-723-4028-X.

¹² FIKSA, Radomír. Tetování. 2. upravené vyd., Žďár nad Sázavou: Body - art Press, 2011, 159 s. ISBN 978-80-87525-00-5.

Ucelený přehled vývoje tetování nabízí ve své disertační práci Dějiny tetování Martin Rychlík. Autor se zabývá tetováním od prehistorie až po dnešní dobu z etnografického hlediska. Práce je rozdělena podle částí světa a časového horizontu, pojetí a tradice tetování se geograficky i vývojově velmi liší. Rychlík také věnuje část svého textu různým funkcím tetování (např. estetické, rituální, náboženské, sociální, léčebné aj.). Autor navazuje prací na své dřívější vysokoškolské práce a také na knihu Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla¹³, která se považuje za vůbec první ucelenou publikaci o dějinách tetování vydanou v České republice. Jak sám přiznává, disertační práce ze zmíněné knihy v mnohém vychází, ale zároveň ji v lecčems doplňuje. Právě výše zmíněné publikace Martina Rychlíka jsou primárním zdrojem informací pro kapitolu o dějinách tetování v této práci.

Další, pro tuto práci, velmi důležitou publikací je dílo Tetování a Tetování.¹⁴ Kniha je tvořena sbírkou strukturovaných rozhovorů se současnými tatéry různého věku (mezi nimi je několik respondentů, kteří poskytli rozhovor i autorce této diplomové práce). Čtenář pozná příběhy tatérů, jejich motivaci pro výběr profese, názory na současnou situaci v oblasti body - artu apod. Svazek bude sloužit jako doplňkový zdroj k poznatkům získaných z interview, které byly nahrány pro účely této práce.

Zajímavým pramenem je útlá publikace Otakara Nováčka¹⁵, která vyšla ve 30. letech dvacátého století. Tetované autor označuje za nerozvážené, duševně nakažené jedince. Nabádá však ostatní lidi, aby s tetovanými měli soucit a neodsuzovali je. Tetované (podle Nováčka) obhajuje, že se za svůj čin stydí a snaží se předeslat, že tetování není důkazem zločinnosti. Zmínka padla i o tzv. detatérech, kteří jsou schopni různými metodami obrázků z kůže odstranit. Kniha je zakončena modlitbou, kterou věnuje autor všem lidem „postíženým tetováním“. Nováček v krátkosti naznačuje také vývoj tetování a jeho tradiční ukotvení v kultuře některých národů, především však sama kniha je nyní již jedním z historických pramenů. „*Tetování není důkazem žádné zločinnosti. Poněvadž se obyčejně tetovalo v kriminálech, zevšeobecněl mylný názor, že tetovanec je nutně povaha zločinná.*“¹⁶

---

¹³ RYCHLÍK, Martin. Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, 350 s. Dějiny odívání. ISBN 80-710-6780-6.

¹⁴ VALENTA, Vladimír. *Tetování a Tetování*. Vyd. 1. Praha: Deus, 2011, 269 s. ISBN 978-80-87408-03-2.

¹⁵ NOVÁČEK, Ot. Tetování a tetování. 1937

¹⁶ NOVÁČEK, Ot. Tetování a tetování. 1937 str. 39

Pokud jde o zahraniční literaturu existuje celá řada pramenů, které se věnují problematice tetování. Avšak zcela logicky v nich také nenajdeme téma 90. let v České republice. Mnoho publikací se věnuje dějinám tetování od starověku až po současnost – jako například *Tattoo History*.¹⁷ Součástí knihy jsou eseje některých známých tatérů (Don Ed Hardy, Chuck Eldridge aj.). Text obsahuje úryvky z děl odborníků a odkazy na články a díla zabývající se tetování od dob starověkého Řecka.

2.1.3. Teoretické zakotvení

Pro svůj výzkumný projekt jsem zvolila metodu orální historie, která umožňuje vytvářet pramen na základě rozhovoru s přímými svědky dané historické události, v tomto případě přímo s lidmi, kteří stáli u vzniku prvních tetovacích studií v České republice.

Podle Etického kodexu České asociace orální historie nazýváme orální historií metodu, „*jíž se dokumentuje a uchovává lidská zkušenost prostřednictvím rozhovorů nahraných s účastníky historických událostí nedávné minulosti.*“¹⁸

Miroslav Vaněk a Pavel Mücke definují ve své příručce pro začínající orální historiky tuto metodu následovně: „*Jedná se o řadu propracovaných, avšak stále se vyvíjejících a dotvářejících postupů, jejichž prostřednictvím se badatel v oblasti humanitních a společenských věd dobírá nových poznatků a to na základě ústního sdělení osob, jež byly účastníky či svědky určité události, procesu nebo doby, které badatel zkoumá, nebo osob, jejichž individuální prožitky, postoje a názory mohou obohatit badatelovo poznání o nich samých, případně o zkoumaném problému obecně.*“¹⁹

Posláním orální historie je doplňovat „velké dějiny“ o příběhy „obyčejných lidí“, kteří byli bezprostředními účastníky období či událostí, které jsou předmětem výzkumu. Orální historie vyplňuje mezery, které vznikají v důsledku zájmu makrohistorie spíše o

---

¹⁷ GILBERT, Steve. *Tattoo history: a source book : an anthology of historical records of tattooing throughout the world*. Berkeley, CA: US bookstore distribution, Publishers Group West, c2000, 216 p., [16] p. of plates. ISBN 18-904-5106-1.

¹⁸ Etický kodex COHA. In: [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: http://www.politictivezni.cz/dokumenty/eticky-kodex-coha_201107290026541.pdf

¹⁹ VANĚK, Miroslav a Pavel MÜCKE. *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie*. 1. vyd. Praha: Fakulta humanitních studií UK v Praze, 2011, 293 s. ISBN 978-807-2851-454. str.

politické dějiny, a v kombinaci s ostatními písemnými dokumenty vzniká pramen nabízející komplexní pohled na historickou epochu soudobých dějin. Jak zdůrazňuje italský orální historik Alessandro Portelli – vznik takového pramene není pouze práce historického rázu, nýbrž je to činnost multidisciplinární – nejdříve je nutné zvládnout práci historickou (zacházení s archiváliemi), poté činnost antropologickou (kdy badatel provádí terénní výzkum, který se soustředí na lidi) a nakonec přichází na řadu práce orálně historická, během které musí výzkumník dát všechny získané informace do vzájemných souvislostí.²⁰

Orální historie je často kritizována ze strany historiků zastávající klasické přístupy, pro nedostatečnou objektivitu a přílišnou subjektivitu pramene, který vzniká převážně interakcí tazatele a narátora. Subjektivita je ovšem jedním ze základních předpokladů orálně historického výzkumu. Oproti kvantitativnímu badání je u kvalitativního výzkumu vyšší míra subjektivity očekávaná, protože výzkumník pracuje s lidskou bytostí. Zcela logicky je badatel ovlivněn svým vnímáním respondenta, jeho vystupováním a osobností. Podle sociální psychologie je základním předpokladem komunikace mezi dvěma lidmi fakt, že není možné navzájem nekomunikovat, tudíž ovlivnění výzkumníka osobností narátora je nevyhnutelné. Dle Portelliho je každý pramen z části subjektivní, protože se na jeho vzniku podílel člověk.²¹ Předmětem badání orálních historiků jsou soudobé dějiny, tudíž mají možnost pracovat se stále žijícími svědky zkoumaných událostí. Na obranu orální historie dodává australský historik Alistair Thomson, že pokud by historikové zaměřeni na starověk měli možnost udělat rozhovor s Gladiátorem, také by ho neodmítli.²² Je nutné zdůraznit, že objektivní fakta jsou samozřejmě běžnou a nezbytnou součástí orálně historického projektu, nicméně více než na pravdivost a přesnost těchto faktů je kladen důraz na příběh, na jeho konstrukci a samotnou výpověď respondenta.²³

Ve své práci jsem se snažila o co největší objektivitu výzkumu, přesto jak bylo již řečeno, role subjektivity je v kvalitativním výzkumu značná, a ani mě se zcela jistě nepodařilo úplně minimalizovat vliv vzájemných sympatií a antipatií na vlastní výzkum. V mém případě je však také důležitá alespoň minimální míra zobecnění, abych byla

---

²⁰ VANĚK, Miroslav. O orální historii s jejími zakladateli a protagonisty. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2008, 112 p. ISBN 978-807-2851-072. Rozhovor s Alessandrem Portellim. str. 90

²¹ Tamtéž Rozhovor s Alessandrem Portellim. str. 89

²² VANĚK, Miroslav. O orální historii s jejími zakladateli a protagonisty. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2008, 112 p. ISBN 978-807-2851-072. Rozhovor s Alistairem Thomsonem

²³ VANĚK, Miroslav a Pavel MŮCKE. Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie. 1. vyd. Praha: Fakulta humanitních studií UK v Praze, 2011, 293 s. ISBN 978-807-2851-454.

schopna zrekonstruovat postup při zakládání tetovacího studia, proto má můj názor na cíl výzkumu menší vliv.

Dalším předmětem kritiky orální historie jako metody je práce s paměti respondentů, jenž hraje v orálně historickém bádání významnou roli. Ovšem paměť je nespolehlivý zdroj objektivních informací. Paměť je ze své podstaty selektivní a zapomínání je naprosto přirozeným jevem. Selektce mimo jiné vychází z potřeby zachování sebeúcty - z hlediska psychohygieny má člověk potřebu pamatovat si pouze dobré vzpomínky. Každé vyprávění je rekonstrukcí minulých událostí, které se ovšem může v průběhu času, vlivem okolí i zkušeností nebo následkem retrospektivního hodnotícího pohledu měnit. Z hlediska orální historie není však důležité, zda si jedinec pamatuje události přesně tak, jak se ve skutečnosti staly, ale proč si je pamatuje právě takto a proč je tak interpretuje, což je právě to, co orální historiky fascinuje.²⁴

2.1.4. Sběr dat

Pro můj výzkumný projekt jsem využila orálně historických interview²⁵, která tvoří základ předkládané diplomové práce, a to z důvodu orientace výzkumu na téma. Nepotřebovala jsem zjišťovat konkrétní prožitky narátorů. Nicméně jsem si vědoma toho, že by mnohem zajímavější bylo využít spíše životopisného vyprávění, protože životní příběhy tatérů jsou velmi pozoruhodné. Z hlediska úspory času (vlastního, ale především narátorů), jsem se však rozhodla přece jen rozhovory vést v podobě interview. Snažila jsem se co nejvíce zakomponovat životní příběh narátora do struktury rozhovoru - vždy jsem se ptala na dětství, rodinu, zájmy a názory. Přestože tatěři byli na tento fakt upozorněni předem, často byli překvapeni, že se ptám na jejich soukromý život mimo tetování. Ačkoliv mi na tyto otázky odpověděli, nesnažila jsem se doptávat, a víceméně jsem nechávala na vůli narátorů, jak hluboce mi budou svůj osobní příběh vyprávět.

Sběr dat proběhl z několika zdrojů, přičemž primárním zdrojem byly interview a literatura týkající se historie tetování. Dále jsem využívala k získání informací televizní a

---

²⁴ VANĚK, Miroslav a Pavel MŮCKE. Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie. 1. vyd. Praha: Fakulta humanitních studií UK v Praze, 2011, 293 s. ISBN 978-807-2851-454.

²⁵ Interview je semistrukturované, většinou se vztahuje k určité události, tazatel do něj vstupuje častěji, je omezeno tématem a časem. Od novinářského interview se liší především tím, že novinářské interview není třeba dále analyzovat či interpretovat, kdežto v orálně historickém výzkumu je analýza a interpretace stavebním kamenem.

rozhlasové pořady a cizojazyčné materiály. Témata a okruhy byly zvoleny na základě informací získaných z dostupné literatury.

Před oslovením samotných narátorů jsem navázala kontakt s Barborou Otrubovou, autorkou několika článků o historii tetování²⁶, která mi doporučila vhodnou literaturu a dala mi několik tipů, na která konkrétní studia se mám obrátit. Kromě Barbory Otrubové jsem také přes sociální sítě oslovila básníka Pavla Hejátka²⁷, jenž se v subkultuře tatérů a potetovaných lidí dlouhodobě pohybuje a sám je rozsáhle potetovaný. Pavel Hejátko mi také navrhl několik knih věnujících se probíranému tématu.

Kontaktování narátorů předcházelo studium relevantních pramenů, jednalo se především o knihy o dějinách tetování a zejména knihu *Tetování a tetování*.²⁸ Na základě literatury a mého vlastního uvážení byly sestaveny dotazy a okruhy. Před rozhovorem jsem si předpřipravila základní otázky (viz příloha), které byly narátorům pokládány, ale zbytek rozhovorů byl v podstatě improvizovaný. Pokud mne zaujalo něco, co narátor během rozhovoru zmínil, neváhala jsem se u tohoto tématu zastavit. V každém dalším rozhovoru jsem také vycházela z informací, které mi poskytli moji předchozí narátoři.

Vzorek respondentů byl vybrán podle toho, zda tatěři splňovali alespoň jedno z následujících vstupních kritérií:

- člověk, který se začal tetování profesionálně věnovat v 90. letech,
- majitel nebo zakladatel tetovacího studia, které vzniklo v 90. letech,
- úspěšný tatér/ka, kteří začali tetovat po roce 2000.

Prvním kritériem pro zařazení respondentů do výzkumu byla doba, po kterou se věnují tetování. Narátoři pro tuto práci se mi sháněli relativně obtížně. Důvodem je pracovní vytíženost tatérů a také neochota spolupracovat na podobném projektu. Narátoři nejčastěji odmítali spolupráci z důvodu nedostatku času. Oslovila jsem celkem přibližně 35 tetovacích studií v Praze a na severu Čech. Bohužel, výzkumu se odmítli zúčastnit

---

²⁶ OTRUBOVÁ, Barbora. *Tetování: Tetování v Česku aneb jak to chodí u nás doma*. In: Coremusic.cz [online]. 2010 [cit. 2014-12-01]. Dostupné z: <http://www.coremusic.cz/clanky/tema/item/897-tetovani-dil-3-tetovani-v-cechach>

²⁷ Pavel Hejátko je spisovatel, filozof a především básník pocházející z Rakovníku. Jednou z jeho básnických sbírek je například *Tanec kostlivců* (2005). Je znám svou vášní k alternativním životním stylům – například rastafariánství. Jeho tělo je bohatě ozdobeno piercingy a tetování, které je viditelné na první pohled – má totiž tetován obličej až po kořen nosu.

²⁸ VALENTA, Vladimír. *Tetování a tetování*. Vyd. 1. Praha: Deus, 2011, 269 s. ISBN 978-80-87408-03-2. Kniha je poskládaná z rozhovorů s tatéry nejrůznějšího věku a z různých koutů naší republiky. V knize je zastoupena většina nejznámějších tetovacích salonů v České republice.

renomované tetovací salony, které fungují již více než 20 let (například: *Alien Tattoo*²⁹, *Bobek Tattoo*³⁰, *Stanley Tattoo*³¹ apod.). Proto budu vycházet z výše uvedené knihy Vladimíra Valenty³², v níž lze částečně informace o těchto studiích dohledat.

Při vyhledávání narátorů bylo využito především internetu, kde jsem se snažila nalézt informace a webové stránky salónů, které vznikaly v 90. letech. Oslovení potenciálních účastníků výzkumu probíhalo většinou elektronickou formou přes emailovou korespondenci či soukromé Facebookové zprávy. Dle mého názoru oslovení narátora přes email působí věrohodněji, proto jsem sociálních sítí využívala pouze v případě, kdy nebyl k dispozici jiný kontaktní údaj. Návratnost odpovědí přes email byla procentuelně výrazně větší než v případě sociálních sítí. Kontakt na další narátory jsem dále získávala metodou tzv. snowball.³³ Tato metoda se ukázala jako vhodná a úspěšně se osvědčila, ale nejefektivnějším zdrojem přesto zůstal internet. Nejprve jsem oslovila tatéry, kteří na svých webových stránkách uvádí, že jejich tetovací salon byl založen v 90. letech. Poté jsem kontaktovala i ty respondenty, již mi byli doporučeni nebo začali tetovat až po roce 2000. Po souhlasu oslovených s účastí na výzkumu jsem je kontaktovala opět emailem či telefonicky a vysvětlila jsem jim účel výzkumu a jeho průběh. Z důvodu úspory času jsem nežádala narátory o schůzku ještě před samotným rozhovorem. Datum a místo setkání jsem nechala zcela v režii respondentů. Po dohodnutí termínu setkání jsem se s narátory sešla přímo na jejich pracovišti, s výjimkou narátorky Terezy, se kterou jsme se sešly v kavárně v blízkosti tetovacího studia *Tribo*.

Největším problémem se ukázala obrovská časová vytíženost všech narátorů, ať už se jednalo o profesionální respondenty nebo narátory, kteří souhlasili s poskytnutím rozhovoru. Vzhledem k tomu, že nejčastějším důvodem odmítnutí rozhovoru byla časová

---

²⁹ Alien tattoo – tetovací studio založené v roce 1992 krátce po vzniku UZI Tattoo. Studio sídlí na Praze 1 a je vyhledáváno i zahraničními klienty.

Studio. Art Tattoo Alien Prague [online]. 2014 [cit. 2014-12-01]. Dostupné z: <http://www.tattoo-alien.cz/>

³⁰ Peter Bobek – slovenský tatér, který si na konci 90. let otevřel tetovací salón v Bratislavě, poté tetoval v brněnském Dragon Tattoo a následně pracoval v Tribo Tattoo. V roce 2011 se rozhodl osamostatnit a otevřel si vlastní tetovací studio Bobek Tattoo na Praze 1.

BOBEK, Peter. O mně. Bobek Tattoo [online]. [cit. 2014-12-01]. Dostupné z: <http://www.bobekattoo.cz/o-mne/index.html>

³¹ Stanley Tattoo – studio na pražských Vinohradech, jehož zakladatelem je Stanislav Krobot alias Stanley. Tattoo Stanley. [online]. [cit. 2014-12-01]. Dostupné z: <http://www.tattoostanley.cz/>

³² VALENTA, Vladimír. *Tetování a tetování*. Vyd. 1. Praha: Deus, 2011, 269 s. ISBN 978-80-87408-03-2.

³³ Snowball sampling neboli metoda sněhové koule – je oblíbená forma výběru případů v kvalitativním výzkumu, je zvoleno několik málo jedinců/ účastníků výzkumu, kteří později slouží jako informátoři a doporučí výzkumníkovi další vhodné respondenty.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4. Str. 152

tíseň potenciálních narátorů, rozhodla jsem se využít jako doplňkové metody dotazníkové šetření. Tato metoda se ale nesešla s přílišnou odezvou, respektive návratnost dotazníků byla nulová.

Z důvodu časového vytížení narátorů se natáčel s každým narátorem pouze jeden rozhovor, s výjimkou respondenta Michala Beneše. Ačkoliv zásady orální historie praví, že je vhodné natáčet s každým narátorem alespoň dva rozhovory, bylo v tomto případě z výše uvedeného důvodu od druhého rozhovoru upuštěno.

Výzkumu se celkově zúčastnilo 9 tetovačů. 7 z nich jsou tatéři, muži ve věku zhruba od 35 do 50 let, kteří začali tetovat nebo si otevřeli salon v 90. letech. 2 tatérky, obě ve věku okolo 30 let, byly do výzkumu zařazeny z důvodu genderového vyvážení a možnosti komparace jejich názorů na tetování jakožto mladší generace tatérů. Zvukové nahrávky byly pořizovány od října roku 2013 do prosince 2014 profesionálním zařízením Roland, jako zálohový nahrávací přístroj byl používán Ipad.

Otázky pro rozhovor byly rozděleny do čtyř větších interpretačních okruhů podle obsahového sdělení otázek:

1. Kariéra tetovače: důvody pro výběr profese
2. Pracovní podmínky v oboru (podmínky pro podnikání, konkurence, hygienické normy)
3. Vývoj oboru (proměna zákazníků, trendy, vývoj společenského názoru na tetování)
4. Názory na tetování a budoucnost oboru.

Průměrná délka jednoho rozhovoru činila asi hodinu. Celkově tedy bylo pořízeno zhruba 9 hodin záznamu. Obecně lze říci, že interview probíhala v příjemné a přátelské atmosféře a s tatéry jsme měli, jak je tomu v této subkultuře zvykem, velmi neformální vztahy. Se všemi respondenty jsem si již od počátku tykala a nikdo z nich neměl problém se v přítomnosti nahrávacího zařízení chovat přirozeně.

2.1.5. Metody vyhodnocení

Jak jsem již uvedla v předchozích kapitolách, hodnocení kvality výzkumu je při použití metody orální historie velmi obtížné, protože výpovědi narátorů i jejich pochopení tazatelem jsou velmi subjektivní. Výsledný pramen je tak společným dílem tazatele i dotazovaného. U kvalitativního výzkumu nelze hodnotit bádání pomocí statistických údajů jako je tomu u výzkumu kvantitativního, a proto interpretace dat je zprávou doplněnou o citace z rozhovorů.³⁴ Reliabilita³⁵ orálně historického bádání, a kvalitativního výzkumu všeobecně, je velice nízká, šance, že by narátor zopakoval tutéž výpověď a to i za stejných podmínek jinému tazateli v jinou dobu, je nepatrná. Naopak kvalitativní výzkumy jsou vysoce validní³⁶ díky vysoké míře kooperace a osobní komunikace účastníka výzkumu i badatele. Předpokladem pro analýzu a interpretaci získaného materiálu byly natočené rozhovory s narátory, kteří splňovali požadavky dané před začátkem výzkumu. Jako metody vyhodnocení natočeného materiálu bylo využito obsahové analýzy.³⁷

Ihned po pořízení každé nahrávky jsem sepsala protokol o průběhu rozhovoru, ve kterém jsem se snažila popsat atmosféru během natáčení interview, své postřehy o chování, nonverbální i verbální komunikaci narátora, místo setkání, důležité momenty a netradiční situace, které během rozhovoru nastaly.

Po opakovaném poslechnutí rozhovorů a pročtení protokolů o vedení rozhovoru, jsem nejdříve rozhovory zkondenzovala, tj. snažila se podchytit významné informace. Vzhledem k tomu, že jsem pracovala výhradně s hlasovým záznamem, rozhovory jsem nepřepisovala. Přepsány byly jen ty úryvky rozhovorů, které byly citovány v této práci. V práci byli narátoři citováni doslovně, pokud bylo v citovaném úryvku něco vynecháno, označila jsem vynechání symbolem (...) nebo jsem změnu uvedla v poznámce pod čarou. Z důvodu zachování atmosféry a celistvosti výpovědi, jsem rozhovory ani jejich části neredigovala ani jinak nepozměňovala. Využila jsem techniky selektivního protokolu.

---

³⁴ HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4. Str. 210

³⁵ Reliabilita – míra opakovatelnosti výzkumu

³⁶ Validita – pravdivost metody, zda metoda měří to, co měřit má

³⁷ Obsahová analýza je rozbor obsahu dokumentů, popřípadě rozhovorů. „V rámci obsahové analýzy se snažíme podchytit významné úseky rozhovoru. Cílem této analýzy není pouze rozbor obsahové stránky rozhovoru, ale celé narátorovy osobnosti.“

VANĚK, Miroslav a Pavel MŮCKE. Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie. 1. vyd. Praha: Fakulta humanitních studií UK v Praze, 2011, 293 s. ISBN 978-807-2851-454. str. 149

Selektivní protokol je podle Jana Hendela³⁸ transkripce pouze těch částí, které jsou důležité pro výzkum. Předběžně je nutné stanovit, které úseky se budou přepisovat. V případě této práce to byly ty obsahové celky, které korespondují s uvedenými okruhy témat. U selektivních protokolů hrozí riziko ztráty kontextu, tuto nevýhodu jsem se snažila minimalizovat a usilovala jsem o zachování co nejkomplexnější výpovědi bez ztráty souvislostí, například doplňujícími (kontextuálními) poznámkami pod čarou.

Obsah nahrávek jsem rozdělila do obsahových celků dle okruhů otázek. Klasifikace probíhala ve dvou fázích. V první fázi jsem si nahraný materiál poslechla a poté jsem si vypsala, kde se v nahrávce vyskytují témata jednotlivých okruhů. Segmentace rozhovorů, tedy rozvržení nahrávek podle relevantnosti pro konkrétní okruh otázek, proběhla v rámci druhé fáze. Ve druhé fázi jsem pak přiřadila k sobě celky ze všech rozhovorů, které spolu obsahově souvisí a vzájemně je porovnávala. Tyto celky byly poté podrobeny obsahové analýze.

Obsahovou analýzou se rozumí rozbor obsahu daného pramene, v mém případě orálně historických rozhovorů. Nejprve se celý rozhovor zkondenzuje – tedy vyliminují se opakující se úseky, vatová slova apod. Následně se tzv. indexuje přepis rozhovoru, rozhovor se rozdělí podle jednotlivých obsahových celků. V obsahové analýze výzkumník věnuje pozornost také mimoslovnímu sdělení a jeho chování v průběhu výzkumu.³⁹

2.1.6. Etika v orálně historickém výzkumu

Jedním z hlavních pilířů, ne – li vůbec tím nejdůležitějším, metody orální historie a kvalitativního výzkumu všeobecně je dodržení etických aspektů při jednání s narátorem. Neexistuje žádný psaný řád, který by vnucoval tazateli nutný postup během vzniku orálně historického projektu, avšak existuje celá řada etických kodexů a doporučení, které badatelé poskytují návod, podle jakých zásad se při výzkumu řídit.

---

³⁸ HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4. Str. 208

³⁹ VANĚK, Miroslav a Pavel MŮCKE. Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie. 1. vyd. Praha: Fakulta humanitních studií UK v Praze, 2011, 293 s. ISBN 978-807-2851-454. str. 149

Z etického kodexu *České asociace orální historie* (COHA) vyplývá, že tazatel má zodpovědnost směrem k narátorovi, veřejnosti a archivní instituci, ve které je výsledný dokument uložen. Tazatel je povinen, mimo samozřejmé teoretické vybavenosti, uznávat práva narátora na ochranu osobních údajů, akceptovat prosbu anonymizace, odmítnutí uveřejnění jeho životního příběhu či neochotu zúčastnit se výzkumu. Tazatel musí také za každé situace respektovat narátora jako dárce příběhu.⁴⁰ Soukromí dotazovaného je chráněno v souladu s legislativními ustanoveními České republiky tj. dle Listiny základních práv a svobod, Ústavy České republiky a podle zákona č. 101/2000 Sb, o ochraně osobních údajů, který mimo jiné zaručuje respondentovi řádné citování jeho výpovědi dle autorských práv ve všech dokumentech.

Já osobně spatřuji v orálním historikovi psychologa s hlubokými znalostmi historie, poněvadž jeho úkol je naslouchat narátorovi, udržovat pozornost zaměřenou na slovní i mimoslovní sdělení narátora a v neposlední řadě navodit během rozhovoru takovou atmosféru, aby se narátor necítil ohrožen.

Etické zásady, vyplývající z legislativy České republiky i z doporučení COHA, byly samozřejmě striktně dodržovány i během tohoto výzkumného projektu. Hlavní prioritou byl subjektivní přístup ke každému narátorovi. Před začátkem výzkumu byl každý z narátorů seznámen s cílem výzkumu, následným postupem zpracovávání informací, které narátor poskytl, a způsobem pozdější archivace rozhovoru. Respondenti mnou byli několikrát ujištěni, že informace které mi poskytnou, budou sloužit pouze jako podklady k této diplomové práci. A samozřejmě bylo respektováno jejich případné přání kdykoliv z tohoto projektu odstoupit. Nikdo z narátorů však této možnosti nevyužil. Během setkání byl vždy s dotazovaným podepsán souhlas s poskytnutím rozhovoru. Před podepsáním dohody byla respondentovi nabídnuta možnost anonymního vystupování v rámci výzkumu. Všichni narátoři mi bez problému poskytli písemný souhlas ke zpracování soukromých a osobních údajů, pouze s jedinou výjimkou, kdy si respondent nepřál uvádět žádná osobní data. Praktická část (nejprve medailonky narátorů) této práce byla ještě před jejím odevzdáním poslána narátorům k autorizaci. Narátoři učinili korekturu především medailonků o jejich osobě. S obsahem všichni souhlasili, prosili

---

⁴⁰ Etický kodex COHA. In: [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: http://www.politictivezni.cz/dokumenty/eticky-kodex-coha_201107290026541.pdf

pouze o úpravu některých dat a názvů. Žádné další komentáře se nevyskytovaly, narátoři žádali o zaslání finální verze diplomové práce.

Vzhledem k tomu, že se jedná o subkulturu s osobitým stylem života, narátoři někdy v rozhovorech zmínili chvíle, kdy se jejich chování neslučovalo s dodržováním zákona (zejména alkohol a některé jiné drogy). Proto jsem se během výzkumu potýkala s etickou otázkou, zda tyto 13. komnaty ze života respondentů uvádět ve své práci. Jelikož se tyto případy objevovaly pouze sporadicky a na vyhodnocení výzkumu nemají vliv, rozhodla jsem se tyto úryvky ve své práci vynechat.

2.2. Tetování

Více jak polovinu minulého století byli tetovaní lidé považováni za kriminální živly a zločince, přestože tetování přežívá po tisíciletí nejen jako atribut trestanců. Touha lidí po zdobení těla je silná a přežila od pravěku až do 21. století. Za tuto dobu prošla v různých částech země a historických obdobích odlišným vývojem.

Tetování definuje Encyklopedie Britannica jako „*stálou a neodstranitelnou kresbu či ornament vytvořený na těle vpravením barviva pod kůži nositele*“.⁴¹

Ottův slovník naučný popisuje tetování jako: „*Zvyk rozšířený téměř u všech národů, který záleží v tom, že kůže lidská ozdobuje se výkresy rázu ornamentálního neb symbolického způsobem tímto: ostrým nástrojem provádějí se do kůže zářezy nebo body, jež spojují se ve výkres, který pak natře se barvou pokud možno trvalou.*“⁴²

Samotné slovo tetování pochází původně z tahitského slova *tatau*, což znamenalo označovat. Anglické slovo *tattoo* je tedy anglofonní modifikace, kterou posádka *Jamesa Cooka*⁴³ začala používat tak, jak se ho naučila v průběhu své cesty od domorodců v Polynésii.⁴⁴

Často používaný slangový výraz pro tetování je *kéra*, popřípadě *kérka*. Slovo pochází z romštiny a bylo odvozeno z vězeňského argotu.⁴⁵

V roce 1945 antropolog George Peter Murdock⁴⁶ zařadil tetování (vedle například i zakládání rodiny, pohřbu, tance, vaření aj.) mezi tzv. kulturní univerzálie, tedy kulturní chování, které je společné všem lidem na zemi. Tetováž se objevuje na každém kontinentě

---

⁴¹ *Encyklopedie Britannica: Tattoo. Elektronické provedení encyklopedie Britannica* [online]. Encyklopedia Britannica, Inc., 2015. [cit. 2015 – 01-02]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/search?query=tattoo>

⁴² Ottův Slovník naučný: ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí: J. Otto, Praha 1890 – 1909.

⁴³ James Cook byl známým mořeplavcem a objevitelem do té doby neznámých světů. Významnými dokumenty jsou deníky kapitána Cooka, díky nimž se posunuly hranice poznání světa. Byl zavražděn domorodci na Havajských ostrovech.

⁴⁴ ADERSON, Addison. TED ED. The history of Tattoo. In: Youtube [online]. Zveřejněno 18.9.2014 [cit. 2014-11-25]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=MYn15yDBvxM>

⁴⁵ Slovo *kéra*. In: Ptejtese knihovny.cz [online]. Praha, 2004, 2015 [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: <http://www.ptejtese knihovny.cz/uloziste/aba001/2007-2009/slovo-kera>

⁴⁶ George Peter Murdock byl americký antropolog, který se specializoval na komparativní etnologii, etnografii afrických a oceánských národů.

a historické době. Lidé vždy usilovali o odlišení se od přírody a zvířat a člověk je jediný tvor, který záměrně přetváří a zkrášluje své tělo k obrazu svému.⁴⁷

Existuje spousta způsobů, jak lze tetování kategorizovat. Tetování můžeme rozřídít podle způsobu vzniku, motivu, provedení či například podle uměleckého zpracování. Nejzákladnějším z nich je rozdělení na barevné či černobílé neboli monochromní a polychromní. K černobílému tetování se používá pouze jediná barva, většinou se jedná o modrou či černou a je typické například pro tribalové motivy. Naopak barevné tetování, v dnešní době stále oblíbenější, je charakteristické například pro japonské vzory.

Dále lze rozdělit tetovaz podle způsobu provedení na tradiční a moderní. Tradičně se tetování provádí ručně poklepáváním na jednohroté či vícehroté nástroje (například trny, kosti), kterým se v kůži vytvoří rána ve tvaru požadovaného obrazce, do které se poté vmíchá barvivo nejčastěji popel, saze, indigo, inkoust či jiné přírodní suroviny. Tato metoda je mnohem bolestivější, časově náročnější a více náchylnější k šíření nemocí. Tento postup se dodnes používá v okruhu členů Jakuzy v Japonsku, ve věznicích, dále u některých přírodních národů a výjimečně na Novém Zélandu. Za metodu moderní se považuje tetování za pomoci elektrického tetovacího přístroje používaného v moderních tetovacích salonech.

Kromě toho je možno dělit tetování podle výsledného motivu, na tetovaz amatérskou a uměleckou. Při amatérském tetování jsou konečné motivy velmi jednoduché, většinou prováděné ve věznicích primitivními nástroji. V tomto případě je důležitější samotný vznik tetování než jeho umělecké zpracování. Mezi umělecká tetování řadíme ty, jež známe ze studií západního typu, kde se dbá především na estetický výsledek. Podobně můžeme rozdělit tetované motivy do různých kategorií: realistické tetování, old school⁴⁸, tribal⁴⁹, japonské motivy⁵⁰, biomechanika⁵¹, hororová témata, fauna a flóra, abstraktní tetování aj.

---

⁴⁷ RYCHLÍK, Martin. Kůže jako amulet. Koktejl. 2009, č. 6, s. 10. Dostupné z: <http://www.antropologieumeni.unas.cz/TXT/rychlikkoktejl.pdf>

⁴⁸ Old school – se vyznačuje silnými linky, které obrázek ohraničují. Většinou se jedná o barevné tetování, dříve to bylo tetování námořníků, pro něž byly charakteristické motivy kotvy, srdce, ženy, ryby a vodní motivy.

⁴⁹ Tribal – původně polynéské motivy, většinou černobílé, které se nestínují. Jedná se o klasické ornamenty, které byly populární v 90. letech.

⁵⁰ Japonské motivy – typické pro svou barevnost a rozsáhlost. Klasické japonské tetování mělo připomínat část oděvu. Mezi nejčastější motivy patří kapři, gejši, samurajové.

Motivace k pořízení si permanentního obrázku je různá a důvodů proč se lidé dnes i v minulosti nechávali a nechávají tetovat je hned několik. Martin Rychlík ve své dizertační práci⁵² uvádí 8 různých funkcí tetování.

Funkce rituální – tetování bylo rituálem především v pravěku a dnes se objevuje výjimečně v místech, kde má tetování tradiční zakotvení (například Afrika, Polynésie). Rituál tetování byl většinou jakýmsi testem dospělosti. Obvykle se tetovaly děti, když se u nich objevily první známky puberty: měly dokázat, že jsou hodny vstoupit do světa dospělých tím, že vydržely bolest spojenou s tetováním, a že jsou natolik silnými jedinci, že se jejich tělo dokáže vyrovnat s takto razantním zákrokem.

Magická, náboženská funkce - tato funkce se stejně jako funkce rituální vyskytuje dnes již sporadicky. Lidé věřili, že vpichování náboženských či jiných magických symbolů do kůže, jim zaručí boží ochranu. Tetování pro lidi znamenalo soukromé talismany, které jim mají přinést štěstí. Pod tuto kategorii tetování lze zařadit tetování válečnické, kdy si muži jdoucí do války tetovali na těla symboly, které jim měly sloužit jako amulety.

Léčebná funkce – tetování z léčebných důvodů mělo pomoci vyléčit různorodé nemoci, vpichy fungovaly na podobném principu jako čínská akupunktura. Dané body se následně zatřely barvou a zůstaly tak v kůži viditelné. Léčebná funkce tetování byla shledána i například na mumii Ledového muže Ötziho.

Estetická funkce – většina lidí se dnes rozhoduje pro podstoupení moderního tetování z estetických důvodů. Snaha zkrášlit své tělo se objevuje již od starověkého Egypta, ovšem dnes zažívá největší vzestup. Vizuálního efektu využívali i Maoři na Novém Zélandu, kteří využívali tetování v obličeji k zahnání a vystrašení nepřítele. Tetování doplňuje osobnost i vzhled člověka.

Komunikační funkce – komunikační neboli identifikační funkci plní tetováž tehdy, pokud jí lidé využívají k demonstrování vlastních postojů. Nošením určitého symbolu na kůži mohou veřejně prezentovat své názory. Typickým příkladem je tetování příslušníků SS za nacistického Německa.

---

⁵¹ Biomechanika – „*Styl tetování, který je inspirován švýcarským surrealistou H. R. Gigerem. Biomechanika vychází ze surrealismu, existencialismu a postkatastrofické skepse. Typickými znaky jeho technokultury je brutalita, násilí, chaos, zoufalství, perverze, a také tajemná erotika. Do obrazů zasahuje torza, či jiné části lidských těl, obzvláště žen, které spojuje s chladnými fantaskními stroji ve zvláštní kombinace.*“
FIKŠA, Radek. Encyklopedie body - artu. Vyd. 1. Ve Žďáře nad Sázavou: Sowulo Press, 2009. ISBN 978-809-0395-749. str. 11

⁵² RYCHLÍK, Martin. Dějiny tetování: Setkání postmoderny s archaismem v kultuře tzv. Modern Primitives. Praha, 2011. Dizertační práce. Karlova Univerzita v Praze, Ústav etnologie. Vedoucí práce Oldřich Kašpar.

Skupinová funkce – skupinová funkce tetování je mnohdy téměř zaměnitelná s funkcí komunikační. Lidé se navenek hlásí k určité skupině osob, veřejně tak projevují sympatie s daným seskupením, popřípadě svou loajalitu ke skupině. Jako příklad lze uvést tetování japonského mafiánského gangu Jakuza, fanoušky různých sportovních klubů, příslušníky kmene.

Statusová funkce – z tetování je možné vyčíst společenskou hierarchii dané skupiny a jak vysoko je daný jedinec na společenském žebříčku. Charakteristickou ukázkou tetováže se statusovou funkcí nalezneme v ruských věznicích. „*Tetování, která tam vznikají, jsou vlastně jedinečným systémem komunikace: každý obrázek má svůj význam, který pomáhá vězňům orientovat se v hierarchii. Navždy označuje vězně tím, jaké hříchy spáchal, jaké moci se domohl a co ho v kriminále potkalo.*“⁵³

Individualizační funkce – tetování, motiv, místo mají pro nositele tetování osobní, intimní význam. V dnešní době jsou to často jména, narození či úmrtí někoho blízkého, obrázky symbolizující důležité etapy života apod.

2.2.1. Tradiční etnografická centra tetování

Japonsko

Japonské tetování, jež je charakteristické svou barevností a vysokou uměleckou hodnotou, významně ovlivnilo podobu moderního západního tetování. Mnoho tetovačů se uměním japonských mistrů inspirovalo.

Nejstarší písemný pramen zmiňující se o tetování pochází z roku 297. Sošky s naznačeným permanentním zdobením nalezené v Japonsku pochází již zhruba z 5. století před naším letopočtem. Zpočátku tetování plnilo především magickou a rituální funkci

---

⁵³ *National geographic traveler: Z tetování ruských kriminálních vyčtete vše: vraha, zloděje i pedofila* [online]. [cit. 2014-11-18]. ISSN 0747-0932. Dostupné z: <http://www.national-geographic.cz/clanky/z-tetovani-ruskych-kriminalniku-vyctete-vse-vraha-zlodeje-i-pedofila.html#.VGuupskzOuZ>

jako u jiných národů, poté bylo až do 16. století využíváno spíše jako prostředek k cejchování zločinců.⁵⁴

V průběhu 17. století zdobení těla propadli buddhističtí mniši a kurtizány. Zásadní zlom přišel v 18. století v oblasti hlavního města EDO (pozdější Tokio). Tetovat se zprvu nechávali lidé z nižších sociálních vrstev a krášlení těla bylo výsadou mužů. Oblíbenými motivy byly, stejně jako je tomu dodnes, draci, okrasní kapři koi. Do vyšších společenských tříd se vpichování obrazů do kůže dostalo po vydání příběhu o tetovači v roce 1910.⁵⁵ Spisovatel Tanizakiho Džuničiró v ní píše: „*Byl to věk, kdy lidé stále ještě vyznávali pošetilost coby vzácnou ctnost a kdy svět nebyl takovou třešnicí a štvanicí jako dnes. A všichni bez výjimky natolik toužili se zkrášlit, že si dokonce do těla daného jim přírodou nechávali vstříkovat barviva. A i kurtizány z Jošiwary ztrácely svá srdce pro muže, kteří měli nádherná tetování.*“ V 19. století se Japonsko snažilo více přiblížit západnímu světu a v důsledku toho bylo toto umění zakázáno.

Současná japonština má pro tetováž dva hlavní výrazy: *irezumi* a *horimono*. *Irezumi* se používá pro drobnější tetování, zatímco *horimono* je chápáno jako rozsáhlé, umělecké a barevné tetování, které má pokrytím těla připomínat část oděvu.⁵⁶

Japonská tetováž proslula po celém světě i díky známému mafiánskému gangu Jakuza. Příslušníci Jakuzi musí podstoupit bolestivou proceduru ručně vypíchaného tetování, při které dokazují odvahu a ochotu prožít bolest ve prospěch gangu. Kromě toho tetování bývalo ilegální a tím nositele automaticky řadilo na okraj společnosti.

Nový Zéland

Nikde jinde na zemi nemá tetování tak silné kořeny jako právě na Novém Zélandu. Tetování Maorů, původních obyvatel Nového Zélandu, je velmi specifické, protože jej obyvatelé nosí převážně na obličeji, a objevuje se u žen i mužů v různém rozsahu.

---

⁵⁴ FERGUSON, Henry a Lynn PROCTER. Umění tetování. Vyd. 1. Překlad Jana Trnková, Věra Matoušová. Praha: Rebo, 1998, 128 s. Dějiny odívání. ISBN 80-723-4028-X.

⁵⁵ RYCHLÍK, Martin. Dějiny tetování: Setkání postmoderny s archaismem v kultuře tzv. Modern Primitives. Praha, 2011. Dizertační práce. Karlova Univerzita v Praze, Ústav etnologie. Vedoucí práce Oldřich Kašpar.

⁵⁶ WINKELHÖFEROVÁ, Vlasta. Japonsko. Ilustrace Margita Žáčková. Praha: Lidové noviny, 1999. Dějiny odívání. ISBN 80-710-6297-9.

Tetováž Maoři nazývají (Ta) Moko, což znamená tetovat. Obecně lze říct, že čím rozsáhlejší tetování, tím vyšší postavení ve společenské struktuře. Muži většinou mívají potetovaný celý obličej a tělo spirálovitým vzorem, ženy si zdobí pouze bradu a nohy. Spirály jsou pro Moko typické a mají svůj význam – „*vrchol čela znamenal hodnost, levé a pravé pozice nad obočím pozici, levé a pravé znaky pod očima vyjadřovaly genealogii, lícní strany k uším značily manželství atd.*“⁵⁷ K vytvoření ozdoby se používalo speciálních nástrojů určených k tomuto účelu – jako byla například dlátka a různá poklepávátka zvané uhi. Jako barva se používala směs rostlinných výtažků a popel.⁵⁸

Dříve mělo tetování statusovou, rituální a esteticky – výstražnou funkci. Moko dodává obličejí výhrůžnost a mělo zastrašit nepřítele. Svých tetování si Maoři velice vážili. Pokud chtěli projevit úctu soupeři, tak snědli hlavu těch protivníků, kteří měli nejkrásnější tetování. Není tajemstvím, že Maoři hlavy s Mokem také sbírali a vystavovali je. Tomuto zvyku se po příplutí kapitána Jamese Cooka přiučili i Evropané. Hlavy Maorů kupovaly a následně je prodávali do evropských muzeí. Bohužel, často to mělo za následek, že o hlavu přišel i náhodně kolemjdoucí Maor.⁵⁹ „*Po skončení britsko – maorských válek (1843 – 1872) přijímali domorodí lidé obyčejně Evropanů. Zásluhou křesťanství vymizel kanibalismus a agrese, ale i celý maorský světónázor.*“⁶⁰

K obnovení tradic došlo v minulém století a dnes je opět Moko symbolem mužnosti a krásy u žen. Moko mohou získat a nosit pouze opravdoví Novozélandčané, turistům není povoleno. Upouští se však od tradiční bolestivé procedury a přechází se k moderním tetovacím strojkům.⁶¹

---

⁵⁷ RYCHLÍK, Martin. Dějiny tetování: Setkání postmoderny s archaismem v kultuře tzv. Modern Primitives. Praha, 2011. Dizertační práce. Karlova Univerzita v Praze, Ústav etnologie. Vedoucí práce Oldřich Kašpar. str. 92, podle studií H. G. Robleye z konce 19.století.

⁵⁸ RYCHLÍK, Martin. Kůže jako amulet. Koktejl. 2009, č. 6, s. 10. Dostupné z: <http://www.antropologieumeni.unas.cz/TXT/rychlikkoktejl.pdf>

⁵⁹ RYCHLÍK, Martin. Dějiny tetování: Setkání postmoderny s archaismem v kultuře tzv. Modern Primitives. Praha, 2011. Dizertační práce. Karlova Univerzita v Praze, Ústav etnologie. Vedoucí práce Oldřich Kašpar.

⁶⁰ tamtéž Str. 97

⁶¹ tamtéž

Polynésie a Markézy

Tělesné modifikace jsou běžné v celé oblasti Polynésie, nelze však paušalizovat polynéské tetování jako všude stejné. Motivy, rozsah i technika se měnily od ostrova k ostrovu. Nejdříve se zdobení kůže objevilo v Melanésii zhruba 1500 let před naším letopočtem. Tetování mělo jak estetickou, tak i rituální funkci. „*Asymetrické tetováže mívaly rituální význam, symetrické bývaly dekorativní.*“⁶² Zdobení prováděli uznávaní mistři, kteří se těšili stejné úctě a postavení jako například kněží. Dokonce v domorodém jazyce pro obě ‚povolání‘ používají stejného slova. Za službu se tetovači platilo šperky, zvířectvem a naturáliemi, popř. zbraněmi.

První kdo popsal tetování u polynéských národů, byl kapitán Cook. „*Přestože Cookovy deníky vyšly tiskem až později, datem prvního výskytu zapsaného slova ‚tetování‘ v západní civilizaci je s největší pravděpodobností červenec roku 1769.*“⁶³ S větším vlivem západní kultury se domorodci snažili přizpůsobit evropským tradicím a zvyk zdobení těl začínal upadat, když ho Polynésané začali vnímat jako necivilizované a nezápadní.

Vrcholu toto umění se dosáhlo na Markézách. Domorodci byli tetováni po celém těle, doslova od hlavy až k patě. Muži mívali potetované celé tělo, ženy si celoplošně tetovaly ruce a nohy tak, že vypadaly, že nosí krajkované punčochy a rukavičky. Jako barvy používali Markézané vodu smíchanou s olejem a popelem z ořechů. V roce 1986 se na Markézách zakázalo tetovat tradičním ručním způsobem a často nesterilní nástroje vystřídala moderní tetovací mašinka. Dnes se podobně jako na Novém Zélandě lidé k tradicím svých předků navrací a opět se nechávají tetovat.⁶⁴

---

⁶² RYCHLÍK, Martin. Dějiny tetování: Setkání postmoderny s archaismem v kultuře tzv. Modern Primitives. Praha, 2011. Dizertační práce. Karlova Univerzita v Praze, Ústav etnologie. Vedoucí práce Oldřich Kašpar. str. 75

⁶³ tamtéž

⁶⁴ tamtéž

2.2.2. Historie tetování

Dějiny tetování jdou ruku v ruce s dějinami lidstva. Na Zemi i ve 21. století stále existují místa, přestože se jejich počet neustále zmenšuje, kde si tetování zachovalo rituální důležitost pro tamní obyvatele a vytváří se tradičním způsobem. Tělesné modifikace všeobecně určitým způsobem doplňují osobnost a dotváří vzhled člověka napříč časem i prostorem.

V následujících kapitolách chci stručně nastínit vývoj tetování v časové kontinuitě. Ráda bych poukázala na to, jak se v historických epochách měnil pohled na body - art. Tyto kapitoly by nám měly pomoci pochopit, co stojí za fenoménem zdobení těla, které v posledních letech zažívá neuvěřitelný rozmach.

Přestože je tetování rozšířené po celém světě - zaměříme se pouze na dějiny tetování na evropském a severoamerickém kontinentě.

2.2.2.1. Pravěk a starověk

Dlouhá léta archeologové pouze odhadovali stáří trendu zdobení těla permanentními kresbami. „*Ačkoliv se věří, že stopy, které byly objeveny na hliněných ženských figurkách ze 4. tisíciletí př. n. l. symbolizují tetování, není možné říci, zda ženy v této době byly nebo nebyly tetovány, protože balzamování nebylo plně rozvinuto.*“⁶⁵ Tyto domněnky byly rozptýleny v září roku 1991, kdy byla na Rakousko – italské hranici nalezena mrtvola Ledového muže – Ötziho. Dokonale zakonzervované tělo bylo náhodou nalezeno manželi Simonovými. Tento důležitý archeologický objev je převratný i z hlediska tetováže, neboť mumie je nejstarší dochovaný nález člověka s nedotčeným tetováním.⁶⁶

---

⁶⁵ FERGUSON, Henry a Lynn PROCTER. Umění tetování. Vyd. 1. Překlad Jana Trnková, Věra Matoušová. Praha: Rebo, 1998, 128 s. Dějiny odívání. ISBN 80-723-4028-X. str 10.

⁶⁶ RYCHLÍK, Martin. Dějiny tetování: Setkání postmoderny s archaismem v kultuře tzv. Modern Primitives. Praha, 2011. Dizertační práce. Karlova Univerzita v Praze, Ústav etnologie. Vedoucí práce Oldřich Kašpar, Kapitola Ötzi str. 62

Rentgeny ukázaly, že Ötzi trpěl artritidou. V místech nemocných kloubů (kyčle a krční páteř) měl Ledový muž vytetované vodorovné linky a to s minimální odchylkou od poškozené kosti. Odborník na Ötziho - vědec Konrad Spindler⁶⁷ se domnívá, že tetováž v tomto případě měla fungovat na obdobném principu jako akupunktura. Z toho lze odhadnout, že přibližně 3 000 let před naším letopočtem byla tělesná modifikace nejen běžnou záležitostí, ale pralidé jí přikládali i vysokou důležitost.

Dalším významným nálezem je tzv. kníže z Pazyryku, který byl objeven v roce 1947. Tělo knížete nalezi v oblasti Altaje a jeho stáří se odhaduje na 7 tisíc let. Kůže mumie byla pokryta rozsáhlou a umělecky zdařilou tetováží, která s nejvyšší pravděpodobností plnila estetickou funkci. „*Mužovy paže a části nohy pokrývalo fantastické tetování zobrazující skutečná i bájná zvířata včetně gryfů, beranů, ptáků, hadů i jelenů.*“⁶⁸ Roku 1993 se našla ‘Zmrzlá princezna z Ukoku’ opět v oblasti Altaje, která měla podobné tetování jako kníže z Pazyryku. Vědci se domnívají, že oba dva byli společensky významní lidé a usuzují tak právě proto, že jejich kůži zdobila rozsáhlá a umělecká tetováž.⁶⁹

Tělesné modifikace se běžně praktikovaly i ve starém Egyptě. Egyptané vždy napodobovali své bohy, Aniho papyrus údajně dosvědčuje, že i bůh Usiris má kůži pokrytou rozměrným modrým vzorem.⁷⁰ Nezvratným důkazem toho je mrtvola kněžky bohyně Hathor – Amunet, která měla spirálovité tetování v oblasti podbřišku, na rukou a na stehnech. Mumie pocházející přibližně z 2. tisíciletí před naším letopočtem byla nalezena v roce 1891 při archeologických vykopávkách. Odborníci předpokládají, že v období střední říše starověkého Egypta se tetováním zdobily kněžky, konkubíny, tanečnice apod. Tetování bylo dominantou žen, ale není výjimkou ani zdobení těla u mužů, např. Ramesses Veliký měl obrazec na předloktí.⁷¹

---

⁶⁷ SPINDLER, Konrad a Vladimír SALAČ. Muž z ledovce. Vyd. 1. Překlad Helena Salačová. Praha: Mladá fronta, 1998, 301 s., [32] s. obr. příloh. Kolumbus, sv. 139. ISBN 80-204-0704-9.

⁶⁸ GILBERT, Steve. Tattoo history: a source book : an anthology of historical records of tattooing throughout the world. Berkeley, CA: US bookstore distribution, Publishers Group West, c2000, 216 p., [16] p. of plates. ISBN 18-904-5106-1. Kapitola XI.

⁶⁹ RYCHLÍK, Martin. Dějiny tetování: Setkání postmoderny s archaismem v kultuře tzv. Modern Primitives. Praha, 2011. Dizertační práce. Karlova Univerzita v Praze, Ústav etnologie. Vedoucí práce Oldřich Kašpar.

⁷⁰ BLATOVÁ, Marcela. Diplomová práce - Chování člověka a jeho odkaz ve zdobení. Praha: 1995. Kapitola 2.1.1.

⁷¹ RYCHLÍK, Martin. Dějiny tetování: Setkání postmoderny s archaismem v kultuře tzv. Modern Primitives. Praha, 2011. Dizertační práce. Karlova Univerzita v Praze, Ústav etnologie. Vedoucí práce Oldřich Kašpar.

Zdobení kůže mělo své místo i ve starověkém Řecku a Římě. Zpočátku byla tetování atributem mocných, ovšem později v těchto oblastech přestalo mít tetování funkci estetickou a zkrášlovací, nýbrž funkci stigmatizační. Tetovali se otroci a trestanci, kteří nejčastěji nosili nedobrovolné znamení na viditelném místě. Takovéto označení otroků a vězňů byla zároveň i forma trestu.⁷²

2.2.2.2. Od křesťanství po cirkus

Již za dob římského impéria bylo tetování považováno za barbarské. Jak bylo řečeno výše, v Římě se takto značili otroci a vězni. A ve stejném období Galům, Vikingům nebo například Keltům sloužilo zdobení těla k rituálním účelům. S rostoucím vlivem křesťanství nastalo v Evropě pro umění body - artu období úpadku, které skončilo až s počátkem 19. století.

„V roce 787 na koncilu v Celchythu, bylo tetování papežem Hadriánem I. zakázáno úplně coby ritus paganism, který první božské dílo.“⁷³ Ve středověku bylo zdobení kůže v Evropě tabu. Tetování bylo vnímáno jako něco zcela hříšného a pohanského, v hlubokém středověku i jako znak čarodějnictví, v této době tetování běžně nosily jen některé skupiny obyvatel. Například známé tetování fleur de lis na rameni žen ve Francii bylo cejchem prostitutek.⁷⁴

Výjimku tvoří křižácké výpravy v 11. – 12. století. Během výprav do Svaté země si vojáci tetovali na hrud' kříž a údajně tak činili z důvodu, aby je Bůh mezi nevěřícími našel v případě úmrtí.⁷⁵ Mimo křižácké války se tetování ve středověku tolerovalo na Balkáně - *„Unikátním reziduem je tetování křesťanských žen na Balkáně, kde bylo součástí lidové kultury.“⁷⁶* Ženy nosily na předloktí vpichované obrazy křížů, hvězd a sněhových vloček.

---

⁷² RYCHLÍK, Martin. Dějiny tetování: Setkání postmoderny s archaismem v kultuře tzv. Modern Primitives. Praha, 2011. Dizertační práce. Karlova Univerzita v Praze, Ústav etnologie. Vedoucí práce Oldřich Kašpar.

⁷³ Tamtéž. str. 159

⁷⁴ Tamtéž

⁷⁵ FERGUSON, Henry a Lynn PROCTER. Umění tetování. Vyd. 1. Překlad Jana Trnková, Věra Matoušová. Praha: Rebo, 1998, 128 s. Dějiny odívání. ISBN 80-723-4028-X. str. 21

⁷⁶ RYCHLÍK, Martin. Dějiny tetování: Setkání postmoderny s archaismem v kultuře tzv. Modern Primitives. Praha, 2011. Dizertační práce. Karlova Univerzita v Praze, Ústav etnologie. Vedoucí práce Oldřich Kašpar. str. 160

Stejně jako křesťanství tetování odsuzuje, tak i dvě další velká monoteistická náboženství tetování nedovolují. Podobně jako křesťané, považují Židé i Muslimové tetování za dílo vzpírající se božím zákonům, například ve Starém zákoně: Leviticus 19:28: „*Nebudete svá těla zdobit pro mrtvé ani si dělat jiné tetování.*“ Korán takto výslovně nezakazuje, ale odsuzuje hyzdění a přeměňování těla daného člověku Alláhem.

Dokud byla Evropa izolovaná od zbytku světa, tetování v ní nemělo místo. To se ovšem změnilo spolu se zámořskými objevy v 18. století. Díky námořníkům do Evropy pronikaly nové potraviny, zvyklosti i móda a námořníci si tetování přiváželi jako amulet a suvenýr ze svých cest. Později se o zdobení kůže začali zajímat lidé ze všech společenských vrstev. Nastala tzv. první renesance tetování.

Když kapitán James Cook přistál se svou posádkou na konci 18. století v Polynésii, spatřil tam potetované obyvatele bez ohledu na věk či pohlaví. Námořníky tetování natolik fascinovalo, že je sami začali napodobovat. „*Přístup námořníků k tetování se i v pozdějších letech vyvíjel. Nejdříve šlo o módu, potom o pověry a nakonec o tradice.*“⁷⁷ Zprvu si pořizovali trvalé dekorace těla u domorodých kmenů po celém světě, následně se umění tetováže naučili sami. Postupem času se vyvinula jakási forma nonverbální komunikace skrze motivy, které námořníci tetovali, a tetování začalo plnit také statusovou funkci. Například za překročení Atlantského oceánu se daný jedinec mohl ozdobit kotvou, pokud přeplul rovník želvou atd.⁷⁸

Běžní lidé se čím dál více zajímali o kulturu, zvyklosti národů, jež žili za hranicemi Evropy. Mezi zvyky, které lidi fascinovaly, patřilo i tetování, mnohem více lidí chtělo být zkrášleno po vzoru námořníků. „*Během 19. století začala v přístavech kvést nová profese, specializovaná výhradně na zdobení těla tetováním. V největších městech vznikaly první salóny. Nejslavnější se nacházely v Antverpách, Londýně, Jokohamě, Bombaji, Šanghaji, Buenos Aires, Hamburku, Marseille i Alžírsku.*“⁷⁹ Nejprve tetování dosáhlo úspěchu u nižších vrstev společnosti tradičně u prostitutek a vězňů, ale také u

---

⁷⁷ FERGUSON, Henry a Lynn PROCTER. Umění tetování. Vyd. 1. Překlad Jana Trnková, Věra Matoušová. Praha: Rebo, 1998, 128 s. Dějiny odívání. ISBN 80-723-4028-X. str. 21

⁷⁸ ADERSON, Addison. TED ED. The history of Tattoo. In: Youtube [online]. Zveřejněno 18.9.2014 [cit. 2014-11-25]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=MYn15yDBvxM>

⁷⁹ RYCHLÍK, Martin. Dějiny tetování: Setkání postmoderny s archaismem v kultuře tzv. Modern Primitives. Praha, 2011. Dizertační práce. Karlova Univerzita v Praze, Ústav etnologie. Vedoucí práce Oldřich Kašpar. str. 163

vojáků, cikánů, kočovníků, herců, řemeslníků a dělníků.⁸⁰ Mezi oblíbené motivy patřila srdce, dívky iniciály, kotvy, jiná námořnická témata apod.

Prvním tetovaným aristokratem se stal roku 1862 Edward VII., princ z Walesu, který si dobrovolně obstaral tetování při návštěvě Jeruzaléma. Ozdobu dostal darem od místního tatéra Souwana. Tento čin inspiroval mnohé členy vyšší viktoriánské společnosti k opatření si tetování a rozpoutal tak vlnu masové obliby zkrášlování kůže na britských ostrovech i mimo ně. Údajně i královna Victorie si nechala vytetovat medvěda a hada, potetováni byli též dánský král Frederick IX., ruský car Mikoláš II. a další.⁸¹ Kunsthistorik Jan Balek uvádí, že dokonce 20% populace a téměř 90% britského námořnictva měla v 19. století tetování.⁸²

Fascinace exotickými věcmi přiváděla lidi také do cirkusových šapitó, kde vystupovala celá řada varietních umělců. Často se v cirkusech objevovali dobrodruzi, kteří bavili diváky příběhy o dalekých zemích, které procestovali, ale také vystavovali na odiv své rozsáhlé tetování, které si ze zemí přivezli. Prvním takto předváděným Evropanem byl Jean Baptiste Cabri, jehož tetování z Markéz na počátku 19. století vzbudilo zájem u ruského publika. Nejznámějším umělcem této doby je albánský Řek Constanteunus Alexandrinos, známější pod pseudonymem Princ Konstantin. „*Objevil se jako potetovaný muž v Barnumově Expozici z cest z roku 1873. Jeho tělo doslova zachycuje příběh tetování, byl tetován na celém povrchu. Jeden pramen uvádí, že se jeho tetování skládá z 388 symetricky uspořádaných propletených obrazců pokrývajících tělo včetně tváře, víček a penisu.*“⁸³

Tetování se provádělo stále ručně, poptávka neustále rostla a pracovníci salónů se snažili proces tetování co nejvíce urychlit. Samuel O' Reilly, který vlastnil studio v New Yorku, upravil elektrické pero vynalezené T. A. Edisonem a zkonstruoval první elektrický tetovací strojek na světě. Elektrický strojek na tetování byl patentován 8. prosince 1891 pod číslem US 464.801. Vynález elektrického strojku postup práce zrychlil,

---

⁸⁰ NOVÁČEK, Ot. Tetování a tetování. Praha: 1937

⁸¹ KARLÍK, Tomáš. National geographic traveler: Tetovat se nechal ledový muž i slavní králové. V čem je ta magie? [online]. [cit. 2014-11-18]. ISSN 0747-0932. Dostupné z: <http://www.national-geographic.cz/clanky/tetovat-se-nechal-ledovy-muz-i-slavni-kralove-v-cem-je-ta-magie.html#.VGuvjckzOuY>

⁸² RYCHLÍK, Martin. Dějiny tetování: Setkání postmoderny s archaismem v kultuře tzv. Modern Primitives. Praha, 2011. Dizertační práce. Karlova Univerzita v Praze, Ústav etnologie. Vedoucí práce Oldřich Kašpar.

⁸³ FIKSA, Radek. Encyklopedie body - artu. Vyd. 1. Ve Žďáře nad Sázavou: Sowulo Press, 2009. ISBN 978-809-0395-749.str. 19

zjednodušil, a tak mohly být tetovány mnohem větší plochy těla v daleko kratším čase. Na velmi podobném principu jako Tataugraph, jak ho O' Reilly pojmenoval, pracují mašinky dodnes. Drobné změny provedl pouze o několik měsíců později slavný tatér Charlie Wagner.⁸⁴

2.2.2.3. Tetování ve 20. století

Na počátku 20. století se základnou tetování staly hlavně Spojené státy americké, které lze s trochou nadsázky nazvat kolébkou moderního tetování. Naopak v Evropě zájem o tetování od poloviny 20. let začíná klesat.

V tetovacích studiích na počátku 20. století se převážně tetovalo podle katalogových předloh, jejichž autorem byl z většiny Američan Lewis Alberts neboli ‚Lew the Jew‘. Mezi další slavná jména v oboru na přelomu 19. a 20. století patřili Sutlerland MacDonald z Velké Británie, Christian Warlich z Hamburku nebo Paul Remi z Paříže.

Jedním z hlavních evropských center i nadále zůstala Velká Británie. Na počátku 20. let 20. století zde byl schválen zákon, který nedovoloval dívkám mladším 21 let pořizovat si tetování. Zákonodárci tak reagovali na obrovskou módní vlnu z přelomu 19. a 20. století. Z britských ostrovů pocházel i Horace Ridler neboli Velký Omi. Velký Omi byl major britské armády z dobré rodiny, který úspěšně dostudoval prestižní universitu v Oxfordu. Znamější je ale v uměleckých a především v tatérských kruzích jako Zebří muž. V roce 1927 se Horace Ridler rozhodl, že přetransformuje své tělo tak, aby se co nejvíce podobalo zebře.⁸⁵ Za svého dvorního tatéra určil zkušeného George Burcehtha, který na Velkého Omiho vzpomíná: *„Když jsem zjistil, že si chce nechat tetovat nejen tělo, ale i obličej odmítl jsem to udělat.. Velký Omi byl pevně rozhodnut. Když bylo vše připraveno, začal jsem pracovat na nejtěžším úkolu, jaký jsem kdy dělal – proměnit lidskou bytost v zebřu.“*⁸⁶ Velký Omi vystupoval v cirkusech, divadlech a v charitativních organizacích.

---

⁸⁴ RYCHLÍK, Martin. Dějiny tetování: Setkání postmoderny s archaismem v kultuře tzv. Modern Primitives. Praha, 2011. Dizertační práce. Karlova Univerzita v Praze, Ústav etnologie. Vedoucí práce Oldřich Kašpar. str. 164

⁸⁵ RYCHLÍK, Martin. Dějiny tetování: Setkání postmoderny s archaismem v kultuře tzv. Modern Primitives. Praha, 2011. Dizertační práce. Karlova Univerzita v Praze, Ústav etnologie. Vedoucí práce Oldřich Kašpar.

⁸⁶ BURCHETT, George. LEIGHTON, Peter. Memoir of a tattoist: From the notes, diaries and letters of the king of tattoists. London: 1960. ISBN-10: 9110363947 Chapter The great Omi

Pravděpodobně celosvětově nejproslulejší potetovaný člověk v dějinách lidstva zemřel v roce 1969, po jeho smrti skončila také slavná éra cirkusových potetovaných umělců.

V Německu Hitler po nástupu k moci zakázal tetování i tetovací salony. Později bylo tetování zneužito k označování vězňů v koncentračních táborech - zajatcům byla tetována identifikační čísla na paže. Tetování opět nabilo ostrakizační a cejchovní funkci. Ilsa Kochová, manželka velitele koncentračního tábora Buchenwald, údajně tetovanou kůži vězňů sbírala a vyráběla z ní různé předměty. Naopak ve stejné době tetování sloužilo i příznivcům hitlerovského režimu, jako důkaz loajálnosti k straně si příslušníci SS nechávali vytetovat symbol dvou blesků či krevní skupinu.⁸⁷

Rozšířenost tetování lze doložit i na faktu, že *„tři účastníci Jaltské konference byli tetováni. Winston Churchill měl na paži vytetovanou kotvu, Josif V. Stalin měl na prsou lebku a Franklin D. Roosevelt rodový znak.“*⁸⁸ Po druhé světové válce, v jejímž průběhu bylo hitlerovskou mocí tetování dehonestováno, začala jeho popularita logicky upadat. Ve východním bloku byl body - art zakázán úplně, byl označen za necivilizovaný a degradován opět na záležitost trestanců a rebelů.

V západních zemích znovuoživení zdobení těla přišlo v 60. letech 20. století, kdy můžeme hovořit o tzv. druhé renesanci tetování. O profesi tatéra se zajímalo více mladých lidí s novými nápady a vyšším vzděláním. Obroda se však netýkala pouze motivů, ale i postupů a hygienických pravidel. *„Kvůli přenosu žloutenky pomocí zdobících nástrojů například město New York v roce 1961 tatuáž načas zakázalo. Teprve poté se začaly jehly sterilizovat a začala opravdu moderní éra.“*⁸⁹

Americká 60. léta jsou nerozlučně spojena se dvěma jmény – Sailor Jerry a Ed Hardy. Norman Keith Collins alias ‚Sailor Jerry‘ je světoznámý tatér, který působil převážně na Havaji. Jeho vášní bylo námořnictvo a oceán, což se výrazně projevilo v jeho dílech. Proslavil se stylem dnes známým jako *old school* a jeho tvorba dodnes inspiruje

---

⁸⁷ RYCHLÍK, Martin. Dějiny tetování: Setkání postmoderny s archaismem v kultuře tzv. Modern Primitives. Praha, 2011. Dizertační práce. Karlova Univerzita v Praze, Ústav etnologie. Vedoucí práce Oldřich Kašpar.

⁸⁸ RYCHLÍK, Martin. Dějiny tetování: Setkání postmoderny s archaismem v kultuře tzv. Modern Primitives. Praha, 2011. Dizertační práce. Karlova Univerzita v Praze, Ústav etnologie. Vedoucí práce Oldřich Kašpar. Viz BOSÁKOVÁ, Renata. Tetování žen. Diplomová práce, FSU UK, 2002, str. 14

⁸⁹ RYCHLÍK, Martin. Dějiny tetování: Setkání postmoderny s archaismem v kultuře tzv. Modern Primitives. Praha, 2011. Dizertační práce. Karlova Univerzita v Praze, Ústav etnologie. Vedoucí práce Oldřich Kašpar. str. 170

celou řadu tatérů.⁹⁰ ‚Don Ed Hardy‘ je uznávaný umělec a tatér s vlastní značkou oblečení. Absolvoval Umělecký institut v San Francisku a byl žákem Sailora Jerryho. Je velký bojovník za uznání tetování jako uměleckého směru. *„Hardy napsal dvanáct knih, nejznámější je Tattoo Time série, svazky prvního seriózního magazínu v oblasti tetování. Věnuje se intenzivně i malbě a jeho obrazy byly vystaveny v 40 galeriích světa.“*⁹¹

V roce 1975 vznikla tzv. B. T. A. F. (*British Tattoo Artists Federation*)⁹², která funguje jako nejstarší organizace sdružující umělce v oblasti tetování. Zakladatel Jim Mager si kladl za cíl inovovat a ustanovit taková nařízení, především v oblasti hygienických norem, která mají pomoci zamezit šíření infekčních nemocí během tetování. Dále má organizace ochraňovat zákazníka před amatérskými, nevyškolenými tatéry skrze vypracovaný etický kodex. Na činnost B. T. A. F. v 80. letech navázala APTA (*The Association of Professional Tattoo Artists*)⁹³, která s podobnými cíly jako regionální britská asociace zaštiťuje tatéry z celého světa.

Již dříve tu byly snahy o uspořádání mezinárodního tetovacího kongresu - v roce 1956 v Hamburku, následně v roce 1976 proběhlo setkání v Texasu, které bylo předchůdcem dnešních Tattoo Convention.⁹⁴ *„V roce 1974 proběhl v americkém Houstonu první ročník mezinárodního kongresu tetovaných a tamtéž byla v lednu 1996 první světová konference o tetování.“*⁹⁵

V 80. letech prošly vývojem i barvy. Zatímco dříve měli tetovači k dispozici pouze černou, červenou, hnědou, zelenou, žlutou barvu, na konci 80. let se začaly používat barvy

---

⁹⁰ The background. In: *Sailor Jerry* [online]. 2014 [cit. 2014-11-29]. Dostupné z: <http://sailorjerry.com/en/tattoos/>

⁹¹ FIKSA, Radek. Encyklopedie body - artu. Vyd. 1. Ve Žďáře nad Sázavou: Sowulo Press, 2009. ISBN 978-809-0395-749. Str. 27

⁹² British Tattoo Artists Federation [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: <http://www.britishtattooartistsfederation.org.uk/>

⁹³ The Association of Professional Tattoo Artists. [online]. 2014 [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: <http://www.professionaltattooartists.org/>

⁹⁴ Tattoo Convention – setkání tatérů, které se pořádá po celém světě. V rámci setkání se pořádají soutěže o nejlepší tetování v různých kategoriích. 17. ročník Tattoo Convention v České republice se bude konat v květnu 2015 v Praze.

⁹⁵ RYCHLÍK, Martin. Dějiny tetování: Setkání postmoderny s archaismem v kultuře tzv. Modern Primitives. Praha, 2011. Dizertační práce. Karlova Univerzita v Praze, Ústav etnologie. Vedoucí práce Oldřich Kašpar. str. 174

práškové, které způsobily revoluci v této oblasti, protože jsou zdravotně nezávadné a tatěři si mohou míchat barvy podle potřeby, čímž se mnohonásobně rozšířila barevná paleta.⁹⁶

2.2.2.4. Body - art ve 21. století

Jako body - art souhrnně můžeme označit jakékoli umělecké dílo, které pracuje s lidským tělem či kůží jako materiálem (plátnem). „*Body - art se objevuje v roce 1960, objektem umělecké tvorby se stává lidské tělo, které se může proměnit v živé plátno nebo štětec. Po dokončení malby se může stát exponátem.*“⁹⁷ Do body - artu se řadí kromě tetování a piercingu také malba na tělo, otisky těla, malba henou, cejchování a jiné tělesné modifikace.

„*Původně byla tetováž svou podstatou kolektivní, v mnoha rovinách symbolická, společenským významem integrovala komunitu a brala na sebe řadu funkcí.*“⁹⁸ Tetování mělo především rituální a magický význam, zatímco dnes je převážně záležitostí estetickou. V současnosti lidé ve snaze zaujmout, odlišit se od většiny nebo se seberealizovat zacházejí v tělesných modifikacích stále dále. Existují i skupiny lidí, kteří v západním světě nevyhledávají tetování pro jejich estetickou hodnotu, ale tělesné přeměny mají pro ně rituální a čistě osobní význam. Pro subkulturu tzv. *Modern Primitives* začíná být nejen piercing a tetování, ale lidé experimentují i s brandingy⁹⁹, cuttingem¹⁰⁰ a podkožními implantáty.

Průkopník body - artu i autor názvu, otec hnutí *Modern Primitives*, které vzniklo v roce 1967 ve Spojených státech amerických, byl Fakir Musafar. Jako *Modern Primitives*

---

⁹⁶ FERGUSON, Henry a Lynn PROCTER. Umění tetování. Vyd. 1. Překlad Jana Trnková, Věra Matoušová. Praha: Rebo, 1998, 128 s. Dějiny odívání. ISBN 80-723-4028-X.

⁹⁷ EBELOVÁ, Kateřina. Maska v proměnách času a kultur. Praha: Grada, c2012. ISBN 978-802-4724-706. str. 36

⁹⁸ RYCHLÍK, Martin. Dějiny tetování: Setkání postmoderny s archaismem v kultuře tzv. *Modern Primitives*. Praha, 2011. Dizertační práce. Karlova Univerzita v Praze, Ústav etnologie. Vedoucí práce Oldřich Kašpar. Viz LE BRETON, David. *Signes d'identité: tatouages, piercings et autres marques corporelles*. Paris: Métailié, 2000, 149, [4] p. ISBN 28-642-4426-8.

⁹⁹ Branding - „*jde o vypalování různých obrazců do kůže. Používá se k tomu nažhavený kov v požadovaném tvaru. V poslední době se začala k tomuto zdobení využívat kauterizace, výkon spočívající v sežhnutí tkáně rozžhaveným drátem.*“

FIKSA, Radek. Encyklopedie body - artu. Vyd. 1. Ve Žďáře nad Sázavou: Sowulo Press, 2009. ISBN 978-809-0395-749. str. 12

¹⁰⁰ Cutting – vyřezávání obrazců do kůže

se označuje subkultura lidí, kteří se snaží prostřednictvím provádění různých tělesných modifikací a rituálů napodobit kulturu přírodních národů. Tetování volí moderní primitivové hlavně černobílé, motivy preferují tribaly tak, aby se co nejvíce podobaly tradičním motivům domorodců. Všeobecně jsou pro ně tělesné modifikace bránou do duchovního světa svých předků.¹⁰¹ Mimo tetování, je nejčastější volbou piercing, a to i v intimních partiích, v extrémnějších případech lidé volí cutting, branding, suspensions¹⁰² a jiné tělesné úpravy jako podkožní implantáty nebo upravení jazyka do takové podoby, aby připomínal hadí jazyk. Například indiáni při některých obřadech údajně podobné rituály praktikovali a dostávali se s jejich pomocí do transu.¹⁰³

V České republice se výstředními úpravami těla zabývá tetovací a piercingové studio Hell Tattoo. Provádí již zmíněné implantáty, suspensions, branding a samozřejmě také piercing.

2.2.2.5. Tetování v českých zemích

Podobně jako ve zbytku Evropy se i v našich končinách našly pozůstatky, které naznačují, že v pravěku se na našem území tetovalo. Ani ve středověku se Čechy v této oblasti nikterak neliší od okolních států a kvůli křesťanským zákazům se u nás objevilo tetování až na sklonku 18. století. Zmínky o tetování k nám přiváželi cestovatelé jako například Emil Holub¹⁰⁴, etnograf Jaroslav Vlach¹⁰⁵ nebo malíř Josef Kořeňský¹⁰⁶, který na svých obrazech zachycoval život Maorů. Obrazy jsou mimo jiné dnes součástí expozice o tetování v Náprstkově muzeu, stejně jako olejomalby z Nového Zélandu z konce 19. století

---

¹⁰¹ ZEMEN, Jan. Tělesné modifikace. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita, FF. Vedoucí práce Mgr. Jan Špaček. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/180741/ff_m/.

¹⁰² Suspensions - tzn. zavěšování osoby na háčky, které jsou v podobě šperků vpravené do těla věšené osoby.

¹⁰³ RYCHLÍK, Martin. Dějiny tetování: Setkání postmoderny s archaismem v kultuře tzv. Modern Primitives. Praha, 2011. Dizertační práce. Karlova Univerzita v Praze, Ústav etnologie. Vedoucí práce Oldřich Kašpar. Kap. Modern Primitives

¹⁰⁴ Emil Holub – pravděpodobně nejznámější cestovatel pocházející z českých zemí. Na přelomu 19. a 20. století podnikl několik výprav do Afriky, odkud přivezl různé exponáty, ze kterých poté vznikaly muzejní sbírky.

¹⁰⁵ Jaroslav Vlach byl českým etnografem, který žil na přelomu 19. a 20. století.

¹⁰⁶ Josef Kořeňský byl český pedagog a umělec. Cestoval po světě a skrze své knihy a obrazy se zasadil o rozšíření znalostí o světě tehdejší společnosti. Na svých obrazech mimo jiné zachytil každodenní život Maurů.

od Bohumíra Lindauera.¹⁰⁷ Tetování se v 19. století stalo populárním mezi chudšími vrstvami společnosti například mezi kurtizánami nebo naopak mezi společenskou elitou jakožto něco exotického a zvláštního. „Ani naši monarchové neodolali nové módě. Tetovaný byl i následník trůnu František Ferdinand d'Este nebo třeba pěvkyně Ema Destinová a to na velmi intimních místech.“¹⁰⁸

20. století představuje pro tetování v českých zemích dobu úpadku. Přestože na počátku minulého století byla v Čechách v Hrdličkově muzeu¹⁰⁹ v Praze uspořádána první výstava zabývající se touto tematikou, jejíž součástí byly nejen části potetované lidské kůže ale i celé dvě potetované paže.¹¹⁰ Tetování se opět stávalo výsadou vojáků, prostitutek a trestanců. Konzervativní společnost masarykovské první republiky nepřijímala tetování s nadšením a bylo vnímáno jako pokleslé umění, jehož nadšenci jsou lidé psychicky labilní. Jako důkaz lze citovat úryvek výše zmíněné knihy Tetování a tetování¹¹¹: „značně rozšířili tatuáž (pozn. cestovatelé) u nás mezi lid, který se dal svěsti nápodobou, sugescí a duševní nákazou“.

Po druhé světové válce, v důsledku špatných konotací zájem o zdobení těla upadá úplně, k čemuž přispěl také zákaz jakýkoliv tělesných modifikací, které byly po únorovém převratu v roce 1948 označeny za „buržoazní nešvar“. Zdobení těla přežívalo tedy pouze ve věznicích, popř. v kasárnách. S tetováním byla v Československu spojována Valtická věznice, která byla proslulá tetovanými vězni s motivy žen. Kvalita obrazů, hygienické podmínky zcela logicky vysoké míry nedosahovaly. Kresby nejen primitivně vypadaly, ale prováděly se primitivním způsobem s vysokým zdravotním rizikem.¹¹²

Československá společnost vnímala tetované lidi jako rebely a blázny, v roce 1966 časopis *Česká psychologie* tento názor potvrzuje, vyjadřují se v něm o tetovaných lidech takto: „Tetování jsou ve větší míře osobnosti zatížené jistou mírou psychopatologických

---

¹⁰⁷ OTRUBOVÁ, Barbora. Tetování: Tetování v Česku aneb jak to chodí u nás doma. In: Coremusic.cz [online]. 2010 [cit. 2014-12-01]. Dostupné z: <http://www.coremusic.cz/clanky/tema/item/897-tetovani-dil-3-tetovani-v-cechach>

¹⁰⁸ BLÁTOVÁ, Marcela. Chování člověka a jeho odraz ve zdobení lidského těla tetováním. Praha, 1995. Magisterská práce. UK. Kapitola 2.2.

¹⁰⁹ Výstava uspořádána díky zásluze antropologa Mudr. Jiřího Malého, který vyučoval antropologii na Karlově Univerzitě.

¹¹⁰ RYCHLÍK, Martin. Dějiny tetování: Setkání postmoderny s archaismem v kultuře tzv. Modern Primitives. Praha, 2011. Dizertační práce. Karlova Univerzita v Praze, Ústav etnologie. Vedoucí práce Oldřich Kašpar.

¹¹¹ NOVÁČEK, Ot. Tetování a tetování. Praha: 1937. Str. 10

¹¹² OTRUBOVÁ, Barbora. Tetování: Tetování v Česku aneb jak to chodí u nás doma. In: Coremusic.cz [online]. 2010 [cit. 2014-12-01]. Dostupné z: <http://www.coremusic.cz/clanky/tema/item/897-tetovani-dil-3-tetovani-v-cechach>

tendencí, jako např. narcismem, exhibicionismem, sadismem a masochismem, osobnosti nevyrovnané, emočně labilní s velmi nízkými volnými složkami osobnosti, jež se projevují impulsivním a zkratovitým jednáním, s nedostatečně vyvinutými charakterovými rysy, zejména pochybného poměru k práci, ke kolektivu, ke společnému majetku.“¹¹³

S pronikáním západních trendů do československé kultury v průběhu 80. let, stoupal zájem o tetováž především u rebelanstsky smýšlející mládeže. Čím dál tím častěji se lidé snažili vytvořit si tetování po domácku. Opravdový rozmach tetování se nastal až po roce 1989 a neustal dodnes.

---

¹¹³ Velkoborský, Jan: „Problém tetování u kriminálních osob mužského pohlaví“, in Československá psychologie 10, 1966, č. 6, str. 576

3. **Praktická část**

Po roce 1989 tu bylo mnoho lidí, kteří po bohatých zkušenostech z vojny či vězení uvažovali o tom, že by je tetování mohlo i živit. Bylo zde také značně množství lidí, kteří měli tetování z dob socialismu, které nebylo, vzhledem k podmínkám za jakých vznikalo, esteticky zdařilé a chtěli ho předělat. Nikdo ale neměl s podniky, jako jsou profesionální tetovací salony zkušenosti, proto zájemci o to stát se tatérem jezdili získat praxi a informace do zahraničí - nejčastěji do USA, Německa, Velké Británie či Rakouska.¹¹⁴

Již v roce 1992 vzniklo první tetovací studio u nás – *UZI Tattoo*, které založili Michal Beneš a Zdeněk Stropek. Jen o pár měsíců později následoval salon *Tattoo Alien* a další. Kvalita tetování má od počátku 90. let u nás rostoucí tendenci.

V roce 1998 se na Stahově uskutečnila první Tattoo convention v Čechách za podpory asociace českých tatérů. Avšak dnešní organizace Asociace profesionálních tatérů a piercerů až vznikla v roce 2008. Asociace zaštiťuje české tatéry, zaručuje kvalitu v členských salonech, klade si za úkol zvýšit informovanost o oboru a v neposlední řadě bojuje u českých zákonodárců za úpravu legislativy týkající se oboru více ve prospěch tatérů a tetovacích studií.¹¹⁵ Členství v asociaci je dobrovolné.

V průběhu 90. let byla uspořádána fotografická výstava s tématem tetování s názvem Klášter ve Valdicích. Výstava měla velký úspěch a je to pravděpodobně nejznámější počín autorky – fotografky Gábiny Fárové. Fotografie zachycovaly potetované vězně z Valdické věznice.

V České republice je pravděpodobně nejznámějším a současně nepotetovanějším člověkem profesor Vladimír Franz¹¹⁶. Kandidát na prezidenta o svém tetování prohlásil:

---

¹¹⁴ VALENTA, Vladimír. *Tetování a tetování*. Vyd. 1. Praha: Deus, 2011, 269 s. ISBN 978-80-87408-03-2.

¹¹⁵ Asociace profesionálních tatérů a piercerů [online]. 2010, [cit.2015-01-02]. Dostupné z: <http://www.aptp.cz/>

¹¹⁶ Vladimír Franz je český umělec (výtvarník) a profesor na AMU. Při první přímé volbě prezidenta České republiky byl jedním z kandidátů. Pozornost veřejnosti i médií připoutal především svým rozsáhlým tetování (především na viditelných místech – obličejových partiích).

„Žijeme v demokracii a v demokratické společnosti má každý právo svobodně si zvolit barvu kůže. Třeba modrou.“¹¹⁷

V následujících kapitolách předkládám výsledky svého orálně historického výzkumu. Popisují náležitosti potřebné ke vzniku i provozu tetovacího salonu, vývoj motivů, názorů na tetování, proměnu klientely apod.

3.1. Založení a provoz tetovacího salonu

Otevřít si tetovací studio v průběhu 90. let, především na jejich začátku, nebylo jednoduché. Důvodů bylo hned několik. Kromě faktu, že v předešlých desetiletích bylo tetování na našem území zakázáno a tabuizováno, především nikdo nevěděl, co všechno provozování komerčního tetovacího studia obnáší. S profesionálními a moderními tetovacími studii v Československu nikdo neměl zkušenosti a často se tatěři obraceli k západu, respektive kopíroval se tamní způsob vedení studií. Legislativní podmínky pro tento druh podnikání nebyly a hygienické i jiné normy vznikaly tzv. za pochodu. *„Protože tady tenkrát nebyla žádná jakoby legislativa. Ty lidi moc nevěděli, co mají kontrolovat a tak. Takže jsme si to všechno museli vlastně zjistit sami, vyptat se. Tenkrát to patřilo pod kosmetický služby. (...) Všichni jsme se nějakým způsobem museli vzdělávat v tomhle a sami si vlastně zjišťovat ty normy.“¹¹⁸*

Od roku 1992, kdy se v České republice otevřel oficiální tetovací salon UZI Tattoo, prošel obor zdobení těla značným vývojem. Z počátků bylo tetování spíše záležitostí undergroundu. V západní Evropě bylo kolem 90. let často spojováno s motorkáři, lépe řečeno s různými motorkářskými gangy. Ale v České republice přicházela poptávka od jiných skupin. Před více než dvaceti lety s tetováním začínali hlavně mladí lidé vyznávající alternativní hudební a životní styly. *„Skladba těch lidí byla a je hodně pestrá. Hodně to*

---

¹¹⁷ OTRUBOVÁ, Barbora. Tetování: Tetování v Česku aneb jak to chodí u nás doma. In: Coremusic.cz [online]. 2010 [cit. 2014-12-01]. Dostupné z: <http://www.coremusic.cz/clanky/tema/item/897-tetovani-dil-3-tetovani-v-cechach>

¹¹⁸ Interview s Michalem Burdou ze dne 2. 12. 2013, rozhovor vedla Eliška Kopčanová, všechny citované úryvky ze všech rozhovorů byly upraveny tak, aby byl zachován kontext (a narátoři neztratili svůj osobitý styl), ale byly z nich vypuštěny opakující se výrazy, nedokončené věty apod.

*bývali lidi okolo hudby, rockeři, skejtáci.*¹¹⁹ Pro permanentní ozdobu si v 90. letech chodili hlavně specifičtější vrstvy obyvatel, než je tomu dnes – jako byli například snowboardisté, skateři, sportovci, umělci, především ale hudebníci. Každá skupina lidí preferovala jiný styl tetování, který byl pro ně svým způsobem charakteristický. Do tetovacích salonů také nejednou zamířili lidé, kteří měli tetování z vojny a chtěli jej přepracovat, tj. překrýt tetováním profesionálním. Postupem času si k tetovážiči našli cestu i lidé z „většinové“ společnosti, kteří by pravděpodobně před rokem 1989 na tetování z různých důvodů ani nepomysleli.

Starší tetovací salony si od 90. let vytvořily jméno, ze kterého dodnes těží. Konkurence byla v té době minimální, obzvláště mimopražská studia měla dlouhou dobu ve svých městech monopol. Například v Děčíně bylo do roku 2001 pouze jedno oficiální tetovací studio – *Milosch Tattoo*, které funguje dodnes, například Robert Rouče sice již na konci 90. let tetoval, ale jeho studio bylo oficiálně otevřeno až po roce 2000 (po kolaudaci prostor). V Ústí nad Labem například dlouhou dobu existovala pouze dvě tetovací studia.¹²⁰ V Praze byla samozřejmě koncentrace tetovacích salonů větší než jinde v republice – od 90. let jsou v provozu pražská tetovací studia *UZI Tattoo*, *Tribo Tattoo*, *Alien Tattoo*, *Tattoo Tony*, *No Name aj.* Zrod nových tetovacích studií odstartovalo ve velkém až nové tisíciletí.

V pražských studiích tedy tatěři sice pociťovali konkurenci více než v menších městech, nicméně ani v Praze nebyla taková, aby se tetovací studia musela ve velkém zavírat. Dobré tetovací „firmy“ si naopak vybudovaly silné postavení na domácím trhu a dnes využívají svých dlouholetých zkušeností, pro které je zákazníci vyhledávají.

Konkurence mezi tetovacími studii panuje stejně jako v jakémkoliv jiném oboru. Tatér Radek Vyleťal¹²¹ vzpomíná na počátky své kariéry a podotýká, že každý tatér si pečlivě střeží své tajemství tetování. Pouze někteří z nich mu byli ochotni poradit a podělit se se začínajícím kolegou o své zkušenosti. Přesto vztahy mezi tatéry jsou specifické. Především v 90. letech začínající studia musela mezi sebou komunikovat, navzájem unifikovat například ceny, používané barvy i postupy apod. Před legislativními institucemi museli vystupovat jednotně. *„Byli jsme vždycky schopní mezi sebou komunikovat. Není to*

---

¹¹⁹ Interview s Michalem Burdou ze dne 2. 12. 2013, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

¹²⁰ Interview s Radkem Vyleťalem ze dne 20. 12. 2014, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

¹²¹ Interview s Radkem Vyleťalem ze dne 20. 12. 2014, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

*nijak vyhrocený, je to asi v jakýmkoli jiným oboru. Jsou to spíš nějaký osobní věci, který člověk nasbírání za ty léta - třeba s někým pracuje a on se pak trhne a začne mu dělat konkurenci. A samozřejmě mám k někomu lidsky nějaký výhrady.*¹²² Většina tatérů ale mezi sebou udržuje přátelské vazby – například na Tattoo Convention jezdí mnoho tatérů nasbírat inspiraci, ale především potkat své známé a přátele.

Celkově lze říct, že tatěři se mezi sebou navzájem nevnímají jako konkurenti. Přestože mezi některými tetovacími salóny, zejména ve větších městech, vládne určitá rivalita. Každý tatér (popřípadě i celá tetovací studia), je zaměřen na svůj specifický styl. Ačkoliv tatér by měl být univerzální kreslíř, a ve většině případů tomu tak skutečně je, vkládají do každého obrazu i skici svůj vlastní styl. A právě unikátnost tatéřského rukopisu je dnes nejvíce ceněna a vyhledávána - například Lukáš Musil (alias *Musa*) je jedním z nejznámějších tatérů v České republice, který se proslavil svým abstraktním a osobitým stylem tetování.¹²³

Sorta lidí, kteří se nechávali (a nechávají) tetovat je různá a odlišní lidé preferují i různé tetovací salony. Lidé z punkové hudební sféry mají například oblíbené tatéry, často i uvnitř vlastní subkultury, kdežto třeba známí sportovci či umělci upřednostňují tetovací studia s určitým renomé: „*Dycky jsem tetoval spíš střední třídu, myslím tím finanční. Jsem poměrně drahej, dycky jsem tetoval lidi, kteří měli prachy. Hudebníky, sportovce. Já mám pocit, že ty lidi se mnou stárnou. Dřív chodili stejně starý, jako jsem byl já a teď ke mně choděj starší než třeba k mladejm lidem.*“¹²⁴ Lidé volí tetovací studia podle různých preferencí, často ve výběru hrají roli finance. V dnešní době, ale lidé vybírají svého tatéra podle jeho stylu tetování (old school, japonské motivy, abstraktní tetování apod.), na který se zaměřuje.

V 90. letech ve srovnání se současností zela tetovací studia prázdnotou. Především na počátku 90. let přicházeli zákazníci do studií nahodile a finanční obrat tetovacích studií v té době nebyl příliš velký. S větší medializací se bořila zažitá tabu, která nastolil socialistický režim v oblasti body - artu. Poptávka po tetování i piercingu rostla a čím dál více lidí sbíralo odvahu si ozdoby pořídit. Když tetovací studio *Tribo Tatto* (a některé další

---

¹²² Interview s Michalem Benešem ze dne 2. 12. 2013, rozhovor vedla Eliška Kopčanová.

¹²³ Abstraktní tetování – často tvořeno nesourodými čarami, motivy tetování nepodléhají realitě a mají dát prostor respondentově fantazii. Abstraktní tetování může být barevné i černobílé. Mnohdy jsou do tetování zařazena geometrická tělesa. Abstraktnímu stylu vpraví konkrétní podobu až umělec, který jej vytváří. Proto abstraktní tetování je velmi široký pojem.

¹²⁴ Interview s Michalem Benešem ze dne 2. 12. 2013, rozhovor vedla Eliška Kopčanová.

například *Tattoo Zone* z Brna) začalo s distribucí tetovacích potřeb, rozrostl i počet tetovacích studií. Dnes je podle severu firmy.cz v České republice přibližně 340 tetovacích salónů. Podle dotazníkového šetření z roku 2013 se Češi (respondenti byli většinou ženy ve věku 18 – 40 let), kromě estetických podnětů, často nechávají potetovat z osobních důvodů (v důsledku významné životní události). K nejoblíbenějším motivům patří abstraktní vzory a realistické obrázky květin a zvířat.¹²⁵

V současné době je tetování výnosným oborem. Podle statistik Asociace českých piercerů a tatérů v roce 2012 utratili Češi za tetování přes 300 milionů korun.¹²⁶ Cena tetování se odvíjí od složitosti a velikosti motivu. Minimální cena za tetování většinou začíná na 1.000 – 1.500 Kč. Pro představu černobílé tetování o velikosti zhruba 7 cm stojí cca 1.500 Kč (například v *Tribo Tattoo*) a tatérovi zabere přibližně 30 minut práce. Všeobecně je ale tetování v České republice výrazně levnější než je tomu v západní Evropě. Vyšší částky za tetování a tím pádem vidina lukrativnějšího výdělků jsou častým důvodem pracovních cest českých tatérů cest do zahraničí. Nižší ceny do naší republiky lákají tisíce zájemců o tetování a přibližně od roku 2005 čím dál tím více vzkvétá tetovací turistika.

V 90. letech první vkladní částka do tetovacího náčiní nebyla natolik závratná. Tetovací studia v České republice začínala prakticky od nuly, protože půjčka od banky poskytovaná v té době jiným podnikatelům pro ně byla nedostupná. Běžně se odkupovala například starší lehátka z nemocnice, ve výjimečných případech se tímto způsobem opatřovala i desinfekce, strojky se pořizovaly tzv. z druhé ruky. Prostory, ve kterých tetovací studia fungovala, nebyly příliš velké, tudíž nebylo nutné platit za běžný provoz salonu tolik jako nyní.¹²⁷

Prvotní investice do snu stát se tatérem je dnes obrovská. Rámcově jeden tetovací strojek stojí zhruba 15 tisíc, základní paleta barev asi 35 tisíc.¹²⁸ K této sumě je nutné připočítat 25 tisíc za tatérský rekvalifikační kurz, který v 90. letech nebyl potřeba.

---

¹²⁵ ZEMANOVÁ, Veronika. Tetování jako kulturní fenomén In: *Vyplnto.cz* [online]. Leden 2013 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <https://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/tetovani-jako-kulturni-fenom/>

¹²⁶ BROŽ, Jan. Tetování už není jen pro rebely. Češi za „kérky“ dají stamiliony ročně. In: *IDNES.cz: Ekonomika* [online]. 2012 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/tetovani-uz-neni-jen-pro-rebely-cesi-za-kerky-daji-stamiliony-rocne-1fo-/ekonomika.aspx?c=A120221_204533_ekonomika_brm

¹²⁷ Interview s Michalem Burdou ze dne 2. 12. 2013, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

¹²⁸ Barevná paleta barev pro tetování záleží na konkrétní firmě – například Electic Ink nabízí 25 barevných odstínů. Dostupné z : www.tribo.cz

K provozu tetovacího studia stačil živnostenský list pro tetování, který získal člověk s prokázanou praxí. S dalšími náklady je třeba počítat, pokud si člověk chce otevřít vlastní tetovací studio. Je nutné zainventovat do kvalitního tatérského křesla, nutných desinfekčních prostředků, kvalitního sterilizátoru a mnoho dalších výdajů vynaložit na uzpůsobení zařízení interiéru salonu.¹²⁹

Oproti 90. létům minulého století je v současnosti o mnoho snazší sehnat veškeré tetovací potřeby – kupříkladu barvy a strojky. V České republice je několik distributorů kvalitního tetovacího náčiní. Dříve ale sehnat kvalitní pomůcky nebylo snadné, protože v České republice nebyl žádný řádný distributor. „*Tenkrát mašinky a barvy jedině od překupníků. Svízelná situace mě donutila odjet do Londýna. Ale i tam nás odkázali na Birmingham, kde jsem objevil Micky Sharpze, který má dodnes jedny z nejlepších barev.*“¹³⁰ Tetovací strojky nakupovali tatéři zpočátku téměř výhradně v zahraničí. Obzvláště složité bylo opatřit tetovací mašinku pro leváky, ti si většinou museli objednávat strojek na zakázku, což bylo velmi finančně nákladné.¹³¹

K poskytování tetovacích a piercingových služeb je potřeba živnostenského listu. Podmínky pro založení tetovacího salonu se do roku 2002 drobně lišily od těch současných. Od počátku 90. let museli mít lidé, kteří chtěli tetovat, živnostenský list přímo na poskytování tetovacích služeb a jeho získání upravoval živnostenský zákon (stejně je tomu i nyní). „*Tenkrát to nebylo nic složitýho[získat živnostenský list]. Tady o tom nikdo nic nevěděl. Dnes se to jmenuje porušování integrity kůže, tenkrát to bylo tetování, že jo? Takže já měl živnosták vyloženě na tetování.*“¹³² Živnostenský list mohl získat člověk, který se prokázal praxí a znalostí v oboru.

Pokud neměl tatér, popřípadě vlastník tetovacího salonu, vzdělání ve zdravotnickém či kosmetickém oboru, jednou z hlavních podmínek bylo, že musel získat souhlas tzv. garanta živnosti. Garantem mohl být lékař, zdravotní sestra nebo kosmetička. Tito lidé se měli zaručit za správné dodržování náležitých hygienických pravidel a postupů během tetování i správné udržování prostor salonu. V praxi se garantem většinou stával

---

¹²⁹ Interview s Richardem Maczym, ze dne 23. 9. 2014, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

¹³⁰ VALENTA, Vladimír. *Tetování a tetování*. Vyd. 1. Praha: Deus, 2011, 269 s. ISBN 978-80-87408-03-2. str. 68

¹³¹ Interview s Richardem Maczym, ze dne 23. 9. 2014, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

¹³² Interview s Michalem Benešem ze dne 2. 12. 2013, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

přítele či známý/ známá tatéra. V některých ojedinělých případech byla garantovi vyplácena také finanční kompenzace.

Předělem v legislativních změnách byl rok 2002. Před i po něm tetování spadá pod kosmetické služby – tedy činnost, pro jejíž vykonávání je nutné získat živnostenský list. Nejzásadnější změnou, která v roce 2002 proběhla, byla změna v procesu získávání živnosti. V dnešní době již není nutné shánět ručitele, který by garantoval dodržování hygienických pravidel, ale tatěři musí projít speciálním rekvalifikačním kurzem.

Tímto kurzem museli po roce 2002 projít i ti tatěři, kteří již byli držiteli živnostenského listu na tetování a provozovali živnost již od 90. let. Mnoho z mých narátorů považovalo tuto nutnost za naprosto zbytečnou. Například Michal Beneš se k tomu vyjadřuje takto: „*Takže si představ, že já už jsem deset let tetovat a já jsem musel přijít za nějakou ženskou, která neuměla vůbec nic, ať mě dá papír.*“¹³³ Podobná byla i reakce Jiřího Vokálka: „*Pak si samozřejmě naši úředníci vymysleli nějakou rekvalifikaci asi za 40 litrů [tisíc] a monopol tady měla nějaká paní XY. To jsem musel samozřejmě zaplatit a rekvalifikovat se. Musíš projít nějakýma těma 690 hodinama nějaký zbytečný prudy. Učej to lidi, kteří v životě netetovali, tak je to docela vtipný.*“¹³⁴

V dnešní době je potřeba živnostenského listu, jehož získání se řídí podle živnostenského zákona, 455/1991 Sb. Tetovací služby se řadí mezi živnosti ohlašovací vázané, konkrétní podmínky pro získání oprávnění poskytovat tetovací služby upravuje odstavec živnostenského zákona v příloze č. 2 týkající se předpisů pro tzv. činnosti porušování integrity kůže. Akreditovaným tatérem se může stát člověk, který splní požadované podmínky dané zákonem a prokáže svou odbornou způsobilost. Do kategorie porušování kůže se podle živnostenského zákona řadí vedle tetování také - piercing, nastřelování náušnic a permanentní make – up.

Uchazeč o získání živnostenského listu v oblasti vázané živnosti v oboru porušování integrity kůže musí k žádosti přiložit doklad, který prokazuje dosažení odborné způsobilosti. Tou se v tomto případě podle živnostenského zákona, 455/1991 Sb. rozumí¹³⁵:

---

¹³³ Interview s Michalem Benešem ze dne 2. 12. 2013, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

¹³⁴ Interview s Jiřím Vokálkem ze dne 21. 1. 2014, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

¹³⁵ Zákon č. 455/1991 Sb., Zákon o živnostenském podnikání (Živnostenský zákon), vázané živnosti Příloha č. 2., ve znění pozdějších předpisů, vydaná ve Sbírce předpisů pod č. 303/2013 Sb.

- odborná způsobilost k výkonu povolání lékaře nebo zubního lékaře podle zvláštního právního předpisu, nebo
- odborná způsobilost k výkonu povolání všeobecné sestry, porodní asistentky, zdravotnického záchranáře nebo zdravotnického asistenta podle zvláštního právního předpisu, nebo
- střední vzdělání s maturitní zkouškou nebo výučním listem v oboru vzdělání kosmetička a osvědčení o rekvalifikaci nebo jiný doklad o odborné kvalifikaci pro činnosti, při kterých je porušována integrita lidské kůže, vydaný zařízením akreditovaným podle zvláštních právních předpisů, nebo zařízením akreditovaným Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, nebo ministerstvem, do jehož působnosti patří odvětví, v němž je živnost provozována, nebo
- osvědčení o rekvalifikaci nebo jiný doklad o odborné kvalifikaci pro kosmetičku a pro činnosti, při kterých je porušována integrita lidské kůže, vydaný zařízením akreditovaným podle zvláštních právních předpisů, nebo zařízením akreditovaným Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, nebo ministerstvem, do jehož působnosti patří odvětví, v němž je živnost provozována, a 4 roky praxe v oboru.

V praxi to znamená, že pro získání oprávnění provozu živnosti v oblasti zdobení těla musí mít uchazeč dosažené minimálně středoškolské vzdělání v lékařském oboru (lékař, zdravotní sestra). Pokud uchazeč není zdravotníkem, ale má vzdělání v oblasti kosmetických služeb, zbývá mu pouze dodělat si rekvalifikační kurz pro činnost porušování integrity lidské kůže. Většina žadatelů však nemá vystudovanou ani kosmetickou ani zdravotnickou školu, proto se na ně vztahuje poslední bod. Musí tedy projít rekvalifikačním kurzem v rozsahu 630 hodin, který stojí zhruba 25 000 Kč (cena se odvíjí od konkrétního vyučujícího). V kurzech se učí mimo hygienických postupů, základy dermatologie, kresby, teorie tetování i jeho praktická aplikace.¹³⁶ Podle slov mých narátorů dostanou osvědčení o absolvování tohoto kurzu všichni absolventi, není tedy nutné skládat závěrečné zkoušky.

---

¹³⁶ Například KURZ TETOVÁNÍ A KOSMETICKÝ KURZ. *Tattoo Zone* [online]. [cit. 2014-12-09]. Dostupné z: <http://www.tattoozone.cz/cz/info/kurz-tetovani.htm>

Splní – li žadatel všechny nutné podmínky dle zákona pro ohlášení živnosti, krajský živnostenský úřad provede zápis do živnostenského rejstříku do 5 pracovních dnů.¹³⁷

Akreditaci fyzickým i právnickým osobám, které mají právo školit tatéry a udílet licence a osvědčení, uděluje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy nebo Ministerstvo zdravotnictví. Dříve měl monopol k udílení certifikátů pouze úředník/úřednice pověřený Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. V současné době získaly pověření školit tatéry i některá tetovací studia (například *FreeStyle Tattoo Plzeň*, *Tattoo Zone* v Praze, *Tattoo Dragon* v Brně aj.). Počet účastníků v kurzu je různý, běžně se však setkáme s individuální výukou – tedy pouze jediným účastníkem rekvalifikačního kurzu.

Sporným krokem v získání živnostenského listu však je, že kromě kurzu je zapotřebí doložená 4letá praxe v oboru, ale oficiálně žadatel nesmí tetovat, pokud nemá živnostenský list. Ten však nelze získat bez platné licence udělenou Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. V praxi tedy nastává paradoxní situace. „*Takže ty ačkoliv oficiálně bez papíru nesmíš dělat, tak přesto, když ten papír chceš, tak musíš mít jakoby potvrzení, že už si to někde dělala. Prostě jako Kocourkov.*“¹³⁸

Pokud má tatér živnostenský list a je zapsán v rejstříku živností, existují dvě možnosti, mezi nimiž si vybírá – buď se začne ucházet o práci v jednom z již fungujících tetovacích studií, nebo si otevře své vlastní. V případě, že se rozhodne pro druhou variantu, dalším krokem je nalézt vhodný prostor, kde se bude salon provozovat. Především krátce po sametové revoluci byl tento úkol poměrně náročný, protože v důsledku zakořeněných předsudků málokdo chtěl svoji nemovitost pronajímat za účelem provozování tetovacího salonu.

Tento prostor musí být schválen jako vhodná provozovna, je tedy nutné získat povolení od příslušného stavebního úřadu. Kontrole podléhá například toaleta a sprcha, ale i počet a intenzita osvětlení. Prostor také musí projít požární kontrolou. Následně objekt přezkoumává hygienická kontrola, zda je vše v souladu s hygienickými normami a provádí se čtyři povrchů. Podmínky ale nejsou po celé republice stejné a liší se regionálně. Krajské hygienické stanice dostanou pouze všeobecné pokyny, ale jejich aplikování do praxe záleží

---

¹³⁷ Jak se stát tatérem. *Tetování píše.cz* [online]. 13. 1. 2008 [cit. 2014-12-09]. Dostupné z: <http://tetovani.pise.cz/1-jak-se-stat-taterem.html>

¹³⁸ Interview s Lenkou Kühlnovou, rozhovor z 10. 1. 2014, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

pouze na dané hygienické stanici. Od 90. let se podmínky pro provoz tetovacího salonu stále mění. Není tedy zcela možné předložit obecně a celorepublikově platné normy. „*Bylo to celý jen o tom, co člověk dokázal uhádat na tom úřadě. Ty úřady pořádně tenkrát nevěděli, co mají chtít. Byli jsme pro ně něco nového. Nevěděli kolikrát ani jak nám říkat.*“¹³⁹

Interiéry studií podléhají předpisům pro vybavení míst, kde se pracuje s porušováním a upravováním lidské kůže i těla. Základem jsou omyvatelné plochy i zdi do výšky 1,5 metru. Samozřejmostí je zajištění přívodu tekoucí studené a teplé pitné vody do objektu. Tetovací studio musí být dále vybaveno takovým nábytkem, který je snadno omyvatelný a udržovatelný. „*Musíš mít permanentně uklizeno, všechny povrchy mejt nějakýma driákama, aby tady bylo čisto. To je základ.*“¹⁴⁰

Dále se kontroluje původ a kvalita používaných barev pro tetování, ve výjimečných případech prochází kontrolou i tetovací strojky. V Ústí nad Labem museli tatěři dokládat atestaci tetovacího strojku, potvrzení výrobce, dokonce i složení cívek apod., což bylo náročné prokázat. Tyto parametry zná většinou pouze výrobce, nikoli jejich distributoři.

Některé tetovací barvy, které se běžně používají ve Spojených státech amerických, jsou totiž v České republice i celé Evropské unii zakázány.¹⁴¹ Barvy je proto povinen zkontrolovat výrobce před uvedením na trh a musí projít zkouškou toxikologie. Produkty by měly obsahovat tyto informace na obalu: jméno a adresu výrobce, minimální trvanlivost, podmínky použití, číslo šarže, seznam složek podle jejich Mezinárodní unie pro čistou a užitou chemii (IUPAC), číslo CAS (Chemical Abstract Service of American Chemical Society) nebo Colour Index (CI) číslo. „*Některé látky, jako je oxid titaničitý (TiO₂) nebo síran barnatý (BaSO₄) mohou být použity jako nosiče barviv používaných v tetování, aby pigmenty barviva byly co nejméně rozpustné ve vodě a zůstávaly v podstatě v pevném stavu i v živých tkáních.*“¹⁴²

---

¹³⁹ Interview s Radkem Vyleťalem ze dne 20. 12. 2014, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

¹⁴⁰ Interview s Jiřím Vokálkem ze dne 21. 1. 2014, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

¹⁴¹ Interview s Lenkou Kühnovou, rozhovor z 10. 1. 2014, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

Mimo rozhovor také aféra se závadnými tetovacími barvami:

ČOI varuje před závadnými barvami v tetovacích salónech. In: *Novinky.cz* [online]. 2004. vyd. [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/34947-coi-varuje-pred-zavadnymi-barvami-v-tetovacich-salonech.html>

¹⁴² Concil of Europe. Resolution ResAP(2008)1 on requirements and criteria for the safety of tattoos and permanent make-up (superseding Resolution ResAP(2003)2 on tattoos and permanent make-up). In: 51

Jako poslední před zahájením provozu musí hygienická stanice schválit a revidovat provozní řád provozovny. V provozním řádu jsou dle zákona § 21 zák. č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, uvedeny obecné údaje o firmě – jméno, údaje o jejím provozovateli, technické informace o provozovně, je v něm definován druh a rozsah poskytovaných služeb apod. Konkrétně v provozním řádu tetovacích salonů nutně musí být uvedeny podmínky a postup sterilizace a desinfekce prostředí (názvy desinfekčních prostředků, značka sterilizátoru atd.), zásady osobní hygieny jejich zaměstnanců, manipulace s nástroji, nakládání s prádlem a v neposlední řadě také postup při likvidování odpadu.

3.1.1. Hygienické normy

Dodržování hygienických norem je při profesích, jako je tetování a jiné zdobení těla, nejdůležitějším aspektem. V důsledku toho, že se tetování za dob socialismu provádělo pouze ve věznicích nebo v armádních zařízeních, tedy ve velmi improvizovaných a většinou špatných hygienických podmínkách (s tím byl také spojen občasný přenos některých chorob při tetování jako například žloutenka nebo tetanus), byly v naší populaci po pádu komunistického režimu rozšířeny mnohé předsudky. „*Tak my vzhledem k tomu, že jsme to museli hrozně obhajovat [tetování], takže jsme museli si tohle hodně jako hlídat a dokazovat, že nejsme žádný špindíry. A že nechceme nikoho nakazit, takže jsme byli na tohle hodně přísný. (...) Byli jsme až takoví úzkostliví. A naopak si myslím, že v dnešní době, my samozřejmě na ty přísný standardy dbáme furt, to je ta základní věc. Ale myslím si, že ten důraz na tu hygienu byl tenkrát mnohem vyšší. (...) Že i ty studia se vizuálně změnilo. Tenkrát vypadaly mnohem víc jako ordinace, víc jako u zubaře.*“¹⁴³

Oficiálně povolání tatér v mnoha zemích neexistuje. Podmínky k založení tetovacího salonu se liší stát od státu. Například ve Španělsku si stačí pouze pořídit živnostenský list a v Německu, které často moji respondenti srovnávají s Českou republikou, stačí získat licenci a projít prvotní hygienickou kontrolou. Poté už se o chod

---

Committee of Ministers, 20 February 2008. Dostupné z: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1254065&Site=CM>

¹⁴³ Interview s Michalem Burdou ze dne 2. 12. 2013, rozhovor vedla Eliška Kopčanová.

salonů úřady dále nezajímají. Tatěři musí platit paušální daň. Pokud jejich finanční obrat není tak velký, aby mohli daň zaplatit, studio musí zavřít. Na rozdíl od České republiky nelze v Německu získat tetovací nářadí ani barvy, pokud se člověk neprokáže platnou licenci opravňující k provozování této profese.¹⁴⁴

Vzhledem k tomu, že většina tatérů po roce 1989 neměla s profesí profesionálního tatéra žádné zkušenosti, mnoho z nich odjelo do zahraničí, kde se tomuto řemeslu učila od zkušenějších kolegů. Nejdůležitější bylo naučit se hygienické postupy, které západní salony používaly a tytéž postupy poté aplikovat i na domácí půdě. Pravidla hygieny určené pro tetovací salony v Československu po sametové revoluci žádná neexistovala, a proto se vyvíjela a vytvářela ve spolupráci s prvními tatéry u nás, a to nejen na základě jejich zahraničních zkušeností: „*Hygiena [hygienická stanice] pro to neměla vlastně žádný podmínky, co a jak. Takže vlastně já jsem ty podmínky vytvářel, který oni zpětně chtějí po všech, jo? Čím se má stírat, jak se má sterilizovat atd.*“¹⁴⁵ Jak již bylo řečeno výše, v důsledku neznalosti nebyly v té době hygienická pravidla jednotná: „*V každém městě u nás chtěli něco jinýho. Jeden měl živnosták takovej, druhej makovej. V Liberci si vymýšlela Hygiena, že musím mít tenhle sterilizátor, že tamhle ten neplatí apod.*“¹⁴⁶

Podle slov mnohých narátorů se od 90. let hlavní hygienické normy pro tetovací studia příliš nezměnily, což svědčí o tom, že byly již od začátku dobře nastaveny. V zásadě se měnily pouze drobné předpisy týkající se většinou dezinfekcí apod.

Každý tetovací salon musí mít dostatek kvalitních desinfekčních prostředků, a to jak desinfekci kožní, tak povrchovou. V současné době jsou hygienickou stanicí vydávány tabulky, ve kterých je uvedeno složení, které musí nebo naopak nesmí desinfekce pro tetování obsahovat. Toto umožňuje používat mnohem větší spektrum desinfekčních prostředků. V 90. letech tomu však bylo jinak. Dříve byly jmenovitě předepsané desinfekční prostředky, jež se smějí používat. Dlouho používané desinfekce na českém trhu jsou například Desprej (umožňuje rychlé desinfikování povrchů) nebo AHD 2000 (desinfekce kůže). Desinfekce se ale musí v určitých časových intervalech střídat, tetovací studia nesmí dlouhodobě používat jeden typ desinfekčního prostředku, protože mikroby by se na tento druh mohly adaptovat.

---

¹⁴⁴ Interview s Richardem Maczym, ze dne 23. 9. 2014, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

¹⁴⁵ Interview s Michalem Benešem ze dne 2. 12. 2013, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

¹⁴⁶ Interview s Lubošem, 21. 12. 2013, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

S každým zákazníkem si tatér musí měnit rukavice, které jsou podobné nebo stejné jako při běžných chirurgických zákrocích. Veškerý použitý materiál se vhazuje do kontejneru, který je k tomu uzpůsoben. Každé tetovací studio musí mít místnost, která je určena ke sterilizaci a je v ní umístěn sterilizátor. V současnosti je nezbytně nutné sterilizovat pouze nástavce tetovacího strojeku. Oproti 90. letům je dnes výhodou v tom, že většina tetovacích předmětů je jednorázová, zejména jehly jsou sterilní a na jedno použití: „Dnes už nikdo nemusí letovat jehly, sterilizovat je v troubě nebo zavařovacím hrnci a tetovat za pomoci strojeku s motorem z walkmana.“¹⁴⁷

Místa, kde se provádí činnost porušující integritu kůže, stejně jako jim podobná zařízení, prochází pravidelnou hygienickou kontrolou z krajské hygienické stanice. Tyto kontroly probíhají v obvyklých časových intervalech od 6 do 12 měsíců. Rozsah a počet revizí se liší salon od salonu v rámci republiky i v rámci hlavního města Prahy. Hygienické stanice dohlíží na dodržování daných podmínek již od 90. let zhruba každého půl roku. Podle slov mých narátorů probíhají prohlídky stejně a nejsou o nic přísnější, než tomu bývalo dříve.

V 90. letech i v dnešní době v České republice i v celém světě je perfektní zvládnutí hygieny prvotním cílem všech perspektivních tetovacích studií. Pokud si zákazník vybere kvalitní a licencované tetovací studio je pravděpodobnost přenosu některých nemocí (především se jedná o hepatitidu a HIV) minimální. Jediným závažným zdravotním rizikem současného tetování je možnost přecitlivělosti kůže na tetovací barvy a tím pádem výskyt alergické reakce. V některých studiích (například *Hell Tattoo*) po svých zaměstnancích vyžadují pravidelné testy na HIV, očkování proti všem typům žloutenky a sezónní chřipce. V USA nebyl od roku 1998 zjištěn ani jeden případ nákazy virem HIV v licencovaném tetovacím studiu.¹⁴⁸ V České republice jsou známy případy nákazy žloutenkou z tetování ovšem nikoli pocházející z licencovaného tetovacího studia. Tyto případy se objevují u domácího prováděného tetování. Dalším nebezpečím během tetování je vznik infekce, která se objevuje v důsledku špatného a nedůsledného starání se o čerstvé tetování.

---

¹⁴⁷ VALENTA, Vladimír. *Tetování a tetování*. Vyd. 1. Praha: Deus, 2011, 269 s. ISBN 978-80-87408-03-2. str. 46

¹⁴⁸ HIV se (ne)přenáší tetováním. In: *Kerky.cz* [online]. 2008. [cit.2014-12-20]. Dostupné z: <http://kerky.cz/tetovani/hiv-se-neprenasi-tetovanim/>

Tetovací studia jsou svou povahou zdravotnická zařízení. Tatér si nemůže dovolit pochybit ohledně dodržování správných hygienických postupů, riskoval by tím zdravím svého klienta a s ním také svojí pověst. Tetování je vizitka tatéra.

U prestižních salonů se reklamace nevyskytují příliš často. Ale konzultacemi motivů a různými vnitřními zásadami se tetovací salony snaží předcházet případným reklamacím. Upravení reklamací i dodržování etických zásad k chování k zákazníkovi upravuje morální kodex, s kterým musí při vstupu do Asociace profesionální tatérů a piercerů souhlasit každý člen. Členství v asociaci je však dobrovolné. Vlastní vnitřní etické kodexy si pak vytváří jednotlivá studia sama.¹⁴⁹

Reklamace se řídí obchodním zákoníkem, tedy zákazník má právo na reklamaci produktu. Před tetováním podepisuje zákazník písemný souhlas k tetování, který je podepsán a odsouhlasen oběma stranami. Písemně zákazník potvrzuje, že je starší 18 let a je si vědom všech komplikací během zákroku (některá tetovací studia do souhlasu také přidávají, že zákazník není pod vlivem omamných látek). Pokud klient není starší 18 let, v České republice je nutný písemný souhlas, popřípadě doprovod, rodičů či zákonného zástupce. Minimální věk pro tetování je v každé zemi jiný. V Evropské unii většinou platí, že tetování je možné od 16 let se souhlasem rodičů (například Chorvatsko, Rakousko), běžná povolená hranice je 18 let (například v Německu, Dánsku, Finsku nesmí být tetována osoba mladší 18 let).¹⁵⁰

Tatéři se snaží nespokojenosti klienta zabránit tím, že v první řadě netetují lidi, kteří se jim již od začátku zdají problematictí nebo pokud předem vědí, že daný vzor nebude vypadat na kůži dobře, popřípadě je technicky neproveditelný. Zákazníci se často pokouší smlouvat o ceně tetování. Cena designu se odvíjí od počtu hodin samotného procesu tetování a návrhu motivu. Vyjednávání o ceně se studia snaží předejít pevně daným ceníkem se stanovenou minimální částkou za poskytované služby. Pokud opravdu situace

---

¹⁴⁹ Například etický kodex pro zaměstnance (konkrétně piercéra) *Tribo Tattoo*. Etický kodex TRIBO. In: *Tribo Tattoo* [online]. [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: http://www.tribo.cz/index_frameset.php?mainframesrc=%2Fcz%2Farticles%2F23%2FFAQ

¹⁵⁰ *Regulatory review on the safety of tattoos, body piercing and of related practices*. European Commission, 2003. Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/archive/cons_safe/news/eis_tattoo_reg_052003_en.pdf

reklamace nastane, tetování se napравuje různými korekcemi, případně celkovou změnou tetování.¹⁵¹

Nenašla jsem žádný zdroj informací, který by informoval o soudním sporu ohledně reklamace tetování z profesionálního studia. Soudní spory související se zdobením těla se většinou týkají osob, které mají vytetované nacistické symboly. Například případ z roku 2010, kdy soud ve Znojmě potrestal muže za propagaci neonacismu.¹⁵²

3.2. Proměna zákazníků a motivů

Preference určitých motivů se od počátku 90. let také výrazně proměnila. Období 90. let bylo charakteristické specifickými tetovanými motivy. Po dlouhém období zákazu tetování se lidé báli experimentovat. Ženy často volily vzory delfínů, růží a ornamentů, muži naopak lebky a temněji laděné obrázky. Typickými vzory byly unisexové černé tribalové motivy a ornamenty. „V devadesátkách všichni chtěli tribaly. Černý. Nevím, co je k tomu vedlo. (...) Vycházelo to z věcí původních, kdy se s tím zdobili válečníci támhle na Novém Zélandu a na Samoi. Ale oni z toho smontovali takovej tribal style, bylo to takový kudrlinkatý, špičatý a nic neříkající. Chvíli taky letěly náramky kolem ruky, pak měly holky ornamentální řídítka nad zadkama, jsou to takový vlny.“¹⁵³ Mnoho studií mělo v té době katalogy, které se příliš nelišily od těch amerických z 50. a 60. let 20. století.

Tetování byla hlavně černobílá, barevné tetování se na domácí scéně uchytilo až mnohem později – sice na konci 90. let. Černá je standardní barva tetování již od pravěku, výjimku tvoří vězeňská tetování, která jsou charakteristická svým modrým zbarvením, což je většinou způsobeno používanými náhražkami barev (velmi často převařené tuže). Barevné tetování se sice tradičně objevuje již několik desetiletí v Japonsku, ale v České republice je barva v tetování spojena především s moderním tetováním po roce 2000.

---

¹⁵¹ Interview s Michalem Burdou ze dne 2. 12. 2013, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

¹⁵² MOŠTĚK, Martin. Soud: tříletá podmínka za nacistické tetování. In: *Deník.cz: znojemský deník* [online]. Znojmo, 2010 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: http://znojemsky.denik.cz/zpravy_region/soud-trileta-podminka-za-nacisticke-tetovani.html

¹⁵³ Interview s Jiřím Vokálkem ze dne 21. 1. 2014, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

Vývoj, kterým tetované vzory prošly, je obrovský. S počátečním váháním souvisela i velikost vybraných motivů. Ženy si vybíraly tetování co možná nejmenší, aby vzory šly co nejsnadněji zakrýt. Oproti tomu v současné době ženy tetování výrazně zvětšují a plní jím větší plochy svých těl. Muži tetování spojují a již při počáteční volbě uvažují ve větších celcích.¹⁵⁴

V 90. letech bylo tetování především záležitostí mladých lidí, starší generace, ač se jim tetování líbilo, se obávaly reakce veřejnosti a sociální šikany. V současnosti jsou poměrně běžnými zákazníky tetovacích studií i lidé nad 50, často i nad 70 let.

Výběr tetovaného motivu podléhá a vždy podléhal módním trendům. Tyto trendy zásadně ovlivňují populární osobnosti – umělci, herci, sportovci apod. V 90. letech tetovací scénu velmi ovlivnila například Pamela Anderson¹⁵⁵ s vytetovaným ostnatým drátem kolem paže. Dnes se pro změnu tetuje spousta nápisů, což vzešlo ze vzoru mnoha hollywoodských hvězd – například Angeliny Jolie¹⁵⁶ nebo fotbalisty Davida Beckhama.¹⁵⁷ Za posledních pár let mnoho lidí propadlo abstraktnímu tetování, které je charakteristické nesourodnými linkami, mnohdy velkou barevností, některá tetování mají dokonce budit dojem, že se každým okamžikem rozpíjí. „*Před třema rokama přišlo do módy expresivní tetování, čárance a takový fleky. Ale v ten moment jakmile to převezme půlka tatérů, který tady jsou, tak to přestává být ta avantgarda a to nový.*“¹⁵⁸ Jak jsem již uvedla, abstraktním stylem tetování se v České republice proslavil Lukáš Musil (*Músa*).

Naopak k motivům, které se na tetovací scéně udržují konstantně, patří styl *old school*, biomechanické obrázky nebo japonský styl. Tyto styly se tetují na celém světě již několik desítek let a neztratily na popularitě. *Old school* a realistické motivy si zvláště mezi českou populací našly mnoho příznivců. Do tetovacích vzorů se také vkradl motiv humoru. To je další z rozdílů oproti minulým desetiletím, dříve tetování bylo považováno

---

¹⁵⁴ Interview s Michalem Benešem ze dne 2. 12. 2013, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

¹⁵⁵ Pamela Anderson je herečka původem z Kanady, proslavilo ji účinkování ve známém televizní seriálu *Pobřežní hlídka*. Především je ale Pamela Anderson sexuálním symbolem zabývající se také modelingem pro pánský časopis *Playboy*.

¹⁵⁶ Angelina Jolie je americká herečka působící především ve filmové produkci. Mimo herectví se Angelina Jolie věnuje charitě. V roce 2000 získala Oscara za nejlepší herečku ve vedlejší roli ve filmu *Narušení*. V současné době žije se svým manželem Bradem Pittem a svými dětmi v USA.

¹⁵⁷ David Beckham pochází z Velké Británie, kde také začal svou fotbalovou kariéru. S Manchestrem United vyhrál v roce 1998 Ligu mistrů UEFA a několikrát se objevil v národním dresu. David Beckham se žíví také modelingem.

¹⁵⁸ Interview s Michalem Benešem ze dne 2. 12. 2013, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

za vážnou věc. V dnešní době jsou tetované motivy více uvolněné a otevřené, nezdá se lze setkat s hravými, veselými motivy, které někdy hraničí až s infantilností.

Podle názoru mnoha tatérů se tetování neustále zlepšuje. Lidé svými představami a nápady nutí tatéry posouvat uměleckou hranici permanentních obrázků čím dál tím dále. V minulosti o tetování a o motivu lidé nepřemýšleli zdaleka tolik jako dnes. Klienti dříve nevěděli, co chtějí, motiv si častokrát vybírali z katalogu. Dnes k jejich motivaci a výběru osobního vzoru přispívá internet i sociální sítě, které jsou doslova zahlceny tetováním. S tím ale, bohužel, úzce souvisí tendence kopírovat cizí tetování.

Většina tatérů odmítá tetovat stejné motivy, které už nosí někdo jiný. Nejen z důvodu zachování si originality, ale také z úcty k druhému umělci (tatérovi), který původní motiv navrhl. A tetovací studia se snaží vždy přednesený vzor upravit, pozměnit a implantovat svůj originální rukopis do výsledného tetování. Prestižní tetovací salóny se snaží vytvářet originální motivy, proto i když zákazník přijde s vytištěným motivem z internetu, tatér vždy vybraný vzor alespoň minimálně upraví tak, aby nebyl shodný s původním motivem.

Na tetování se nevztahuje autorský zákon, z tohoto důvodu se, bohužel stává, že kvůli sociálním sítím a facebooku se motivy tetování kopírují. Nikdo z tatérů však příliš neusiluje o to, aby se autorský zákon týkal i tetování, protože jeho dodržování by bylo velmi problematické. Při minimální změně vzoru, často i pouhé jedné linky, se z původního motivu stává motiv nový. Zkrátka není možné uhlídat dodržování autorských práv v tomto oboru. Mnoho tatérů proto na svých webových stránkách či facebookových profilech vystavuje pouze minimum ukázek svých děl, popřípadě pouze ty návrhy, které ještě nebyly vytetované. *„Dneska je těžký zachovat si originalitu, to aby člověk nikam nic nedával. Ten internet je od toho, aby člověk o tu originalitu přišel. (...) Proto taky nedělám portréty, nebaví mě být kopírka. Ale každej tatér má svůj styl a tahy, který nějakým způsobem do toho tetování dává.“¹⁵⁹*

Lidé dříve vybírali motivy svých tetování z katalogů, ale postupem času začali zákazníci bojkotovat uniformitu v tetování, odmítali nosit tytéž motivy jako ostatní a vyžadovali originalitu. Proto také při dnešní konkurenci ve zkoumaném oboru katalogy nenalezneme. Ačkoliv po technické stránce tetovací šablony usnadňují tatérům práci,

---

¹⁵⁹ Interview s Radkem Vyleťálem ze dne 20. 12. 2014, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

v současnosti se již podle šablon netetuje a dbá se na originalitu každého tetování. V dnešní době klienti přichází do tetovacích studií s návrhy, které spolu s tatérem upravují. Tatěři preferují co největší volnost ve své kreativitě a rádi pracují s klienty, kteří jim svou kůži poskytnou téměř bez omezení.

Škála motivů je natolik pestrá a výběr natolik subjektivní, že se již nedá kategorizovat, jako tomu bylo na počátku 90. let, kdy ke klasifikaci motivů přispívaly již zmíněné tetovací katalogy. V současné době ve výběru a ve výsledném vzhledu tetování hraje roli také osobnost tatérů. S větší dostupností informací o tetování a hygieně s tím spojené, se klienti přestávají strachovat o své zdraví a dávají tatérům mnohem větší důvěru a volnost.¹⁶⁰

3.3. Rodiny tatérů

Narátoři reflektovali přístup jejich rodin a rodičů k jejich povolání různorodě. Většina z nich se shoduje na tom, že poté, co se jejich rodiče dověděli, že se chtějí živit tetováním, od volby této profese je odrazovali. Především v 90. letech, kdy nebylo tetování příliš rozšířené, měli rodiče mých narátorů výhrady k výběru zaměstnání svých potomků. Někteří rodiče byli ovlivněni předsudky, které si vybudovali vůči tetovaným lidem za socialismu. Například Jiří Vokálek říká: „*Moji rodiče mě za moji práci nesnášej. Respektive můj otec se o moji práci nezajímá, protože si myslí, že jsme všichni pošahaný. Protože je to stará škola. I přesto, že já tuhle práci dělám hrozně dlouho, on má furt ten svůj zatrpkej a divnej názor. Pro mě je lepší se s ním o tom nebavit. Celej život si myslel, že potetovaný jsou jen kriminálníci, tak si to myslí dál. Ale tak víš, měli jsme nějakou vernisáž Tattoo Names a první co bylo, tak se přišel podívat na vernisáž.*“¹⁶¹ Oproti tomu, narátor Richard vzpomíná, že jeho matka nikdy nedala najevo, že by se synovým zaměstnáním nesouhlasila.¹⁶² Richarda celý život v tomto směru podporovala, zejména proto, že díky své profesi má možnost cestovat po celém světě.

---

¹⁶⁰ VALENTA, Vladimír. *Tetování a tetování*. Vyd. 1. Praha: Deus, 2011, 269 s. ISBN 978-80-87408-03-2. str. 108

¹⁶¹ Interview s Jiřím Vokálkem ze dne 21. 1.2014, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

¹⁶² Interview s Richardem Maczym, ze dne 23. 9. 2014, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

Každý z rodičů oslovených narátorů se k volbě povolání svého potomka postavil odlišně. Přestože si rodiče představovali svého potomka v jiném zaměstnání, pro nikoho z nich tetování neznamenal nepřekonatelný problém, i když spousta z nich doufala, že jejich dítě se bude věnovat profesi, kterou vystudoval. Někteří z rodičů nebyli skeptičtí pouze kvůli tetování, ale k podnikání obecně a vnímali to jako velký risk. Jak dokazuje citace z rozhovoru s Jiřím Vokálkem, nyní jsou však všichni rodiče narátorů s výběrem povolání svých dětí smířeni a většina z nich je podporuje, dokonce i ti, kteří zpočátku byli zásadně proti kariéře tatéra svého potomka.

S pozitivnějším přístupem k povolání tatéra se setkáme u současných rodin dotazovaných. Všichni se shodují, že jejich životní partneři ani děti v jejich povolání nespatřují žádný problém. Naopak narátoři podotýkají, že díky jejich profesi dokázali rodinu dobře hmotně zabezpečit. Nikdo z respondentů se v životě nesetkal s tím, že by jejich práce nebo životní styl měly zabránit v navázání známosti. Manželky či přítelkyně narátorů jsou také potetované, ale tetování není ani z jedné strany rozhodujícím faktorem. Například Jiří Vokálek se se svou nynější partnerkou (matkou jeho dcery) seznámil v tetovacím salonu. Jeho přítelkyně vnímá profesi tatéra jako zcela běžnou a ničím výjimečnou.

S trochou nadsázky lze tvrdit, že děti tatérů v podstatě vyrostly v tetovacích salonech a v tomto prostředí se přirozeně pohybují již od nejútlejšího věku. Někteří narátoři se svěřili, že jejich děti jsou dokonce velmi pyšné na profesi rodiče/ů a ve škole se tím chlubí. V otázce eventuelního tetování svých dětí mají tatéři jasno. Narátorům v žádném případě nevadí, pokud se jejich děti rozhodnou pro tetování či piercing. Rádi by je ale korigovali ve výběru motivu z hlediska dlouhodobého udržení si tvaru, ale především ve výběru tatéra či salonu. Na mou doplňující otázku, zda by byli zklamáni, kdyby se jejich dítě nechalo potetovat v jiném tetovacím studiu, odpovídali však různě. Například Lenka Kühnová by byla zklamaná, pokud by se její dcera rozhodla pro tetování od jiného tatéra. Oproti tomu Luboš se domnívá, že tato volba je čistě na každém člověku a nikdo nemá právo své děti od takového rozhodnutí zrazovat.

3.4. Profese tatéra

Cesta k povolání tatéra je u každého velmi individuální. Co tatér, to jiný příběh, jak se k tetování dostal a co jej k této volbě vedlo. V mnoha případech narátorům tetování ukázali přátelé či známí. Ovšem od rozhodnutí stát se profesionálním tatérem k opravdovému zrealizování cíle bylo potřeba překonat mnoho překážek. Pouhý talent, který je samozřejmě základním předpokladem k výkonu tohoto povolání, není jediným rozhodujícím faktorem. Narátoři se shodují, že samotné tetování je diametrálně odlišné od kresby na papír, protože každý člověk má trochu jinou strukturu kůže a ta reaguje na poškození jinak. Někomu se po čase tetování více rozpíjí, jinému teče během vpichování obrázku více krve. Proto se každý tatér musí tetování naučit – od sestrojení tetovacího strojku a používání barev, přes hygienická pravidla, po možné reakce lidské kůže na tetování apod.

Mnoho tatérů se učilo tetovat nejdříve na neživých předmětech jako je například pomeranč, banán, prasečí kůže apod. Následně potetovali své kamarády nebo příbuzné. Pocity, které první tetování provázely, byly ambivalentní a odlišné u každého z narátorů, ale jedno bylo u všech stejné: ale první tetování vždy doprovázely silné emoce. *„Byl to docela ani ne adrenalin nebo stres, ale byla to strašná radost z něčeho nového. Byl to strašně nádhernej pocit, kterej mě jakoby naplňuje až do dneška.“*¹⁶³

Mnoho tatérů před prvním tetováním prožívalo kromě třesotu rukou i problémy fyzického charakteru (nevolnost, zvracení). Tatéři si dobře uvědomují, že tetování je zásah do lidského těla. Nejen, že tento zákrok by mohl ohrozit zdraví člověka, ale navíc je to zásah do lidské kůže, který je nevratný a celoživotní (i po laserovém odstranění zůstává na kůži viditelná stopa). Proto je zcela pochopitelná nervozita tatérů, která doprovází první tetování. Po určité době provozu činnosti nervozita zmizí a většina tatérů si často nepamatuje ani všechny práce za jediný den. Přesto každý obrázek vypracovávají pečlivě, protože si jsou vědomi faktu, že jsou odpovědní za vzhled lidské kůže po zbytek života zákazníka.

Michal Beneš tolik neprožíval samotný akt tetování, ale potýkal se s technickými potížemi: *„Jenom byl problém v tom, že jsem téměř nic neviděl. Protože ono když tetuješ,*

---

¹⁶³ Interview s Richardem Maczym, ze dne 23. 9. 2014, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

*tak do toho stejká ta barva. Takže z toho je trošku takovej stres, že nevíš, co děláš. To mě trošku zaskočilo a samozřejmě se mi smazalo všechno, co jsem tam měl předkreslený. Kdyby mi to někdo poradil. Ale tohle mi nikdo neřekl a na některý věci jsme si přicházeli dlouho. Zbytečně dlouho.*¹⁶⁴ Michal Beneš je zakladatelem prvního tetovacího studia v České republice. Tatěři, kteří přicházeli po něm, přebírali pravidla pro tetování, která zde vytvořil. Proto pro něj a jeho kolegu z UZI Tattoo byly počátky složitější než pro tatéry začínající až v polovině 90. let. Například Michalovo první tetování, které mu tetoval kolega Zdeněk Stropek, zhruba 3 měsíce ošklivě hnisalo, protože se na sobě navzájem učili základní pravidla hygieny při tetování.

Mnoho tatérů bojuje za uznání tetování jakožto uměleckého stylu a usilují o uznání tetování v odborných výtvarných kruzích. Don Ed Hardy se o to pokouší již několik let, ale i v České republice najdeme zastánce uměleckého pojetí tetování – například Lukáš Musa Musil. Tatěři ale nejsou v této otázce jednotní a nepanuje shoda v tom, zda je tetování spíše umělecká nebo řemeslná práce. Každý tatér se více přiklání k řemeslné či umělecké stránce, přesto se však domnívají, že tetování v sobě zahrnuje obě hlediska. Část práce, jako například sestavení strojku, desinfikování prostoru i kůže, je činnost řemeslná, ale návrh motivu je jednoznačně umělecká práce. *„Na škole jsem byl děsnej umělec, ale dnes vím, že zmáknout řemeslo je nejdůležitější. Ale určitě je v tom obrovská část umění.*¹⁶⁵

Každý tatér má jiný zdroj inspirace. Častokrát tatéry inspirují zákazníci se svými nápady a podněty, ale také čerpají nápady od kreslířů, malířů i umělců. Tatěři též obdivují díla ostatních tatérů z celého světa. Například Samuela Brigantiho¹⁶⁶, což je italský tatér, který se zaměřuje na velmi barevné tetování ve stylu old school, nebo práce expresivního maďarského tatéra Borise, jež se proslavil svými fantaskními až hororovými motivy.¹⁶⁷ Jiřího Vokálka podle jeho slov neinspirují tolik výsledná díla umělců, jako spíše jejich tvůrčí postupy.

V souvislosti s rituální funkcí tetování u některých přírodních národů mě zajímalo, zda moji respondenti mají při tetování speciální postupy nebo zažité rituály. Ukázalo se, že nikdo z nich žádný naučený rituál před tetováním nemá. Jediný Robert Rouče si pravidelně

---

¹⁶⁴ Interview s Michalem Benešem ze dne 2. 12. 2013, rozhovor vedla Eliška Kopčanová.

¹⁶⁵ VALENTA, Vladimír. *Tetování a tetování*. Vyd. 1. Praha: Deus, 2011, 269 s. ISBN 978-80-87408-03-2. str. 94

¹⁶⁶ STTR Samuel Briganti Tattoo [online]. Italy [cit. 2014-12-31]. Dostupné z: <http://www.samuelebriganti.com/>

¹⁶⁷ Boris Tattoo [online]. Hungary, 2012 [cit. 2014-12-31]. Dostupné z: <http://www.boristattoo.com/>

před prací uvaří kávu nebo čaj, což jej uklidňuje. Za jistý druh rituálu by ovšem mohla být považována příprava místa a tetovacích potřeb – omotat si vše fólií, sestavit strojek, připravit si desinfekce, barvy a jiné potřebné věci. Proto jsem se ptala i na postup celého procesu od prvního setkání se zákazníkem k výslednému tetování a péči o něj. Tatěři se zákazníkem navržený motiv samozřejmě konzultují, především pokud se jedná o větší tetované plochy. Poté většinou tatér navrhne design a předá ho klientovi k odsouhlasení, poté se až domluví na termínu zákroku.

Tatěři jsou velmi zaměstnaní lidé, ve své práci tráví několik hodin denně, často i o víkendu a svátcích. Pracovní doba pracovníka v oboru body - art je však flexibilní. Odvíjí se především od objednávek zákazníků. Záleží však pouze na tatérech, jak často budou pracovat.

Myslím, že na světě by se těžko hledal tatér, který by nebyl potetovaný. Tatěři jsou lidé, jenž se pyšní svými tetováními, kterých většinou mají mnoho. Například Richard Maczy sám o sobě prohlašuje, že jeho tělo je pokryto tetováním zhruba ze 70%. Po mé otázce kolik tetování tatěři opravdu mají, následoval většinou smích. Nikdo z nich již nedokáže s jistotou spočítat, kolik ozdob na svém těle nosí. Většina z nich už o svých tetováních nemluví jednotlivě, ale vnímají své permanentní ozdoby komplexně v podstatě jako jeden velký jednolitý obraz. Svá tetování vnímají narátoři jako kroniku vlastních životů. Každé tetování vzniklo za konkrétním účelem, v konkrétní dobu a podle slov mnohých tatérů neexistuje špatné tetování, neboť každé z nich vypovídá o situaci a rozpoložení, v němž se člověk nacházel, když konkrétní tetování vznikalo: „*Nelituju žádný čárky inkoustu, kterou mám na sobě.*“¹⁶⁸ Mnoho permanentních ozdob na těle tatérů jsou památky na počátky jejich kariéry. Tatěři zpravidla zkusí poprvé tetování na sobě. Zbylé tetování pochází od kolegů tatérů, ke kterým mají osobní vztah nebo obdivují jejich práci. Obecně vzato tatěři neradi tetují své kolegy z oboru, jelikož běžného zákazníka vnímají jako vděčnějšího.

Otázka, která se nabízí, je, co bude s tímto oborem v budoucnu. Zda tetování, které nyní zažívá třetí renesanci a pravděpodobně nejmasovější rozšířenost a oblibu za celou dobu své existence, si svou popularitu udrží i nadále. Nebo zda můžeme očekávat, že po konjunktuře bude následovat období stagnace - jestli s příchodem další generace naopak bude moderní tetování nemít.

---

¹⁶⁸ Interview s Michalem Benešem ze dne 2. 12. 2013, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

Spousta mých narátorů je až ohromená, jak dlouho si tetování svojí popularitu udržuje. Například Michal Beneš si ze začátku 90. let myslel, že se tetovací studio dlouho neudrží v chodu a jedná se pouze o krátkodobou záležitost. Nyní všichni oslovení tatěři vidí budoucnost tohoto oboru velmi pozitivně. Lidé mají pořád nové nápady a neobávají se, že by se trh tetování mohl přesytit, potetovaní lidé se většinou shodují na tom, že tetování je návykové. Málokdo zůstane pouze u jednoho tetování. Z finančního hlediska se o svou práci narátoři vůbec neobávají, momentálně jsou všichni velmi zaměstnaní a na tetování je u některých z nich až pěti měsíční čekací lhůta. Podle některých narátorů jsme v České republice v tetovacích i piercingových trendech pozadu, v zahraničí jsou tetování odvážnější, respektive s větším a převládajícím prvkem umění. Není nutné se obávat stagnace oboru tetování v Čechách, protože máme jasný cíl – dohnat západ.

Mladá generace si v důsledku dřívějšího zákazu tetování v úpravách těla libuje. Je proto pravděpodobné, že ráz body - artu budou v budoucnu ovládat stále více extravagantnější úpravy těla jako je vyřezávání, podkožní implantáty apod. Konkrétně v odvětví tetování budou nejspíše vznikat nové styly, které budou podléhat módním trendům.

Jak jsme si ukázali v předchozích kapitolách, počátky tetování sahají téměř k počátkům samotného lidstva. Tetování mohlo být zakázané, ale nikdy zcela nevytizelo. Lze tedy předpokládat, že tomu tak nebude ani v budoucnosti. Můžeme se však domnívat, že se tetování bude vyvíjet a měnit. Dá se očekávat vyvíjení stále nových a jiných stylů a trendů, ale také inovace tetovacích strojů a barev. Novinky se patrně budou dotýkat především technického vylepšení tetovacího náčiní s využitím moderních technologií, popřípadě větší odlehčení tetovacích strojů apod.

Moji narátoři se v otázce, které motivy ze zásady netetují, relativně shodují. V tetovacích zařízeních se zásadně netetují žádné rasistické a fašistické motivy. „*Ted' v pátek tady byla jedna holka. Chtěla vytetovat - jude Slavie - s křížem. Protože Sparťani pokřikujou na Slavii - jude Slavie. A vůbec to nechápala, že se mi do toho nechce.*“¹⁶⁹ Avšak volba a význam symbolů i vzorů pro tetování je velmi subjektivní. Narátoři zpravidla neodmítnou vytetovat svastiku, pokud bude zakomponovaná do výsledného tetování ve své původní podobě a významu. Jedinou výjimku v tomto ohledu tvoří narátor Luboš. Jako jediný z mého vzorku respondentů neodmítá vytetovat žádný motiv: „*Mě to je*

---

¹⁶⁹ Interview s Michalem Benešem ze dne 2. 12. 2013, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

*jedno. Já prostě politiku do mojí práce nezatahuju. Když přijde pankáč nebo fašista do obchodu, taky mu prodaj rohlíky. Já prostě poskytuju služby.*¹⁷⁰

Jak lze vidět, pokud má tatér platnou licenci a odvádí svou práci dobře, nelze ovlivnit, jaké symboly bude tetovat. Ke každému klientovi je ale potřeba přistupovat individuálně, proto není možné nalézt všeobecně platný seznam motivů či míst, které se v salonech netetují. Zákazníkům se samozřejmě studia snaží vyjít vstříc, nevhodně zvolené motivy se klientům tatěři snaží rozmluvit a společnými silami se zákazníkem vymyslet vyhovující motiv.

V některých tetovacích studiích odmítají tetovat kromě výše zmíněných motivů i některé části těla. Například v *Tribo Tatto* neprovádějí zdobení genitálií a tetování obličejů realizují tatěři zcela ojediněle ve výjimečných případech. Oproti tomu tetovací studio Hell aplikaci piercingu či tetování na intimní partii těla provádí. Ale tatěrka Vladka vzpomíná, že „*poprvé mi to bylo dost nepříjemný, ale jsem měkká, tak jsem neodmítla. Byly to varlata, penis a třísla. Na ty varlata to bylo děsný, to se nedá. Chtěl tam nějaký kytky, už bych to příště odmítla. Navíc měl erekci a já jsem musela bejt profesionální. Tak jsem to nekomentovala a tetovala.*“¹⁷¹ Obecně tetování genitálu není v tetovací praxi běžnou záležitostí, ale lze najít salony, které se tomuto druhu zdobení těla nevyhýbají.

Každé tetování vyžaduje jiný postup a přístup. Například portrét dítěte vyžaduje jinou přípravu než nápisy apod. Konzultace před samotným tetováním jsou běžnou praxí. Nicméně jestliže zákazník chce pouze malý a jednoduchý obrázek, tatěři jsou schopni ho vytetovat v podstatě ihned. Na složitějších a větších motivech je avšak spolupráce tatěra a zákazníka nezbytná. Postup návrhu si určuje každý tatér sám. Někdo návrh kreslí přímo před klientem, aby se k němu zákazník mohl přímo vyjádřit, jiní tatěři potřebují na tvorbu motivu klidné prostředí a čas. Renomovaná tetovací studia také odmítají tetovat okopírované a totožné vzory. Požadovaný obrázek tatér vždy překreslí a vytvoří z něho originální tetování.

---

¹⁷⁰ Interview s Lubošem, 21. 12. 2013, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

¹⁷¹ VALENTA, Vladimír. *Tetování a tetování*. Vyd. 1. Praha: Deus, 2011, 269 s. ISBN 978-80-87408-03-2. str. 134

3.5. Předsudky

„Totalitní režim nás všechny glajšaftoval do jakéhosi sjednoceného zástupu. Móda piercingu ale i tetování po listopadu [1989] vypukla celkem rychle, ale ne masově. Společnost tetování tenkrát výrazně odmítala.“¹⁷²

Kvůli přetrvávajícím předsudkům vůči tetovaným lidem v naší společnosti, jsem se zajímala, zda narátoři někdy měli problém s tím, že jsou potetovaní. Všichni uvedli, že výraznější potíže nikdy neměli, ale relativně často se setkávají se znechucenými pohledy na veřejnosti či narážkami na jejich tetování. Jiří Vokálek k tomuto tématu dodává: *„Naposledy jsem se děsně zasmál, když jsem se svojí osmi měsíční dcerou byl plavat. Je tam na bazénu asi 8 lidí, plus ty děti, plus paní cvičitelka. A já jsem tam nakráčel v plavkách a všechny ty maminky úplně upustily ty děti do té vody. Tatínek přišel, ty vole. Koukaly na mě. Koukaly asi, že to nečekaly, že jim tam přijde takovejhle potetovanéj tatínek.“¹⁷³*

Zde se nevyhneme srovnání se situací v 90. letech - na potetovaného člověka se lidé na veřejnosti dívali častěji tzv. „skrže prsty“. Především v menších městech, když přišel například do obchodu, personál ho ihned podezíral, zda nechce něco ukrást. V té době si lidé mysleli, že ten kdo má tetování, musel být nutně ve vězení. Před více než 20 lety společnost vnímala lidi s tetováním jako delikventy, v lepším případě jako blázny. Komerční tetování však v Československu nemělo žádnou tradici ani za dob první republiky.

Z výzkumného šetření před přímou prezidentskou volbou vyplývá, že nadpoloviční většina respondentů (převážně mladí lidé od 16 do 35 let) nedělá a nevnímá rozdíly mezi lidmi s tetováním a bez něho. Ale 86% účastníků výzkumu se domnívá, že starší generace (více jak 45 let) stále vnímá tetování negativně a přisuzuje jej kriminálíkům a nezodpovědným jedincům.¹⁷⁴

---

¹⁷² MOTYČKA, R. (režie). Tetování, Patří lidé s poznamenanou kůží na okraj společnosti? In: *Ta naše povaha česká* [televizní pořad], ČT 2009. Promluva sociálního ekologa Ivana Ryndy. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1100627928-ta-nase-povaha-ceska/409235100011016-tetovani/>

¹⁷³ Interview s Jiřím Vokálkem ze dne 21. 1.2014, rozhovor vedla Eliška Kopčanová.

¹⁷⁴ MAJVALDOVÁ, Natálie. Tetování: trend či cejch?. In: *Vyplnto.cz* [online]. 2012 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <https://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/tetovani-trend-ci-cejch/>

V 90. letech bylo tetování stále ještě výsadou rebelů, muzikantů a mládeže. Mnoha lidem se tehdy tetování líbilo a přáli si ho mít, ale báli se pozdější reakce okolí a veřejnosti. Díky masovým sdělovacím prostředkům, vlivu celebrit a známých sportovních osobností, lidé stále více ztrácejí zábrany. Tetování a piercing jsou velice medializované a společnost si na ně zvykla. Dnes je situace výrazně lepší a lidé jsou k tetování i body - artu podstatně tolerantnější. Je to dáno stále rostoucí oblibou zdobení těla v posledních 15 letech a s tím souvisejícím nárůstem počtu tetovacích studií nejen v České republice, ale i celosvětově.

V důsledku toho se zužuje okruh povolání, kde je tetování stále tabu, v současnosti je běžné, že se tetováním kráší i právníci či lékaři. V 90. letech se z těchto oborů nechávali permanentně zdobit pouze odvážní a extravagantní jedinci. V současné době je ale spektrum oborů lidské činnosti, kde jsou lidé potetovaní, široké. Ve srovnání například se Španělskem¹⁷⁵, kde je údajně počet tetovaných lidí větší než v České republice, jsou španělské firmy méně benevolentní. Proto většinu tetování mají lidé na místech, která jsou snadno zahalitelná.

Ze zdobení těla se stal trend a dostalo se do podvědomí lidí. Tetování stále ještě vyvolává v lidech větší emoce než je tomu například u úpravy vlasů. Tatér Richard se domnívá, že pro další generaci bude tetování běžná součást života, stejně jako módní oblečení. I přes neustále se zlepšující nazírání společnosti na potetované lidi, se tatéři snaží vyhýbat možnému konfliktnímu prostředí a pohybují se víceméně v uzavřené společnosti, ve které se cítí dobře.

Tatéři všeobecně vnímají své zaměstnání zároveň jako své hobby. Představa toho, že by měli opustit svou profesi, je pro ně těžká. Všichni mají jistou vidinu toho, čím by se mohli živit, pokud by přestali tetovat, ale také všichni doufají, že své povolání vydrží vykonávat co nejdéle, protože je jejich povolání naplňuje a dělají ho rádi. Pokud by narátoři netetovali, pravděpodobně by se více věnovali jednomu ze svých koníčků nebo profesi, na kterou studovali.

---

¹⁷⁵ Interview s Lenkou Kühlnovou, rozhovor z 10. 1. 2014, rozhovor vedla Eliška Kopčanová

4. Závěr

Člověk je jediný tvor na zemi, který vědomě přetváří své tělo za účelem estetického zdokonalení. Činí tak již po tisíce let. Opakovaně se do života člověka tetování vrací. Tatér je jedinec, který provádí tetování. Není nutné vystudovat speciální školu, tatérem se člověk stává, jakmile začne tetovat. Pokud vše vezmeme do důsledků, povolání tatéra je jedním z nejstarších profesí na světě, přesto v 90. letech 20. století v České republice nikdo neměl s tetováním žádné zkušenosti. V rámci výzkumu pro tuto diplomovou práci jsem se setkala s 9 českými tatéry, kteří stáli u zrodu profesionálních tetovacích studií v České republice.

V mnoha ohledech jsou si všichni moji respondenti podobní. Jsou to lidé, kteří milují svou práci. Oceňují na ní především volnou pracovní dobu, svobodu a v neposlední řadě také fakt, že jejich práce je zároveň jejich koníčkem. Veskrze o nich lze s jistotou hovořit jako o silných a zajímavých osobnostech, které se nebojí říct svůj názor. Všichni dotazovaní díky své práci hodně cestují a během své kariéry projeli mnoho zemí, kde sbírali své profesní zkušenosti. Možnost cestování je také jednou z pozitivních skutečností, které narátoři uvádějí jako výhodu svého povolání. Mnoho z nich v zahraničí pobývalo dlouhodobě.

Cílem této práce byla snaha co nejvěrněji, a pokud možno nejkomplexněji, popsat vývoj tetování v Evropě, přičemž hlavním záměrem výzkumu bylo zachytit vývoj tetování v České republice. Chtěla jsem zrekonstruovat postup (popsat změny v legislativě) zakládání tetovacího salonu a provozování živnosti tatéra v České republice od 90. let po současnost. Celý výzkum byl realizován pomocí orálně historických interview, které byly primárním zdrojem informací a základním stavebním kamenem této práce. Při rozhovorech jsem zpovídala tatéry, kteří v průběhu 90. let zakládali tetovací studio nebo začínali v té době tetovat. Nedílnou součástí této studie je kapitola pojednávající o světové historii tetování napříč různými historickými obdobími. Kvalitativnímu výzkumu předcházelo studium dostupné relevantní literatury dotýkající se především dějin tetování ve světě.

Nejstarší nalezené pozůstatky tetování jsou na dochované kůži mumie Ledového muže Ötziho, který má na svém těle několik tetování. V důsledku výslovného zákazu jakýchkoliv úprav lidských těl ve svatých knihách všech třech velkých monoteistických náboženství, se tetování v Evropě (až na některé výjimky) objevuje až spolu se

zámořskými objevy. Ve velkých přístavních městech vznikala první tetovací studia a tetováž se tak dostala i k dalším vrstvám tehdejší společnosti, dokonce i do vrstev nejvyšších.

Obliba tetování na přelomu 19. a 20. století byla obrovská, proto se tetovači snažili vymyslet způsob, jak si práci usnadnit a urychlit. Až v roce 1891 si nechal patentovat první tetovací strojek Samuel O' Reill z USA. Druhou renesanci tetování zažívá v 60. letech 20. století. Od této doby lze již hovořit o moderních tetovacích studiích, jejichž hlavní prioritou je dodnes dodržování hygienických pravidel a originalita tetovaných motivů.

Hlavním cílem této práce je však přibližná rekonstrukce podmínek pro založení tetovacího studia v 90. letech, dále objasnění legislativních norem týkajících se tohoto a také přiblížení nutné administrativy. Tato rekonstrukce byla možná pouze na základě orálně historických rozhovorů s tatéry, v jejichž výpovědích jsem hledala shodné znaky, které se objevovaly ve sdělení většiny dotazovaných. Nalezení takovýchto shod mi umožňovalo parciálně generalizovat některá data. Ze zobecněných tvrzení narátorů jsem zrekonstruovala postup při zakládání tetovacího studia v České republice (v 90. letech a nyní) a porovnála jsem údaje se současnou platnou legislativou. Výsledkem je následné stručné nastínění administrativních kroků potřebných k založení tetovacího salonu, podrobněji rozvedené v kapitole o zakládání tetovacího studia.

Za dob socialismu bylo tetování tabuizováno a považováno za „buržoazní nešvar“. V té době se tetovalo pouze ve věznicích a v armádních zařízeních. Po roce 1989 nikdo neměl s komerčním tetováním žádné zkušenosti. Všechny hygienické i legislativní normy se odvozovaly od salonů západního typu nebo po konzultaci s profesionálními tatéry. První tetovací studio vzniklé v Československu, bylo tetovací studio UZI Tattoo založené v roce 1992 Michalem Benešem a Zdeňkem Stropkem.

V 90. letech stále ještě tetování bylo více méně záležitostí specifických skupin obyvatel – hudebníků, umělců, mladých lidí atd. V té době nebylo běžné nechávat se tetovat barevně – to je záležitost konce 90. let. Populárními motivy byly černé unisexové tribalové ornamenty, ženy preferovaly jemnější tetování (růže, delfíny), muži naopak drsnější vzory (jako lebky či kříže). Od 90. let se škála tetovacích motivů značně rozšířila. Všeobecně lidé v souladu s posledními trendy tetování zvětšují a nebojí se experimentovat. Vliv na tyto trendy mají především masmédiá (zejména internet a sociální sítě) a celebrity.

Ze současného pohledu se může zdát období 90. let v oblasti body - artu velmi problematické. Především získávání tetovacích potřeb (barev, strojků apod.) nebylo jednoduché. Tatěři většinou museli tetovací pomůcky dovážet ze zahraničí, neboť v České republice nefungovala žádná firma, která by se zabývala distribucí tetovacích nástrojů. Pravdou však zůstává, že v důsledku neznalosti oboru ze strany úřadů, bylo například získání živnostenského listu snazší, než je tomu dnes. Nejviditelnější změnou je samozřejmě vytíženost tatérů, kteří v současnosti mají zakázky objednané až na 5 měsíců dopředu.

Tetování je činnost živnostenská a k jejímu oficiálnímu provozu je tedy nutné získat živnostenský list. Od roku 1990 do roku 2002 živnostenský úřad vystavoval živnostenský list na živnost tetování těm lidem, kteří prokázali praxi v oboru. V té době byl tatér povinen mít zdravotnické či kosmetické vzdělání nebo si najít tzv. garanta živnosti, který se zaručil za dodržování hygienických pravidel v prostorách daného tetovacího studia. Dnes je k získání živnostenského listu nutné zdravotnické vzdělání nebo doložená praxe a absolvování rekvalifikačního kurzu na tetování. Živnostenský list je poté vystaven pro činnost tzv. porušování integrity kůže.

Vzhledem k tomu, že během tetování se manipuluje s lidskou kůží, nepodléhá tetování běžným pravidlům pro podnikání, ale je nutné dodržovat hygienické zásady, které jsou do jisté míry podobné jako pro kosmetické či chirurgické zákroky.

Prvním krokem před otevřením tetovacího studia je nalezení vhodných prostor, kde se tetovací salon bude provozovat. Tento prostor musí být schválen stavebním úřadem a regionální hygienickou stanicí. Hygienická stanice musí také schválit používané desinfekční prostředky, sterilizátory a používané nástroje (jehly, strojky apod.). Poté vystaví provozní řád tetovacího studia, ve kterém jsou konkretizovány postupy desinfekce, sterilizace, likvidace odpadu apod.

Během tvorby této práce jsem vyzorovala pozitiva i negativa, které provází české tetovací salony. Ačkoliv téma psychického rozpoložení zákazníka, nebylo předmětem předkládané diplomové práce, souhlasím s názorem Vladimíra Valenty, že budoucí i současní tatěři by se měli věnovat nejen studiu lidského těla, ale také studiu lidského

chování.¹⁷⁶ Stává se totiž poměrně často, že tatěři natolik zapůsobí na zákazníka silou své osobnosti, že klient neprosadí dostatečně svůj názor, což také vnímám jako chybu, kterou by bylo dobré odstranit. Tatěři by tedy podle mého názoru, měli být více vnímaví k osobnosti svého klienta. Měli by ve tvorbě motivu zohledňovat charakter a temperament zákazníka, pozorovat nonverbální komunikaci a signály, které (ne)vědomě klient vysílá. Nutno podotknout, že mnoho tatérů se snaží zákazníka poznat během domluvených konzultací a výsledný motiv je kombinací přání i osobnosti klienta. Přesto si myslím, že základy psychologie by měly být zařazeny do osnov rekvalifikačních kurzů.

Jak jsem uvedla hned v úvodu této práce, mým vedlejším záměrem byla snaha o zbourání případných čtenářových předsudků vůči tatérům, ale potetovaným lidem obecně. Úmyslem bylo představit české tatéry jako komunitu v zásadě obyčejných lidí s jiným životním stylem. V dnešní době již dávno neplatí, že tetování musí mít pouze kriminálníci, rebelové či delikventi. V této práci jsem se snažila poukázat na to, že čeští tatěři jsou obyčejní lidé, kteří žijí poměrně normální život. Jsou otcové/matky rodin, které se snaží materiálně zabezpečit. Ve své práci jsem chtěla také upozornit na to, že profese tatéra je zaměstnání jako každé jiné, a i toto povolání s sebou nese určité překážky. Jako každá jiná profese má i tetování svá specifika.

Jsem si vědoma toho, že praktická část této práce by mohla být prodloužena o mnohé další názory narátorů a o spousty příběhů z tetovacích salonů. Tato část předkládané diplomové práce má čtenáři přiblížit osobitou atmosféru tetovacích salonů a dokresluje představu o tom, kdo jsou úspěšní tatěři v České republice.

Pokud bych měla pokračovat ve výzkumu dále a toto téma rozvádět v další studii, jistě bych se snažila do účasti na výzkumu zapojit i některé další renomované tetovací salóny, které vznikly před více než 15 lety, ale které bohužel účast na výzkumu k této diplomové práci z různých důvodů odmítly – například již uváděná studia *Stanley Tattoo*, *Alien Tattoo*, *Bobek Tattoo* a jiné. Aby byla deskripce vývoje tetování u nás komplexní a objektivní, musela bych vzorek respondentů rozšířit o současné tetovací umělce, kteří udávají směr novodobému tetování u nás – například *Musa*, *Szabi*, *Ondrash*, *Bára* apod. Další výzkum bych zaměřila primárně na životní příběhy tatérů a jejich názory na současnou i budoucí situaci v oboru, jejich vize a připomínky.

---

¹⁷⁶ VALENTA, Vladimír. *Tetování a Tetovaní*. Vyd. 1. Praha: Deus, 2011, 269 s. ISBN 978-80-87408-03-2. Str. 50

Nastolené cíle se mi, myslím, podařilo splnit. Hlavním výsledkem práce měl být komplexní vhled do situace v oblasti body - artu v 90. letech. Dovoluji si tvrdit, že stručné nastínění podmínek pro vznik tetovacího studia, administrativních nutností se mi povedlo přinejmenším naznačit. Samozřejmě v práci je mnoho témat, které by si zasloužily rozšíření a hlubší zpracování. Téma tetování obecně je natolik široké, že jej nelze obsáhnout v jedné studii. Avšak doufám, že pro účely této práce je zmíněný vhled dostačující.

5. Zdroje

5.1. Publikace

BLÁTOVÁ, Marcela. *Chování člověka a jeho odraz ve zdobení lidského těla tetováním*. Praha, 1995. Magisterská práce. Univerzita Karlova v Praze.

BURCHETT, George. LEIGHTON, Peter. *Memoir of a tattoist: From the notes, diaries and letters of the king of tattoists*. London: 1960. Chapter The great Omi. ISBN-10: 9110363947

DENČEVOVÁ, Ivana, František STÁREK a Michal STEHLÍK. *Tváře undergroundu*. Vyd. 1. Editor Anna Novotná. V Praze: Radioservis, 2012, 238 s. ISBN 978-80-87530-17-7.

EBELOVÁ, Kateřina. *Maska v proměnách času a kultur*. Praha: Grada, c2012. ISBN 978-802-4724-706.

FERGUSON, Henry a Lynn PROCTER. *Umění tetování*. Vyd. 1. Překlad Jana Trnková, Věra Matoušová. Praha: Rebo, 1998, 128 s. Dějiny odívání. ISBN 80-723-4028-X.

FIKSA, Radek. *Encyklopedie body - artu*. Vyd. 1. Ve Žďáře nad Sázavou: Sowulo Press, 2009. ISBN 978-809-0395-749.

FIKSA, Radomír. *Tetování*. 2., upravené vyd. Žďár nad Sázavou: Body - art Press, 2011, 159 s. ISBN 978-80-87525-00-5.

GILBERT, Steve. *Tattoo history: a source book : an anthology of historical records of tattooing throughout the world*. Berkeley, CA: US bookstore distribution, Publishers Group West, c2000, 216 p., [16] p. of plates. ISBN 18-904-5106-1.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008, 407 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

KOLÁŘOVÁ, Marta a ORAVCOVÁ. *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České Republice*. Vydání první. 264 s. ISBN 978-80-7419-060-5.

NOVÁČEK, Ot. *Tetování a tetování*. Praha: 1937

SPINDLER, Konrad. SALAČ, Vladimír. *Muž z ledovce*. Vyd. 1. Překlad Helena Salačová. Praha: Mladá fronta, 1998, 301 s., [32] s. obr. příloh. Kolumbus, sv. 139. ISBN 80-204-0704-9.

RYCHLÍK, Martin. *Dějiny tetování: Setkání postmoderny s archaismem v kultuře tzv. Modern Primitives*. Praha, 2011. Dizertační práce. Karlova Univerzita v Praze, Ústav etnologie. Vedoucí práce Oldřich Kašpar.

RYCHLÍK, Martin. *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, 350 s. Dějiny odívání. ISBN 80-710-6780-6.

SUK, Jiří. *Labyrintem revoluce: aktéři, zápletky a křižovatky jedné politické krize (od listopadu 1989 do června 1990)*. Vyd. 1. Praha: Prostor, 2003, 507 s., [6] leaves of plates. ISBN 80-726-0099-0.

ŠVARŤÍČEK, Roman. ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 377 s. ISBN 978-80-7367313-0.

VALENTA, Vladimír. *Tetování a Tetování*. Vyd. 1. Praha: Deus, 2011, 269 s. ISBN 978-80-87408-03-2.

VANĚK, Miroslav. *O orální historii s jejími zakladateli a protagonisty*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2008, 112 p. ISBN 978-807-2851-072.

VANĚK, Miroslav a Pavel MÜCKE. *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie*. 1. vyd. Praha: Fakulta humanitních studií UK v Praze, 2011, 293 s. ISBN 978-807-2851-454.

VELKOBORSKÝ, Jan: *Problém tetování u kriminálních osob mužského pohlaví*, in *Československá psychologie* 10, 1966, č. 6, str. 576

VRKOTOVÁ, Lucie. *Definice umění*. Praha, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Karlova - FF. Vedoucí práce Tomáš Kulka. Dostupné z: [file:///C:/Users/guides1.PCT/Downloads/BPTX_2012_2_11210_0_312823_0_134319%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/guides1.PCT/Downloads/BPTX_2012_2_11210_0_312823_0_134319%20(1).pdf).

WINKELHÖFEROVÁ, Vlasta. *Japonsko*. Ilustrace Margita Žáčková. Praha: Lidové noviny, 1999. Dějiny odívání. ISBN 80-710-6297-9.

ZEMEN, Jan. *Tělesné modifikace*. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita, FF. Vedoucí práce Mgr. Jan Špaček. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/180741/ff_m/.

5.2. Internetové zdroje

ASHBY, Ivana. Jestli máte tetování, dredy nebo piercing, asi nebudete kariérista. In: *Blog.iDNES.cz* [online]. 2011 [cit. 2014-12-01]. Dostupné z: <http://ashby.blog.idnes.cz/c/206699/Jestli-mate-tetovani-dredy-nebo-piercing-asi-nebudete-karierista.html>

Asociace profesionálních tatérů a piercerů [online]. Praha, 2010 [cit.2015-01-02]. Dostupné z: <http://www.aptp.cz/>

Běna story. *Tattoo UZI* [online]. 2014 [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: <http://www.uzi.cz/bena/story.html>

BOBEK, Peter. O mně. *Bobek Tattoo* [online]. [cit. 2014-12-01]. Dostupné z: <http://www.bobektattoo.cz/o-mne/index.html>

Boris Tattoo [online]. Hungary, 2012 [cit. 2014-12-31]. Dostupné z: <http://www.boristattoo.com/>

BROŽ, Jan. Tetování už není jen pro rebely. Češi za „kérky“ dají stamiliony ročně. In: *IDNES.cz: Ekonomika* [online]. 2012 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/tetovani-uz-neni-jen-pro-rebely-cesi-za-kerky-daji-stamiliony-rocne-1fo-/ekonomika.aspx?c=A120221_204533_ekonomika_brm

Etický kodex TRIBO. In: *Tribo Tattoo* [online]. [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: http://www.tribo.cz/index_frameset.php?mainframesrc=%2Fcz%2Farticles%2F23%2FFAQ
Q

HIV se (ne)přenáší tetováním. In: *Kerky.cz* [online]. 2008. [cit.2014-12-20]. Dostupné z: <http://kerky.cz/tetovani/hiv-se-neprenasi-tetovanim/>

Inkoust Me: Tattoo také away [online]. Praha. 2014 [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: <http://www.inkoust.me/>

Jak se stát tatérem. *Tetování píše.cz* [online]. 13. 1. 2008 [cit. 2014-12-09]. Dostupné z: <http://tetovani.pise.cz/1-jak-se-stat-taterem.html>

KARLÍK, Tomáš. *National geographic traveler: Tetovat se nechal ledový muž i slavní králové. V čem je ta magie?* [online]. [cit. 2014-11-18]. ISSN 0747-0932. Dostupné z: <http://www.national-geographic.cz/clanky/tetovat-se-nechal-ledovy-muz-i-slavni-kralove-v-cem-je-ta-magie.html#.VGuvjckzOuY>

KURZ TETOVÁNÍ A KOSMETICKÝ KURZ. *Tattoo Zone* [online]. [cit. 2014-12-09]. Dostupné z: <http://www.tattoozone.cz/cz/info/kurz-tetovani.htm>

MOŠTĚK, Martin. Soud: tříletá podmínka za nacistické tetování. In: *Deník.cz: znojemský deník* [online]. Znojmo, 2010 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: http://znojemsky.denik.cz/zpravy_region/soud-trileta-podminka-za-nacisticke-tetovani.html

National geographic traveler: Z tetování ruských kriminálníchků vyčtete vše: vraha, zloděje i pedofila [online]. [cit. 2014-11-18]. ISSN 0747-0932. Dostupné z: <http://www.national-geographic.cz/clanky/z-tetovani-ruskych-kriminalniku-vyctete-vse-vraha-zlodeje-i-pedofila.html#.VGuupskzOuZ>

O nás. *Tribo Tattoo* [online]. Praha. [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: http://www.tribo.cz/index_frameset.php

OTRUBOVÁ, Barbora. Tetování: Tetování v Česku aneb jak to chodí u nás doma. In: *Coremusic.cz* [online]. 2010 [cit. 2014-12-01]. Dostupné z: <http://www.coremusic.cz/clanky/tema/item/897-tetovani-dil-3-tetovani-v-cechach>

O nás. *Rouče Tattoo* [online]. Děčín, 2011 [cit. 2013-12-20] Dostupné z: <http://www.roucetattoo.cz/o-nas/provoz-a-pristup-studia>

RYCHLÍK, Martin. Kůže jako amulet. *Koktejl*. 2009, č. 6, s. 10. Dostupné z: <http://www.antropologieumeni.unas.cz/TXT/rychlikkoktejl.pdf>

The backgournd. *Sailor Jerry* [online]. 2014 [cit. 2014-11-29]. Dostupné z: <http://sailorjerry.com/en/>

Slovo kéra. *Ptejteseknihovny.cz* [online]. Praha, 2004, 2015 [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: <http://www.ptejtese knihovny.cz/uloziste/aba001/2007-2009/slovo-kera>

STTR Samuel Briganti Tattoo [online]. Italy [cit. 2014-12-31]. Dostupné z: <http://www.samuelebriganti.com/>

Story. *Tattoo Names* [online]. Praha, 2011 [cit. 2014-03-19] Dostupné z: <http://www.tattoo-names.com/story/>

Studio. *Art Tattoo Alien Prague* [online]. 2014 [cit. 2014-12-01]. Dostupné z: <http://www.tattoo-alien.cz/>

ZEMANOVÁ, Veronika. Tetování jako kulturní fenomén In: *Vyplnto.cz* [online]. Leden 2013 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <https://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/tetovani-jako-kulturni-fenom/>

5.3. Ostatní prameny

ADERSON, Addison. TED ED. The history of Tattoo. In: *Youtube* [online]. Zveřejněno 18.9.2014 [cit. 2014-11-25]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=MYn15yDBvxM>

Alternativa. In: *Retro* [televizní pořad]. ČT 1. 12. 2012. Repríza 19. 10. 2014. Stopáž 28 min. Dostupné též z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10176269182-retro/212411000360039/>

Concil of Europe. Resolution ResAP(2008)1 on requirements and criteria for the safety of tattoos and permanent make-up (superseding Resolution ResAP(2003)2 on tattoos and permanent make-up). In: Committee of Ministers, 20 February 2008. Dostupné z: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1254065&Site=CM>

Encyklopedie Britannica: Tattoo. Elektronické provedení encyklopedie Britannica [online]. Encyklopedia Britannica, Inc., 2015. [cit. 2015 – 01-02]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/search?query=tattoo>

MAJVALDOVÁ, Natálie. Tetování: trend či cejch?. In: *Vyplnto.cz* [online]. 2012 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <https://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/tetovani-trend-ci-cejch/>

MOTYČKA, R. (režie). Tetování, Patří lidé s poznamenanou kůží na okraj společnosti? In: *Ta naše povaha česká* [televizní pořad]. ČT 2009. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1100627928-ta-nase-povaha-ceska/409235100011016-tetovani/>

Ottův Slovník naučný: ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí: J. Otto, Praha 1890 – 1909.

Regulatory review on the safety of tattoos, body piercing and of related practices. European Commission, 2003. Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/archive/cons_safe/news/eis_tattoo_reg_052003_en.pdf

RYCHLÍK, Martin. Seriál o tetování. In: *Český rozhlas: Leonardo - věda a technika* [rozhlasový pořad]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/leonardo/svet/_zprava/407128

Zákon č. 455/1991 Sb., Zákon o živnostenském podnikání (Živnostenský zákon), vázané živnosti Příloha č. 2.

6. Přílohy

6.1. Medailonky

V následujících řádcích se pokusím stručně popsat životní příběhy narátorů, kteří poskytlí rozhovor pro tuto práci.

Michal Burda

Tribo Tattoo, Praha 5

Tribo Tattoo bylo založeno v roce 1996 a v současné době patří k největším a nejprestižnějším tetovacím studiím v České republice. Název pochází ze španělského slova ‚tribu‘, tedy kmen. Často v tomto salonu hostují zahraniční tatěři. *Tribo* se také pravidelně účastní Tattoo Convention, kde se jeho tatěři umisťují na předních příčkách. Zároveň je distributorem a prodejcem tetovacích potřeb a barev.¹⁷⁷

Do *Tribo Tattoo* jsem šla s velkým očekáváním. Nejen proto, že dlouhodobě patří k největším tetovacím studiím v České republice, ale také proto, že právě v tomto studiu jsem byla prvně tetovaná i já sama. Po výměně spousty emailů, jsem se s Michalem sešla v prostorách salonu v Lidické ulici. Čekal na mne sympatický, avšak trochu rezervovaný muž. Rozhovor proběhl v přátelské atmosféře, nicméně na odborné úrovni. Michal působí jako profesionál, který ví o zkoumaném oboru, ve kterém pracuje, téměř vše a nečiní mu problém se o to s někým dalším podělit. Rozhovor byl pro mě velmi přínosný.

Michalovi Burdovi je 42 let. Dětství prožil převážně na pražských Vinohradech, kde se i narodil. Má o dva roky mladšího bratra. Jeho matka pracovala ve správě sociálního zabezpečení a otec byl inženýrem – projektantem. Právě tento fakt zavedl celou jejich rodinu do Kuvajtu, kde narátorův otec dostal nabídku pracovat. Přibližně polovinu prvního stupně základní školy prožil Michal střídavě v Kuvajtu a v Československu. Dostal příležitost naučit se anglicky, podívat se do západních států a zkusit žít v muslimské zemi. Přestože byl ještě dítě, udělal si díky této zkušenosti svůj vlastní obrázek o světě. Po

---

¹⁷⁷ O nás. *Tribo Tattoo* [online]. Praha. [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: http://www.tribo.cz/index_frameset.php

základní škole začal studovat gymnázium, které ve třetím ročníku opustil. Později se ale do školy vrátil a úspěšně složil maturitní zkoušku. V dětství závodil v obřím slalomu. Lyžování a snowboarding je dodnes jeho koníček.

Kromě lyžování se zajímal i o punkovou hudbu, která ovlivnila jeho životní styl. K tetování se dostal skrze hudební – punkovou subkulturu. V Československu nejprve s přáteli designovali trička. Po roce 1989 se často vydával do zahraničí, kde získával informace i užitečné kontakty v zahraničních tetovacích studiích. Prvotně se zajímal o piercing. Začal s kamarádem piercingové šperky vyrábět i aplikovat. Až se v roce 1996 zrodilo Michalovo první dítě – tetovací a piercingové studio *Tribo tattoo*. Následně dostal nabídku na spolupráci s vlasovým studiem *Joshua*.¹⁷⁸ Spolu s Lukášem Černým si otevřeli vlasové, tetovací a piercingové studio. V roce 1998 se *Tribo* přesunulo do vlastních prostor v Klimentské ulici. V roce 2007 se otevřela další pobočka tetovacího studia ve větších prostorách na Praze 5, kde současně se studiem funguje i obchod s piercingovými šperky.

V současné době žije Michal s partnerkou a třemi dětmi v Praze. Jeho prací je zajišťovat běh studia, komunikovat se zákazníky, zvát do Triba zahraniční tatéry a v neposlední řadě se starat o dobré jméno podniku, což se mu nepochybně daří. V budoucnu by se rád věnoval tréninku dětí v atletických disciplínách.

Mgr. Michal (Běňa) Beneš

UZI Tattoo, Praha 2

UZI Tattoo je prvním oficiálně otevřeným salonem v České republice, sídlí v Praze 2. *Uzi Tattoo* bylo založeno v roce 1992 Michalem Benešem a Zdeňkem Stropkem¹⁷⁹. V současné době má studio 3 zaměstnance. Michal Beneš získal několik prestižních ocenění. Tatěři z *UZI* jsou vyhledáváni českými celebritami.¹⁸⁰

Získat pro svou diplomovou práci rozhovor s někým z prvního legálně otevřeného salonu u nás, bylo pro mne prioritou. K mému překvapení se se mnou Běňa, i přes své časové

---

¹⁷⁸ Joshua je alternativní vlasové studio, které se zabývá extravagantními účesy i barvením. Majitelem kadeřnictví je Lukáš Černý.

¹⁷⁹ Zdeňk Stropěk je tatér a spoluzakladatel tetovacího studia UZI, kde dodnes pracuje

¹⁸⁰ Běňa story. *Tattoo UZI* [online]. 2014 [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: <http://www.uzi.cz/bena/story.html>

vytížení, semnou sešel hned dvakrát. Dle mého názoru Běňa vzhledově odpovídá zažitým stereotypům tatéra – svalnatý, vysoký, urostlý, přímý, nesmlouvavý a samozřejmě potetovaný. Zkrátka člověk, který budí v druhých respekt. Mimo to je ale také člověk ochotný, pracovitý a velmi milý.

Michal Beneš, alias Běňa, se narodil roku 1965 v Brně, kde i vyrůstal. Od malička se zajímá o kreslení. Díky příbuznému, který emigroval, se Běňa dostal k západním komiksům „á la Kája Saudek“. V jeho 8 letech se mu tyto obrázky zalíbily natolik, že si je doma sám začal překreslovat. Později ho inspirovaly k vlastní tvorbě. V pubertě si zamiloval skupinu Kiss¹⁸¹, která se taktéž stala námětem jeho kreseb.

Po střední škole, ve svých 23 letech, se přestěhoval do Prahy kvůli studiu na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze, obor: animovaný film. Po sametové revoluci studium přerušil a strávil zhruba rok v Mexiku a USA, kde si opatřil i své první tetování. Po návratu zpět do Československé republiky složil státní závěrečné zkoušky a získal magisterský titul.

V roce 1991 si narátorův kamarád chtěl otevřít v Praze bar, jehož součástí mělo být i tetovací studio. Nabídl Michalovi spolupráci a ten ji s nadšením přijal. V Československu ale bylo tetování zcela nový i zapomenutý obor. Proto Běňa odjel na tři měsíce na zkušenou do Amsterdamu, kde se učil tetovat u skupiny motorkářů, kteří se později seskupili do známých Hells Angels¹⁸². Odtud přivezl i první barvy a tetovací strojky. V roce 1992 tak vzniklo studio *UZI Tattoo* – první oficiální tetovací salon svého druhu v Československu. Do roku 2001 jezdil Běňa občas tetovat do německého Frankfurtu do salonu, jehož vlastníkem byl právě jeden ze členů již zmíněných Hells Angels.

Michal měl také přátele, kteří působili v 2. regimentu cizinecké legie na francouzském ostrově Korsika. Přátelé Běňu přemlouvali, aby je i další vojáky přijel potetovat. Pan Beneš nakonec souhlasil. Na Korsiku jezdil opakovaně, bral s sebou i svou rodinu. Pronajímali si byt, který zároveň sloužil i jako tetovací studio.

---

¹⁸¹ Kiss – populární rocková hudební skupina, členové kapely si během koncertů malují na obličej černobílé obrazce

¹⁸² Pozn. Hells Angels – slavný motorkářský gang, který vznikl v roce 1948 v USA. Jsou proslulí mimo jiné i rozsáhlým tetováním.

Ve svých 35 letech začal závodit ve sportovním odvětví tzv. strongman¹⁸³. Jeho nejlepší výsledek bylo 6. místo v českém poháru přibližně před 13 lety. Kvůli zdravotním potížím musel s tímto koníčkem přestat. Se sportem ale nepřestal úplně. Baví ho běh, plavání a snowboarding. Také protože někdy dělá design snowboardům. Má též rád smysl pro humor J. P. Belmonda, jehož portrét by si chtěl po jeho smrti nechat vytetovat.¹⁸⁴

V současné době žije v Praze s manželkou a dvěma dcerami. Tajně si přeje, aby jedna z nich pokračovala v jeho šlépějích a *UZI* po něm převzala.

Tereza (Pet) Peteříková

Tribo Tattoo, Praha 5

Tereza Peteříková, alias Tereza Pet, je přes svůj mladý věk uznávanou a vyhledávanou tatérkou. U klientů je oblíbená pro specifický rukopis ve stylu klasického old schoolu s moderními prvky.

Na Terezu jsem čekala v *Pitomé kavárně* v blízkosti *Tribo Tattoo*. Přišla usměvavá, ochotná blondýna, kterou si každý snadno zapamatuje. Tereza na mne zapůsobila v mnoha ohledech, připadá mi jako flegmatický typ člověka, kterého máloco a málokdo vyvede z míry. S Terezou jsem měla pocit, jako bych si povídala s dlouholetou kamarádkou. A bylo mi líto, že se s ní po rozhovoru musím rozloučit.

Tereza se narodila v roce 1983 v Praze, kde strávila své dětství se svou sestrou a rodiči. Nejdříve studovala střední průmyslovou školu v Praze, kterou nedokončila, poté přestoupila na střední školu hotelnictví a cestovního ruchu, kde studium úspěšně absolvovala. Po škole chvíli pracovala v kanceláři. Od roku 2008 se profesionálně věnuje tetování.

Od malička ji bavilo kreslení. K profesi tatérky se dostala přes kapelu bývalého přítele, pro kterou navrhovala plakáty na koncerty. Poté, co její kamarádi zjistili, že má na kreslení

---

¹⁸³ Strongman – sportovní odvětví, vítězí ten, kdo prokáže největší sílu – taháním kamionů, přenášením závaží apod.

¹⁸⁴ VALENTA, Vladimír. *Tetování a tetování*. Vyd. 1. Praha: Deus, 2011, 269 s. ISBN 978-80-87408-03-2. str. 69

opravdu talent, začali ji přesvědčovat, aby začala tetovat na profesionální úrovni. Nejdříve začínala jako tatérka ve svém vlastním studiu na Žižkově.

Na své první tetovací konvenci se setkala s Michalem Burdou (majitelem tetovacího studia *Tribo*). Po vzájemné domluvě se dohodli na spolupráci. Tereza od roku 2010 pracuje pro tetovací studium *Tribo* v Lidické ulici.

Mimo tetování Tereza designuje trička a plakáty výhradně pro punkrockovou hudební skupinu Pipes and Pints. Pokud by netetovala, pravděpodobně by se věnovala překladatelství nebo tlumočnictví, protože má velké nadání na učení se cizím jazykům.

Mgr. Lenka Kühnlová

Tattoo Eklipse, Děčín

Studio *Eklipse* vzniklo kolem roku 2007. Založila ho Lenka Castro Kühnlová s manželem Elim Castrem. Od počátku *Eklipse* zajišťuje nejen tetovací, ale i piercingové služby. Ve studiu je zároveň prodej náušnic a piercingových šperků.

S Lenkou jsme se setkaly přímo ve studiu *Eklipse Tattoo* v Děčíně. Rozhovor s Lenkou byl z důvodu časové vytíženosti nejkratší, který jsem natočila¹⁸⁵. Přesto jsem se stihla zeptat na vše, co jsem potřebovala. A narátorka mi ochotně odpovídala s úsměvem na tváři. Z Lenky má člověk dojem, že je to víla mezi tatéry, nejen vzhledově, ale i povahově. Atmosféra během rozhovoru byla uvolněná a přátelská.

Lenka pochází z Děčína, menšího města na severu Čech. Vystudovala střední ekonomickou školu, poté přešla na Pedagogickou fakultu na univerzitě v Liberci s aprobací tělesná výchova a občanská nauka. Studium úspěšně absolvovala a získala magisterský titul.

Ihned po dokončení školy odcestovala do zahraničí. Pobývala mimo jiné na Novém Zélandu, v Austrálii a v Asii. Kromě cestování, v cizině rovněž pracovala. Například učila angličtinu na Taiwanu, kde se při vyzvednutí víza, seznámila se svým nynějším manželem. Její muž pochází ze Španělska, kde měl tetovací a piercingové studio *Eklipse*. Lenka se rozhodla za manželem přestěhovat do jeho rodné země, kde se také učila tetovat. Lence ale

---

¹⁸⁵ Rozhovor o délce 24:39

Španělsko nevyhovovalo, proto se s manželem dohodli, že zkusí žít v České republice. Po návratu zpět do Děčína si otevřeli tetovací a piercingové studio se stejným názvem jako ve Španělsku.

Lenka vedle tetování vyučuje angličtinu pro malé děti. Ve volném čase sportuje a cvičí jógu, a především se stará o svou malou dceru.

Robert Rouče

Rouče Tattoo, Děčín

Děčínské tetovací studio bylo založeno v roce 1998 Robertem Roučem, což je vyhledávaný tetovač se stálou klientelou především v severních Čechách.¹⁸⁶

Robert tetoval některé z mých přátel, ale já jsem se s ním před rozhovorem nikdy osobně nesetkala. Byla jsem nervózní, protože to byl první rozhovor pro mou diplomovou práci. Myslím, že jistá nervozita se projevovala i u narátora. Rozhovor se konal v tetovacím studiu *Rouče Tattoo* a mohl se uskutečnit díky mému bratrovi, který je spolužákem Robertovy dcery. Robert svým vzhledem vyvolává dojem drsného tatéra, ale ve skutečnosti je spíše rezervovaný a vstřícný profesionál.

Robert Rouče přišel na svět v roce 1972 na severu Čech. Otec pracoval jako umělecký mědikovec. Od malička se, i díky vlivu umělecky založených rodičů, věnoval kreslení. Navštěvoval lidovou školu umění i soukromé lekce u malířů a sochařů. Robert vystudoval střední průmyslovou školu v Kamenickém Šenově. V pubertě se jeho velkou vášní stal skateboarding, který ho zajímá dodnes.

Před tím než se v roce 1998 začal živit tetováním, chvíli pracoval jako sklář. Svoji první tetovací mašinku si koupil někdy v roce 1997. Salón *Rouče Tattoo* v Děčíně do roku 2000 fungoval pololegálně, protože prostor studia nebyl zkolaudovaný.

K tetování ho přivedli kamarádi a vůbec možnost, že najednou lze tetovat v České republice. První tetování si nechal udělat v roce 1992, a již tenkrát sledoval, jak se tetování provádí. Učil se tetovat u zkušených tatérů v severních Čechách např. u Luboše z *Exotic*

---

¹⁸⁶*Rouče Tattoo*. O nás [online]. Děčín, 2011 [cit. 2013-12-20] <http://www.roucetattoo.cz/o-nas/provoz-a-pristup-studia>

Tattoo Bohemia. Ačkoliv narátorův otec měl sám ozdobenou kůži tetováním, i přesto Roberta v začátcích rodiče od této profese zrazovali.

Robertova dlouhodobá přítelkyně je učitelka uměleckých předmětů na základní škole v Děčíně. S přítelkyní mají devítiletého syna a devatenáctiletou dceru, která v roce 2014 dokončila studium na místním gymnáziu.

Jiří (Voky) Vokálek

Voky Tattoo, Praha 5

Studio *Voky Tattoo* začalo fungovat v roce 1998. Jiří Vokálek se kromě tetování profesionálně rovněž věnuje designu a fotografii. Jiří Vokálek je oceňovaným specialistou na barevné a rozsáhlé tetování a old school. Zúčastňuje se nejrůznějších projektů spojených nejen s tetováním. Jedním z nich je zdařilý projekt *Tattoo names*.¹⁸⁷

S Jirkou jsem se po několika telefonátech sešla ve večerních hodinách v prostorách *Voky Tattoo* na pražském Smíchově. Voky je nejsrdečnější a jednoznačně nejveselejší tatér, se kterým jsem měla čest hovořit. Během rozhovoru mne stihl seznámit se svou zákaznicí, ale také se svým kamarádem a spolupracovníkem. Jirka mi ochotně vyprávěl nejen o tetování, ale i o svých zálibách, projektech i rodině. A já ještě raději poslouchala, protože máme s Vokym hodně společného. Ze studia jsem odcházela po více než dvou hodinách, obdarovaná exponáty tetovacích jehel a plnohodnotným rozhovorem.

Jiří Vokálek se narodil na pražských Vinohradech. Ještě když byl dítě, přestěhovali se s rodiči do Roztok u Prahy, kde jeho rodiče žijí dodnes. Jirkovi rodiče jsou nyní v důchodu. Jirkův otec byl technik, matka pracovala v kanceláři. Oba dva byli po celý život zaměstnáni v České spořitelně. Základní školu vychodil Voky v Roztokách, potom chvíli navštěvoval gymnázium v Kralupech nad Vltavou, ale po nějaké době „byl vylit“. Střední školu si nakonec dodělal v Praze a to sice uměleckou školu obor propagační grafika. Zkoušel studovat fotografii na vysoké škole, ale studium ho nenaplňovalo.

V listopadových dnech v roce 1989 byl narátor žákem 8. třídy. Učitel češtiny tehdy vzal zájemce ze třídy na demonstrace do Prahy na Václavské náměstí.

---

¹⁸⁷Story. *Tattoo Names* [online]. Praha, 2011 [cit. 2014-03-19] Dostupné z: <http://www.tattoo-names.com/story/>

K tetování se dostal přes kamaráda, který tetoval již krátce po sametové revoluci. Po střední škole odjel do Nizozemí, aby si o tomto oboru zjistil více. Již v roce 2001 zavřel svůj první tetovací salon, protože špatně vycházel s kolektivem spolupracovníků. Někdy čas tetoval v body - artových studiích v Německu a po návratu do České republiky spolupracoval se salonem *Joshua a Tribo*. Poté se osamostatnil a otevřel si vlastní studio *Voky Tattoo* na Praze 5.

Voky velmi rád fotografuje a vaří. Obě tyto záliby před časem skloubil dohromady. Jezdí fotografovat do Asie, především místní potraviny, suroviny a asijské speciality. Na jaře roku 2014 uspořádal výstavu svých fotografií s názvem *Street food* v pražské asijské restauraci.

V nejbližší době se chystá renovovat své studio na pražském Smíchově, kde bude mít i tzv. designovou kancelář. Žije ve stejném domě, kde se nachází salon *Voky Tattoo* s přítelkyní a tříletou dcerou.

Luboš

Exotic Tattoo Bohemia, Liberec

Studium *Exotic Tattoo Bohemia* bylo založeno v roce 1997. Sídlí v zábavném centru Babylon v Liberci. Studio provozují manželé Luboš a Romana. Oba mají dlouholeté zkušenosti s tetováním nejen u nás ale i v zahraničí.

Za Lubošem jsem se vydala do libereckého Babylonu, kde sídlí *Exotic Tattoo Bohemia*. Při emailové komunikaci došlo k nedorozumění a narátor se domníval, že rozhovor se má uskutečnit až následující týden. Naštěstí, však v době setkání nakonec došlo. Lubošův životní příběh na mne zapůsobil. V rozhovoru byl velmi otevřený a nic neskrýval. Luboš musí svou přímou a nesmlouvavou povahou budit respekt v lidech, kteří ho neznají.

Původem pochází z Karlových Varů, matka byla ženou v domácnosti, otec pracoval v porcelánce. Rodina narátora byla z politických důvodů vyhoštěna z Československa, Luboš odešel z vlasti jako poslední. Sestry žily delší dobu v Německu, narátor je jezdil navštěvovat i za dob socialismu. V roce 1982 (v Lubošových 19 letech) ho, podobně jako předtím jeho rodinu, vyhostili do Spolkové republiky Německo. Následně se odstěhoval do

Španělska. Tam žil jistý čas bohémským životem ve společnosti hippies komunity. Ve Španělsku se začal učit tetovat v prvním tetovacím studiu ve Valencii, kam nejdříve chodil jen tatéry pozorovat při práci.

Nemá vystudovanou střední ani vysokou školu. Za svůj život procestoval téměř celý svět. Pomáhal zakládat tetovací salóny např. na řeckém ostrově Rhodos.

Přibližně v roce 1997 založil svůj první tetovací salón v České republice - v Liberci, studio prosperuje dodnes. *Exotic Tattoo Bohemia* fungovalo tou dobou jako první studio v Libereckém kraji. Luboš vlastní a spravuje studio se svou partnerkou Romanou, která je taktéž profesionální tatérka již od 90. let. Narátor tvorbu manželky velmi obdivuje a označuje ji za lepší a pracovitější tatérku než je on sám.

Lubošova vášeň je muzika. Jako nejlepší zážitek ve svém životě označuje to, že si zahrál se zpěvákem skupiny Iron Maiden při jejich koncertě v Praze.

Dnes žije se svou manželkou a dvěma dětmi v Liberci. Lubošova dcera studuje gymnázium a jeho syn konzervatoř.

Richard (Maczy)

Inkoust Me Tattoo, Praha 1

Prošel celou řadou tetovacích salónů. Začínal tetovat v jihoamerickém Ekvádoru v druhé polovině 90. let ještě před dovršením 18. narozenin. Před nedávnem se vrátil z Kypru, kde vedl tetovací studio. V současné době působí jako tatér v pražském *Inkoust Me Tattoo*. V blízké době bude otevírat salón v sousedním Německu.

Inkoust Me je nové tetovací studio, které se přetransformovalo z dřívějšího *Horror Vacui*. Momentálně se jedná o jeden z největších salonů v Praze.¹⁸⁸

S Maczym jsme natáčeli rozhovor přímo ve studiu *Inkoust Me Tattoo*. Před začátkem rozhovoru jsme si přátelsky popovídali. Maczy budí dojem srdečného, ochotného a vlídného člověka, který se nebojí nových věcí a zážitků. Interview jsem nechtěla protahovat, protože narátor ještě téhož dne odjížděl do Německa.

---

¹⁸⁸ *Inkoust Me: Tattoo také away* [online]. Praha. 2014 [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: <http://www.inkoust.me/>

Richard se narodil se v roce 1980 v Praze na Jižním městě, kde strávil i své dětství. Matka pracovala jako elektrotechnický technik na zkoušení zářivek, otec byl řidičem z povolání. Za minulého režimu byl vyslýchán StB, když jeho bratr s bratrancem zničili továrnu. Jeho teta emigrovala do Kanady.

Po základní škole se vyučil kuchařem, a potom pokračoval ve vzdělávání a absolvoval obchodní akademii. Po obchodní akademii složil zkoušky na přírodní vědy na Univerzitě Karlově. Školu však nedokončil, protože ve svých 19 letech dostal první nabídku na práci v oboru zdobení těla v Ekvádoru. Po návratu z Jižní Ameriky vystudoval další maturitní obor - hotelový provoz. Dodnes přemýšlí o tom, že by si rád dodělal vysokoškolské vzdělání ve fyzikálním oboru.

Ze začátku se Richard živil v Ekvádoru jako pierciér, pokud byli tatéři zaneprázdnění, vypomáhal jim. Poté ho kolegové přemluvili, aby se začal tetování věnovat profesionálně. Poprvé jako tatér působil v ekvádorském studiu *Ete tattoo arte*. S kolegy tam působili jako průkopníci moderního tetování i pravidel hygieny, které byly a jsou s tetováním neodmyslitelně spojené.

Od dětství se zajímal o kreslení, ale pořádně na sobě začal pracovat až před 13 lety jako samouk. Mimo tetování se zabývá i muzikou, zhruba 8 let si přivydělával jako DJ elektronické hudby.

Na začátku roku 2014 se po 8 letech vrátil z Kypru. Nyní žije se ženou a dvěma dětmi – čtyřletými dvojčaty v Praze.

Radek Vyleťal

Tribal Tattoo, Ústí nad Labem

Studio Tribal Tattoo existuje od roku 1999, ale vystřídalo již mnoho prostorů. V současné době sídlí v centru Ústí nad Labem. Radek je jediným tatérem, který ve studiu působí. Zaměřuje se na polynéské a domorodé vzory, díky kterým je vyhledávaný lidmi z širokého okolí. Samozřejmě ale tetuje i jiné motivy. V současné době navazuje pracovní kontakty na Filipínách, kde by si rád otevřel studio.

Radek je sympatickým tatérem, který mě až překvapil svou vlídností a neustálým úsměvem na tváři. Sešli jsme se až na podruhé, protože na první smluvený termín se nemohl dostavit kvůli technické závadě na autě. Podle mého názoru, je nejméně potetovaným tatérem s kterým jsem se osobně setkala.

Radek pochází z Ústí nad Labem, kde i vyrostl. Oba rodiče pracovali v dělnických profesích, jak je to v ústeckém regionu běžné. Matka i otec byli zaměstnáni ve slévárně.

Narátor původně chtěl být řezbářem, ale nakonec vystudoval školu technického zaměření (specializace na extra vysoké napětí a samoproud), díky které by býval měl zajištěnou slibnou budoucnost. Krátce po škole se však rozhodl, že se stane tatérem.

S kamarádem z počátku navštěvovali srazy tatérů – Tattoo Convention po celém světě, kde se Radek zajímal především o umění a styl tetování polynéských domorodých kmenů. Tato vášeň mu zůstala dodnes.

Kromě tetovacího studia je Radek vlastníkem boxerského klubu a firmy s nemovitostmi. Nějaký čas se také živil jako školitel zaměstnanců u nejmenované firmy.

V současné době se věnuje všem svým povoláním, svému sedmiletému synovi a adrenalinovým sportům. V lednu roku 2015 odjíždí na měsíc na Filipíny, kde bude tetovat a zdokonalovat se v potápění.

Rozhovory:

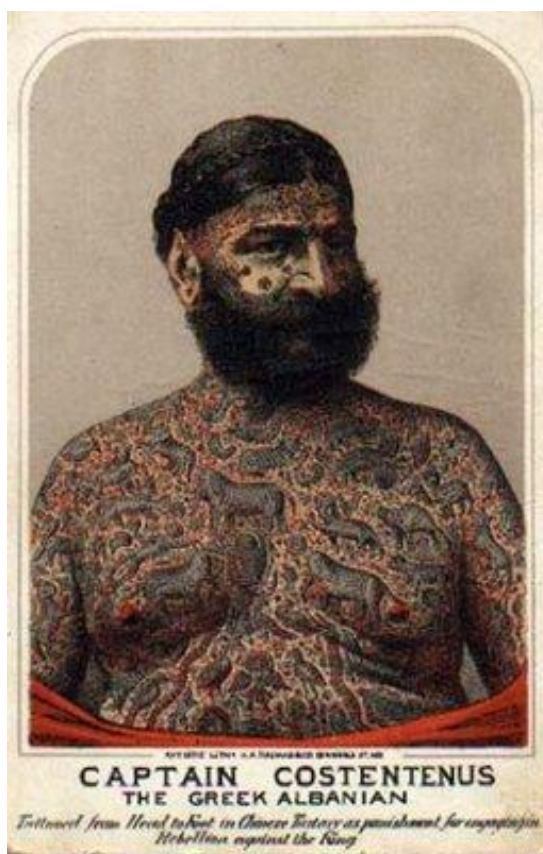
Všechny rozhovory byly realizovány autorkou práce a jsou uloženy v jejím soukromém archivu.

Narátor	Datum pořízení	Stopáž	Místo
Michal Beneš	4. 12. 2013	47:10 (1. rozhovor) 18: 50 (2. rozhovor)	UZI Tattoo
Michal Burda	2. 12. 2013	1:15:58	Tribo Tattoo
Robert Rouče	4. 11. 2013	56: 09	Rouče Tattoo
Tereza Peteříková	7. 1. 2014	41:04	Pitomá kavárna
Lenka Kühnová	10. 1. 2014	24:39	Eklipse Tattoo
Richard Maczy	23. 9. 2014	50:32	InkoustMe
Jiří Vokálek	21. 1. 2014	1:29:13	Voky Tattoo
Luboš	21. 12. 2013	41:43	Exotic Tattoo Bohemia
Radek Vyleťal	20. 12. 2014	59:03	Tribal Tattoo

Tabulka č. 1

Obrázkové přílohy:

obr. 1 Sailor Jerry (Dostupné z: www.sailorjerry.com)

obr. 2 Princ Konstantin (Dostupné z: wikipedia.en)

Obr. 3 příklad tribalového tetování z 90. let (Dostupné z: www.coremusic.cz)

Obr. 4 příklad moderního abstraktního tetování od Musy (Dostupné z: www.tribo.cz)

Obr. č. 5, ukázka old school stylu, autorka Tereza Pet (Dostupné z: www.tumblr.com)

obr. č. 6, ukázka humorného tetování

obr. č. 7 Michal Běňa Beneš

obr. č. 9 Richard Maczy

obr. č. 10 Robert Rouče

obr. č. 12 Jiří Voky Vokálek

obr. č. 13 Tereza Pet Peteřiková

obr. č. 14 Michal Burda